
HDI
HW 0B84 D

Love for Bibliotheket

overlevere det mulig indkomne til Kassereren samt meddele Kassereren eventuelle Undladelser af at betale de paalagte Mulkter, og denne vil da opføre Vedkommende paa Restancelisten for Beløbet.

358

HJEMLIG JORD

SIGURD MATHIESEN

HJEMLIG JORD

FORTÆLLINGER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCVIII

Published April 22, nineteen hundred and eight. Privilege of copyright in the United States reserved under the act approved March 3. 1905, by Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, Christiania & Copenhagen.

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

ABIGAEL

EN lang og brændende tør sommer. Uden en sky, et regnskyll. En duftløs, apatisk sommer.

Tropesommeren er livløst vissen. Den begjærlige sol slikker hver en draabe fugtighed. Fortærer al markens morgenfriskhed og udsletter omhyggelig hver farveforskjel. Et trøstesløst gustent ørkenstrøg, hvor tungsindssorte palmer ruger urørlige. Og blomsternes kronblade krøller sig i krampe. Det myge løv blir hornagtig stivt. Selv det nøisomme, jordherskende straa svir af. Og hvert kim af kraft skrumper ind til sin sidste reduktion. Livets saftfornyende fugtighed er væk.

Slig var den sommer, jeg hadde levet dengang. Levet i et fjernt, transatlantisk sletteland.

Det synes mig nødvendig at fortælle. Skjønt det tilsyneladende ikke kommer historien ved. Men kanske min intuition just derved var potenseret. Kanske mine sanser ikke hadde været saa skjælvende indtryksvaagne uden den sommer. Hvem ved.

Ti saa kom jeg hjem. Hjem til et bergland med rigelig fugtighed og farver. Et underbart drømmelys, hvori alt liv teede sig saa sært og uvirkeligt. Barneøiets friske morgensyn.

Fra et hidsigt arbejdsliv hjem til en velgjørende ørkesløs ro. Og jeg slog mig ned ved havet. I et lidet, forladt badested slog jeg mig ned. Jeg laugede mig i et kjølig blaat septemberhav. Mer liflig klart end gammel vin. I en sollun vik med modne slaaper og gyldne løvstænk langs skrænterne.

Men den fristende eventyrsommer er død. De unge, slanke menneskekroppe langs fjeldknauserne er væk. Nattens lyse jubelbrus og gjemte længselsuk. Piger gaar ikke længer i flok. Frysende enkeltvis lister de forbi. Og stjernerne staar høit paa aftenhimlen. Orions belte tindrer mig imøde. En dunkel rovøieglød lurer i lave bonderuder.

Da møder jeg en sær kvinde. Herude i denne ensomme havegn, hvor et fremmed menneske er en sjeldenhed.

Hun gik foran mig paa den kvældlyse vei. En marinblaa reisedragt faldt behagelig løst om hendes svaie legeme. Hendes heftige, mørkladne ansigt fik en hemmelig glød under den røde, opkrammede filthat. Noget smilende kattesmidigt ved hendes væsen. Der lurede lidenskab bag hver bevægelse.

Et vældigt, gulbrunt hundebæst fulgte hende. Med sindige, selvtunge skridt. Undertiden kunde den knurre bisk, naar et menneske gik forbi. Som veirede den fare for sin herskerinde. Og den vendte sit lodne hode langsomt. Brettede overkjæven, saa dens svære kindtænder gliste. Da kaldte hun paa den. Fy Hektor sa hun. En nordlandsk havsugstemme. Og bæstet stødte sin taalmodige snude til hende. Det vagtede klogt paa

hendes vink. Men det var visselig ikke at spøge med. Det hadde dog sin egen afgjort uransagelige mening. Maatte stadig iagttas i al sin ligegyldige majestæt. Det syntes mig sluttelig at udgjøre en meget væsentlig del af denne besynderlige kvinde. Og det fyldte luften om hende med utryghed.

Jeg ved ikke mere, hvem af os der sa det første ord. Maaske var det hende. Men vi var stanset samtidig ved en udsigt. Et steilt berg med havets truende kvældblaa halvmaane foran os. Tunge ørnestensskyer lavt i syd. Og fra vest luede et sent, blodigfarvet skumringsskin. Tusne ener og bjerkeris vilrede over den stenede sletteegn. Verden lignede en skaal for vore øine. En skaal fyldt med en farlig drømmesvanger drik. Og under hvert af vore ord følte jeg høstens bævende mismod. Selv under de muntreste. Livet laa bag os begge. Det hypnotisk henførende sommerliv.

Men endnu lurede der en dunkel rovøieglød i lave kvældsruder.

Hun betrodde mig sit navn. Med gys nævner jeg det. Abigael. Fru Abigael Falbe. Men hun lignede aldeles ingen freidig frue, der lod sig friste. Hun saa idethele ikke synderlig gift ud. Og for mig var hun blot den sære kvinde Abigael. I pagt med alle livets gaadefulde kræfter.

Hun betrodde mig mer. Herlig aabenhjertet. Tvilenes ængstlige oprigtighed hadde besat hendes sjæl. Hun kunde aldrig tilstrækkelig irettelægge sit møisommelige kvantum liv.

Paa fædrene side var hun af hollandsk herkomst.

Hun var født B'Candt. En nordlandsslægt. Men hun hadde ogsaa finsk ekstraktion. Hendes farfar, immigranten, fattede elskov til en lappjente og giftede sig med hende. Og Abigaels selsomme polarøine stirrede stivt paa mig, som vilde hun spore virkningen af denne intime meddelelse.

Men jeg forholdt mig blot reserveret lyttende. Og hun fortsatte med aabenhjertig omhu.

Det var klogt at stille min foreløbige nysgjerrighed tilfreds. Saa blev efterspørslen betydelig mindre farlig. Og andres velvillige oplysninger kunde undværes, ikkesandt? — Hendes mand hadde en fremtrædende militær position. Og formue. Ovenikjøbet var han et udmærket menneske. Der manglede saamænd intet paa den ideale ægtemand. Hun beundrede ham fremdeles. Desværre. For nu levede de i afgjort separation. Ja, var det ikke bagvendt. Men undskyld — det lod sig nok ikke ændre.

— Tro bare, jeg er et afskum, lo den eleverede dame. Saa tar De ikke fejl.

Jeg studsede. Hvad var hensigten med denne mærkelige introduktion? Vilde hun attrapere mig? — Min fornuft forlangte paatrængende højlydt en forklaring. Og saa hadde jeg ingen rimelig for haanden. Jeg forstod bare, jeg hadde mødt noget nyt og ukjendt. Det, jeg ikke magtede at sætte i plan med mine øvrige kvindeiagttagelser.

Vi vandrede tilbage til hotellet sammen. Og hun blev ved at tale med en hurtig, sommerhed stemme. Det var hende øiensynlig magtpaaliggende selv at

komme væk fra det forbigangne. Muligens ogsaa at udslette et pinligt indtryk hos mig.

Jeg hørte kun halvt paa hende. Jeg gik med fjerne syner i mit indre. Af prærien og sydens sukkerplantager. Af urskogen og vestens vilde bjergegne. Og menneskene herhjemme steg forunderlig ny frem for mig. Jeg hadde ikke set dem før. Ikke i deres afskygningers mangfoldighed. Og jeg blev pludselig var hendes unge, sære skjønhed. Jeg fik blik for rasen. De stærke, mongolske eiendommeligheder, der herskede trods blandingen. Og jeg forstod hendes ekscentricitet. Hun hadde ingen rod i det land, hun levde. Hadde bare den udenforstaaendes fornemmelse. Ti hendes instinkt vedblev at være finsk. De lavklædte fjeldvidder uden grænseskjel hendes fosterjord. Med lange, takkede rensdyrlinjer paa vandring og blaanende, sneblændte tinder. Nomadelængslen, der var skrumpet ind til en moderne reisekuffert og et hotel. Men hendes sjæl var fremdeles ødevidden. Brudt af afgrunde og løvkranste tjern. Af steile indfald og lunefuldt skjønne smil.

Og der undslap hende et sjælesuk:

— O, disse blaa septemberdage, naar luften er høi og kjølig klar . . . Da længes jeg mer end nogensinde. Længes ud mod noget kvælende deiligt. Ikke mod syden. Ikke mod noget bestemt. Men jeg kunde ønske at være en fugl. Svæve vidt omkring. Uden rede eller fæste.

Langt ude i havbrynet grodde der et underfundigt sus. Pludselige vindkuler blæste henad stubmarkerne. Og skylaget fløi over den vældige viddehimmel og

skjulte stjernerne. Vægtige regndraaber faldt i veiens stenhvide støv. Hvislede i hegnet og smaldt paa hendes purpurrøde hat. Fjerne, angstfyldte lyn. Men vi ænsede det ikke. Vi blev ved at tale. Livet var os begge en uendelig mismods gaade, vi søgte at tyde.

Regnet piskede os i ansigtet. Lynet blev ubehagelig blændende og skraldede herned. Men vi ænsede det ikke. Vi vandrede trøstig videre. Med barmen fuld af utalt visdom. Af dulgt længsel. To underlige menneskebarn, der tilfældigvis er født paa selvsamme jord. Bare for at udforske hinanden og lide derved i nogle korte øieblikke.

I fjerne, lave bonderuder luede endnu den sidste aftenstrime.

Da vendte hun sine øine mod mig. Jeg mente at se sandheden i dem.

En dunkel rovøieglød.

I en lang og herlig uge bodde vi sammen. Jeg begyndte at vænne mig til hendes ekscentriske væsen. Det forbløffede mig ikke mer. Skjønt hendes ekstravaganser var utrolige.

Hun holdt oppe hele natten. Gik først tilsengs henimod daggry. En nordlandssvaghed, paastod hun. Hun fik ikke sove i mørke. Det forekom mig ogsaa, hun brugte unødig ofte vin og cigaretter. Men hendes straalende væsen brødes unægtelig i langt mer pikante fasetter under en let stimulans.

Hun optraadte i de mest overraskende toiletter.

Rentud kostumerede sig. Skjønt der ingen gjæster var i hotellet foruden os. En barnlig pyntelyst. Ved frokosten paraderede hun en dag i stort toilette. I heftigrød, dybt nedringet silke. Og samme middag sad hun tilbords i sin vanlige marinblaa spadserdragt med den opkrammede filthat. Hun hadde til tider en udsøgt overflødighed paa. Og til andre igjen det mindst tilladelige. En kvæld kom hun saaledes ind i salonen, alene indhyllet i et karminrødt silkedraperi. Noget mellem en frisérkaabe og et sjal. Men rigtignok forsynet med en ridepisk og sit uundgaaelige hundebæst.

Vi fulgtes gjerne ad til badet. Da kunde det falde hende ind at kaste sit bluseliv under turen. Jeg hadde en forfængelig mistanke om, hun vilde vise mig sine skjønne arme og sit kostelige kniplingelin.

Badehuset var naturligvis forlængst stængt. Hun maatte klæ sig af bag en odde. Og den ubestikkelige Hektor vogtede hendes tøi. Ude paa vaagen mødtes vi. Hun hadde en sort badedragt med gule tegninger, der mindede om slangeham. Ogsaa hendes svømmebevægelser forekom mig selsomt slangeagtige. En klam fornemmelse sneg sig over mig ved dette syn. Jeg begyndte virkelig at nære tvivl om hendes menneskelighed.

Ganskevist — hendes selskab behagede mig. Hun vakte en sansepirrende nysgjerrighed hos mig. En raffineret lyst. Hun fjetrede mig ved sit legems suggestive magt. Hun eggede. Og min ophidselse lod blot til at more hende.

Ti selv under al sin tilsyneladende fortrolighed ved-

blev hun at være mig fremmed. Og midt i den mest overgivne lystighed indgjød hun mig kulde. Hun foruroligede mig. Jeg følte mig aldrig sikker paa dette mystiske væsen med al sin pludselighed og sine barokke luner.

I de sildige nattetimer aabnede hun sin sjæl for mig. Dens hektiske skjønhed mindede om valmuen. Begjærlig indsugede jeg den giftige narkose. Jeg lod mig beruse. Og jeg indbildte mig at kjende alle hendes sjæls lønligheder. Naar jeg saa næste dag vaagnede af mit rus og saa ædru paa hende, var hun mig lige hemmelighedsfuldt fjern.

Jeg sad hende til stunder saa nær, at jeg fornam hendes varme aande i mit ansigt. Jeg behøvede blot at gribe til . . . Om ikke de forbandede hundeøine hadde vogtet paa enhver af mine bevægelser. Ophidset spurgte jeg hende engang:

— Hvor har De faat det bæst af en sanktbernhardshund?

— Af James.

— Hvem er James, om jeg tør spørre?

— Min hemlighed, svarte hun med lukkede øine.

Og jeg følte, hendes fortrolighed blot var et mundsveir. Under et tilsyneladende aabenhjertigt væsen skjulte hun sig selv. —

Saa kom den sidste dag.

Den begyndte paa altanværelset, der gjorde tjeneste som spisesal. Den begyndte i solskin. Med aabne døre ud mod havnen. Mod friskblæsende sjø og røde granitklipper. Men i hvilket rædselsveir skulde den ikke ende...

Jeg kom noget sent til frokosten. Klokken var henved elleve. Fru Abigael Falbe sad allerede her med en halvtømt white portwine og en splinterny, uniformeret marineløitnant.

En saare høilydt og lattermild stemning. De hektiske roser var tændt paa hendes kind. Og der for djævelstøi ud af hendes øine. Hun smigrede. Jeg maatte endelig være saa elskværdig at ta plads ved hendes høire side. Hr. løitnant Plume, om hun maatte præsentere?

Og jo tak — jeg satte mig. Jeg fik noget forbandet usvælgeligt i min hals og mistede al appetit. En pudsig tilsidesat fornemmelse bemægtigede sig mig. Aha — jeg var ovenikjøbet skinsyg. Det var saamænd kommet vidt med mig i løbet af en uge. Og jeg haanede mig selv for denne svaghed.

Hyppig søgte hun løitnant Plumes glade, glansbrune øine. Hun behagede sig i hans runde, robuste ungdom. Undertiden henvendte hun sig ogsaa til mig. Fuld af listig smiger. Naa, hun agtede altsaa at bruge mig. Garnere sig med mig som anden beleilig stas. For saa at plukke mig i filler, om hun kunde. Eller tog jeg feil? Vilde hun bare meddele mig sin lykkeboblende morgenstemning? — Hun var jo ung og vild endnu. Det uendelige, gyldenblege solsagn dernord sad hende i øinene. Den selsomme flammesittrende polarnat. Hun vilde vel bare favne alle paa én gang. Hendes tidligere, ensomme mennesketørst drev hende stedse dybere ind i vrimlen. Og jeg tilgav hende.

Septembergylden luft suste hen gjennem de lavtløvede lindetrær udenfor. Fløð herind med et besnæ-

rende lys over hendes ansigt. I heftigrød silke sad hun her. Med vide, opsmøgede ærme, der viste en arm af kjølig-blændende hvidhed.

Et øieblik lod hun sin haand hvile fortrolig paa hr. Plumes skulder. Hun syntes saare interesseret i denne samtale. Leende blæste hun ham cigaretrøgen ind i ansigtet. Hans næsebor veirede heftig. Og han greb hende guttekaad om livet. Jeg vendte mig bort. Jeg vilde ikke se mere. Den salig gyldne septemberluft flimrede for mine øine.

En vefyldt fornemmelse sneg sig ind. Det var, somom ungdommen veg fra mig. Som høsten krøb i mig trods min mandlige styrke. Men i næste øieblik rørte hadet sig. Hvad? skulde denne uniformerede knegt stikke mig ud? skulde han snyde mig for min retmæssige samværets part i hende? — bare fordi han endnu manglede nogle aar i de tretti. Jeg lod mig dog ikke saadan udenvidere behandle. Og jeg reiste mig heftig og bukkede.

Da stod hun allerede oppe. Jeg saa hendes øine funkle uveirssvangert. Saa vendte hun ham ryggen og sa mig paafaldende elskværdig:

— Skal vi saa gaa og bade?

Jeg tilstaar, jeg blev en smule forvirret. Hun viste da ogsaa en benaadet freidighed. Røbe en saa delikat historie for en uvedkommende mandsperson, der blot skulde stanse her nogle timer. Men jeg beherskede mig. Og jeg svarte med underfundig styrke:

— Jeg beklager, frue. Har desværre ikke tid. Men hr. løitnanten følger vistnok gjerne med?

Det unge menneske blussede. Jeg fangede et blik af tvivlraadig ængstelse. Og han bukkede befippet:

— Har nok heller ikke tid . . .

— Aapyt, naar jeg inviterer? — Hun hadde et saare mangetydigt smil.

— Desuden —, begyndte han igjen famlende og knappede sin vaabenkjole.

— Og desuden, min herre?

— Jeg har desværre ingen visibel badedragt med, frue.

Hans ungdommelige forlegenhed slap ham ganske. Og han saa hende midt i øinene med et dristigt smil. Ti nu indbildte han sig naturligvis at begribe denne kvinde.

Men hun kastede sin cigarette med en kjølig liden latter:

— Haha. Gjør saamænd ingenting, hr. Plume. Mig generer det ikke. Vi har nemlig indrettet os med forskjellig paaklædningsrum. Paa hver vor side af odden.

— Men dampskibet venter ikke, frue. Det gaar om en times tid.

— Ingen flere indvendinger, høistærede. De blir selvfølgelig til imorgen. Iaften vil vi ha fest. En allersidste høstfest. Ikkesandt? — henvendte hun sig til mig.

Jeg indvilgede naturligvis med glæde. Skjønt tanken alene var mig pinsom. Jeg ved slet ikke, hvoraf denne fjollede elskværdighed kommer. Men jeg kan aldrig modstaa et venligt ord eller blik. Jeg blir rørt. Og da er jeg straks beredvillig til hvilkensomhelst dumhed.

Jeg lar mig skammelig udnytte. Af ethvert tilfældigt bekjendtskab. Og nu tilbød jeg mig ovenikjøbet at være hendes ærindsvend i nabobyen. Jeg kunde ikke ha paalagt mig en mere udspekuleret straf. Ti mine kommisioner blev talløse. Blandt mange mærkelige ting maatte jeg ogsaa telegrafere til en bekjendt maler i hovedstaden og paalægge ham at komme herud selvsamme kveld. Reisepenge skulde selvfølgelig ekspederes telegrafisk. For eventualitetens skyld, som fru Abigael træffende bemærkede. Herregud — en malerkasse var da heller ingen utømmelig indretning.

— Vent lidt, sa hun. De maa ta Deres ven med. Ham, det lange, musikalske geni, De ved?

— De mener, hr. Røer? Skal jeg ogsaa invitere hans violin?

— Ufnei, la violen sove. Hva forstaar jeg mig paa den store musik. Men fest maa vi ha. Mange mennesker. Hvor skal vi hente allesammen fra?

— Jeg saa to smukke piger paa gaden nylig? — vovede løitnanten i en insinuant tone.

— Aha amis — De er nøisom. Hvorfor ikke tilfredsstille Deres smule appetit. Jeg gir Dem lov at invitere Deres smaapiger. Find De dem bare igjen, lo hun overgiven.

Ved disse ord følte jeg en naragtig glæde. Hun var dog ikke saa ganske letvindt, som den ferske løitnant indbildte sig. Jeg skottede hen til det svære hundebæst, der laa her med vagtsomme øine. Og jeg gik beroliget bort.

Inde i nabobyen skiftede imidlertid alt karakter. Afstandens ubestikkelige syn. En besynderlig nervøs uro besatte mig, eftersom dagen led. Det var ingenlunde for hende, jeg ængstede mig. Hvad vedkom hendes færd mig? — Jeg elskede hende ikke. Og det var nærmest lettelse, jeg nu følte. Som hadde jeg fundet frem til menneskelige steder igjen efter at ha vilret om paa ødevidden. Jeg higede slet ikke efter hende. Tvertom. Jeg hadde en intens uvilje mod at vende tilbage. Og da tidspunktet for vor afreise nærmede sig, sittrede febergys gjennem min krop. Jeg frygtede virkelig for, at en sygdom skulde overfalde mig derude.

Mærkelig nok hadde min brave ven, Johannes Røer, ogsaa meget imod denne tur. Paa grund af sin næsten utrolige længde kaldte vi ham gjerne Johannes' aabenbaring. Et snilt og høist uskadeligt menneske, som passede fortræffelig ind i alle situationer. Nu brugte han ikke destomindre en mængde gjennemsigtige undskyldninger for at slippe fri. Men jeg var paagaaende. Skjønt jeg selv blot pønsede paa en rimelig opsættelse. For nu angrede jeg mit letsindige løfte. Men bag alt var der alligevel noget, som drev mig afsted. Jeg maatte opsøge smerten.

Da vi kjørte ud fra den nære naboby, tiltog denne uro i en sygelig grad. Jeg skyldte paa det nervøse veir. Det var ogsaa en besynderlig skiftende luft. Over havet væltede sig en vredladen, blaasort skymasse. Langt derude isnede en ond natteblæst. Men bugten herinde var spejlstille. Og de røde-hvide fiskerhuse paa den anden bred stod klart i den blanke fjord.

Aaserne i øst laa i skarpt clair-obscur. En stor og dyb skygge ved roden. Et blændende, lynklart lys for oven. Og luften dirrede uveirslummer.

Da gik solen ned. Og frem af en stribe aftenhimmel vældede et overdaadigt guld. Fjorden flød som skinnende, opløst metal. Rigt nuanceret fra det blegeste violblaa til orange og rosa. Og i nære lunde slumrede et frygtsomt, bronsegyldent tusmørke.

Saa skiftede igjen alt. Pludselig som et hemmelighedsfuldt drømmesyn. Der gik brand i skylaget. En truende feberrød farve med uveirssvangre svovlstreif. Bugten blev forvandlet til størknet, levret blod. Og der rørte sig en hemmelig vindgru i de natlige trækroner langs veien.

Min sensibilitet var opspilet indtil paroksysme. Kjørte vi rask nedad bakke, silte der et angstens vellystgys gjennem mig. Det var, som rullede vi lige ind i døden. Al min energi var fornøden til at stænge for livets sluser. Pulsen larmede helt op i min hals. Og tunge sveddraaber piplede frem paa panden. Jeg vilde sluttelig stanse vognen. Eller springe af under den rasende fart. Men en besynderlig paralyserende frygt for at røbe min ophidselse holdt mig fanget. En ligefrem bevægelsesrædsel. Min haand hadde et krampagtigt tag om skvætlærets rem. Somom den kunde frelse mig. Endelig sagtnede farten noget. Men vi vedblev at rulle fremad med ubønhørlig sikkerhed.

Da forplantede min ophidselse sig ogsaa til min lange, underlige kamerat. Ti Johannes Røer spurte med en usikker og frygtsom stemme:

— Uf, skal vi ikke heller snu? — Nu begynder det vist snart at regne.

Men jeg svarte ikke. Kunde ikke svare. Han gjentog spørsmaalet og la til:

— Hu, jeg fryser ogsaa.

Men ikke en lyd kom over mine læber. En ren afasi betog mig.

Sære uhyggefornemmelser gjennemrislede mit indre. Hvad ventede mig vel derud i havnatten? — Indigohimlen krøb nærmere. Den sænkede sig og sluknede hver strime lys. Der gik et vældigt tordenbrus gjennem skogene som af mange fossefald. Og plasktunge regndraaber varslede uveiret.

Jeg blev helt numen allevegne i min krop. Mine hænder var iskoldt klamme. Huden snærpede sig og irriterte særlig venstre lænd.

Det synes mig af vigtighed at konstatere udviklingen af min nervøse ophidselse. Jeg vil intet forbigaa, der muligvis kan forklare denne dunkle sindstilstand. Selv ikke en tilsyneladende ubetydelighed.

Ti disse ydre fænomener sneg sig videre ind. Min forrige uro slugtes af denne paralytiske numenhed. Jeg hadde ingen modstand mere. Og jeg gav mig hen i en sløv ligegyldighed. Lod mig slæbe med af denne leievogn som et viljeløst bytte for tilfældighederne.

Gjennem store, uveirsraslende skoge kjørte vi. Uden et ord. Det høstvaade løv virkede kulissestivt i vognlygternes flakrende skin. Regnet gøv ind i mit ansigt og blændte mine øine. Uafladelige dryp fra hattebremmen. Paa min haand og næse. Og ved hvert stød af

vognen pøste vanddammen i min hattepul ned i skvætlærets bassin. Men det generte mig mærkelig nok ikke. Min apati var fuldstændig.

Et dryss af gule blade hvirvlede højt om vognen. Og vi rullede stadig videre henad den gamle kongevei. Gjennem dystre skoge og høje ekealléer. Ud paa de nakne havsletter, hvor ødet bodde.

Udviskede spørsmaal gled mig forbi. I en fjern og forvirret hast. Som angik de ikke mig personlig. Var endnu løitnant Plume med de glade, glansbrune øine hos hende? Hvor dybt var han vel naadd ind i hendes smil? Hadde han alt smagt hendes kys? — Hehe. Han var kanske ovenikjøbet flygtet for hendes ubændige, nordlandske ligefremhed. Stukket af som en skikkelig skolegut med rædsel langt ned i bukserne.

Hvem var egentlig denne sære kvinde? — En vis fru Falbe. Abigael Falbe. Godt. En Dame, der visselig helst burde betragtes paa afstand. En glimrende eventyrerske med rigelig silke og smykker, der krampagtig fastholdt det fine familjenavn. Men især anstanden og den officielle tugt. Og forresten gav fanden i moralen. Hvad ragede saa hun mig? — For mig skræmte hverken hun eller hendes glubske hundebæst.

Naa, hendes ægteskab var vist ikke overdrevent langvarigt. Desværre. Ti nu hadde kvinderne herhjemme ogsaa begyndt at anskaffe sig elskere og farve sit haar. Idag kobberrødt. Imorgen straagult. Den ærværdige kjøkkentid var forbi. Den landlige uskylds tid. Og moralsk svindsot angreb hjemmene. Jojo. Det var unægtelig mer adspredende. Og en dunkel med-

følelse greb mig for hendes ulykkelige mand, jeg ikke kjendte. Hvor mange ganges brøde hadde vel slidt baandet itu? Hvilke kvaler hadde han ikke lidt for hendes letsind? — For han maatte jo engang ha elsket hende.

Hvorfor beskjæftigede hun mig alligevel? — Dette irriterende spørgsmaal rørte sig stedse under alle mine utydelige og ilsomme tankeglimt. Med en hadefuld kulde, som var jeg snydt for noget. Ak, hvorfor var jeg saa ømfindtlig for kvindelig skjønhed? Hvorfor omgav jeg mig ikke med en mur af kondenseret visdom? — ligesom min ugjennemtrængelige ven, hr. Johannes Røer. Hehe. Hans hverdagslige forsynlighed tillod ham visselig ingen ekstraordinære sjælekvaler. Han skjøttede sin lærergjerning i vindskibelighed og dyrkede sin violin i dertil indrettede fristunder. Hvad vilde hun ogsaa med ham? — Ti af hans forsikkrede tryghed kunde der vanskelig presses et nervøst øieblik.

Natten rugede trykkende lav over det lille, døde badested. Mørket ligefrem svøbte sig om de smaa træhuse. Og piblede der en skiddengul lysstraale frem fra en søvnig rude, blev den snart slugt af det graadige uvejrsmørke. Vognen rumlede henad den ujevne brolægning. Jeg for op af min apatiske døs. En smertelig bevidsthed vaagnede. Nu lod det sig ikke ændre. Nu var jeg der. Det flakrende lygteskin sprang hen i fordægtige kroge og faldt paa et blegt, mørkræd menneskeansigt, der stirrede mod den ensomme vogn. Med et ryk holdt den foran hotellets festlig oplyste vinduer.

Kvælden laa som et uransageligt tryk over mig. I

en besynderlig suggesteret tilstand gik jeg ind. Jeg handlede og talte med søvngjængersikker myndighed. Min tanke var logisk klar. Min hjerne fungerede med opspilet energi. Jeg erindrer enhver yttring og bevægelse med stor og tyngende tydelighed. Men jeg selv var ikke tilstede. Det foregik altsammen paa en fjern scene. Og jeg var uinteresseret tilskuer. Blot en dump uro rørte sig i mit indre. Og i enkelte øieblikke vaagnede jeg til en smertelig bevidsthed.

Og denne fest begyndte. Mættet af vindunster og menneskelyst. Omgjøglet af mørkets selsomme angstsyner og uvejrshyl. Denne skjæbnesvangre nat, hvis rædselsklør jeg endnu bærer mærke efter.

Nede i salonen sad fru Abigael Falbe med en ny mand, hun hadde fanget. Han blev præsenteret — hr. agent Kobbe. Hans brutale væsen berørte mig straks ilde. Manden med manualerne og kraftprøven. Jeg hører endnu hans dumme kneggen og ser hans liderlige øieglimt. Han hadde et par skamløst gneldrende øine. Ansigtet var forøvrigt ikke uskjønt. Men saa rent uforsvarlig blottet for kultur. Hungrige dyredrifter lurede i det.

Med denne mand sad hun i intim passiar. De nippede ogsaa flittig til vinglasset. Fru Abigael hadde en mærkelig feberglød i stemmen. Hun lo ogsaa udfordrende hyppig og høilydt.

Jeg forstod hende mindre end nogensinde. I hvilket forhold stod hun til denne mand? Var det et ældre

bekjendtskab? — eller igjen bare en øieblikkelig akkvisition?

— Ah, berømtheden kommer desværre ikke, slængte hun hen. Se her — telegram?

— Det er mig ogsaa hjertelig ligegyldig, frue, svarte jeg kjølig og vendte mig væk.

Hendes evindelige kurtise bød mig imod. Og saa dette brysomme samvær med uvedkommende mennesker. Hvorfor brød jeg ikke resolut op? — Men jeg blev alligevel. Jeg vovede ingen opposition. En underlig aktionsfrygt holdt mig tilbage.

Løitnant Plume hadde krøbet hen i et sofahjørne bag en frodig palme. Han lod, som om han læste en avis. Men hans blik hang ved hende. De glansbrune øine var saa sørgmodige. De hadde intet igjen af formiddagens solglade seir. Og jeg tænkte paa badet i den vindlune vik. Hendes eggende krop og smil. Den hemmelige lyst, hun hadde tændt hos ham. Og som nu forvandlede sig til hadefuld kval.

Om bare min sagtmodige ven, Johannes Røer, hadde eiet en smule initiativ. For han maatte da begribe, vi var kommet rent til uleilighed. Men han lukkede ikke sin mund op. Han hadde nu engang plaseret sin mørke ulænkelighed ved døren. Og der forblev han ubevægelig.

Da reiste hun sig livlig og henvendte sig til os:

— Dere skal nemlig vide — hr. Kobbe er min redningsmand fra isommer.

— Aanei, det var nok hunden, som —

— Tøv, trak De mig kanske ikke op? — Hele

bryggen stod jo fuld af folk, som saa paa. Jovist. Vi vakte rigelig sensation. Jeg kan simpelthen ikke tilgi Deres heltemod. For jeg vil heller dø end optræde i en latterlig, plaskvaad kjole. — Men kjære, skal dere ikke sidde ned da?

Og hun greb uden omstændigheder fat i Røers lange, tynde skeletarm, der hadde bidt sig fast i en stolryg. Puffede ham elskværdig ned i en lænestol og fortsatte:

— Kobbe — aa, De skaffer os nok et par glas til? — For nu skal der være fest.

Hendes vivacitet virkede unægtelig. Min vens smil var den enfoldigste henrykkelse. Selv løitnant Plume kom i humør. Han kastede avisen og nærmede sig mig.

— Hun er da morsom, hva? — hviskede han. Men gudved hvad hun vil med denne ... denne simple fyren. Forstaar De det?

— Nei, svarte jeg fraværende.

Jeg følte selv, hvor fjernt jeg befandt mig fra mine omgivelser. Den valne fornemmelse fra vognen. Der var ingensomhelst kontakt mellem mig og disse mennesker. End ikke det fjerneste fnug af interesse formaadde de at aftvinge mig i dette øieblik.

Plume veirede maaske min stemning. Ti han spurte med raadvilde øine:

— De liker vist heller ikke selskabet? — Nej, det er ogsaa en smule variété. Se bare ham derborte — han nikkede hen i en krog af værelset. Ham har hun ogsaa inviteret. Men han modstod fristelsen, lo han med hvide, begjærlige tænder.

Derhenne sad en sortsmudsket, lavvokset fyr med et par enfoldig blaa øine. En seminarist selvfølgelig. Udrustet med reisevæske i rem over skuldren. Og forøvrig holdt sig bogstaven efterrettelig. Den unge løitnant vilde more sig og blandede os sammen. Og mig var det overmaade ligegyldigt, hvem jeg talte med.

Hr. Tuggestad var vestlændig og saa salig naivttroende. Verden var slet og ret. Og menneskene nogle herlige nyttevækster. Samfundet fremdeles et forbedringshus — vel skikket for reformer. Maalsaken og afholdsguderiet . . . Der fandtes ingen mistænkelig spræk eller tvilens revne i denne kostelige jerntro. Alt var saare dagklart og paatrængende enkelt. Og dette menneske fortsatte at tøræde sine svære, hjemmeskaarne smørbrød med grotesk appetit. Der gaves ikke fugtighed i hans nærhed. Han var paa foredragsreise.

Jeg husker ikke mere alt det aandelige lommerusk, han trakterede med. Fru Abigael Falbe kom imidlertid hen og afbrød os:

— Kom, nu skal De sandelig drikke med mig?

Hun greb min arm og fortsatte, henvendt til seminaristen:

— Og De er lige ubønhørlig?

— Eg smakar ikje vin. Eg skal tala um afhaldssaken i ungdomslaget ikvell.

— Men bagefter? Kunde jeg ikke friste Dem? — Uden vin? — hun saa paa ham med et letsindigt smil, der skjulte saa megen kvindelistig spot.

Seminarist Tuggestads blaa blik blev vildraadig frysende. Som saa han udover et bølgende hav, hvor

intet land var at øine. Han stottede og stammede. Det var ham øiensynlig en højst prekær afgjørelse. Men sluttelig seirede hans jernbeslaaede afholdsfornuft. Hr. Tuggestads abstinens var ubestikkelig. I enhver henseende.

— Eg . . . eg blir no haldandes paa ei ti utyver kvellen. Aa . . . aa . . . daa hev eg meist hugnad til aa legje meg aa sova.

Løitnanten kunde naturligvis ikke styre sig længer. Han brast i en ubarmhjertig latter. Det rykkede i hr. Tuggestads bondebrede fødder. Han vilde bestemt si noget rigtig harsk. Men ikke et beskedent gjenmælets ord slap ud fra de betrængte læber. Istedet tog han gulvet i et par sprang. Ligefrem flygtede. Men idet døren smaldt i efter ham, hægtede den forbandede væskerem igjen i klinken. Og seminaristen blev hængende udenfor.

Nu var der ingen respekt længer. Et latterbrøl fulgte ham. Men den listige frue valsede hen og løsnede remmen. Rakte ham den med et yndigt buet haandled og en uimodstaaelig révérence. Og hun sa med lattermild stemme, idet hun saa ham saa inderlig udfordrende ind i hans forfjamskede fjæs:

— Tror De kanske, det nytter at undfly sin skjæbne?

Hr. Tuggestad blev et øieblik staaende at glo paa hendes smukke haand. Et grisk blik, der hadde saa syndig svært for at slippe. Saa forsvandt han i entréen med mange løierlige buk.

Jeg tog ingen del i munterheden. Det var, som lugtede jeg ulykke af den. Og hendes spøgefulde ord

klang igjen i mit indre saa uhyggelig ominøst —: tror De kanske, det nytter at undfly sin skjæbne? — Neivel. Jeg var ogsaa forberedt paa adskilligt. Hvorfor indlod jeg mig saa med et vildfremmed menneske? — Dumheder. Jeg skulde selvfølgelig ha forholdt mig yderst reserveret. Og en ond bitterhed samlede sig under mit bryst.

Da kom hun hen og satte sig ved siden af mig i sofaen. Hendes tæft var vidunderlig.

— De er saa stille? — begyndte hun indsmigrende. Et glas vin til kunde vist ikke skade?

— Nytter desværre ikke. Forresten — skjøtter De virkelig om flere erobringer?

— Erobringer? — aner ikke, hvad De mener? — Hun stirrede mig saa forbauset uvidende ind i øinene.

— Mener bare, at mig behøvde De da egentlig ikke at ængste Dem for. Mig hadde De som en behagelig lommenecessaire. En lugtevandsdaase, De naarsomhelst kunde ta frem og stikke op i Deres næse til vederkvægelse. Ikkesandt?

— Fy — De er slem. Hvad har bragt Dem en slig bitterhed?

— Aa, mennesket lever ikke forgjæves, frue.

— Kjære, jeg vil jo bare se glade mennesker om mig. Og det er De fornærmet for?

— Jeg beklager virkelig, at jeg passer saa daarlig ind i ensemblet iaften.

Jeg følte, mine ord ubevidst sluttede sig ind i et persiflerende skal. Det var noget, som tvang mig til

at saare og snerte. Mine replikker faldt uhyggelig klare og sikkre. Men jeg selv stod saa komplet udenfor. De forekom mig saa pudsig fremmede, disse ord. De tilhørte ligesom ikke mig. Men en anden. Skjønt jeg saa og opfattede alt med ekspansiv styrke. Jeg anede endog, hvad hun vilde si. Saa den møie kunde hun ha spart sig. Hendes bevægelige, kattesmidige legeme indtog hvert øieblik en ny og saare attraaværdig attitude. Og jeg sa mig selv —: se, hun spiller fortræffelig komedie; men mig fanger hun ikke. Der var over mig en følelsessløvhed. En haardnakket kulde.

— De sidder fremdeles og mistænker mig? — Ja, jeg er farlig, min herre. Husk seminaristen. Han blev hængende i sin rem, da han forsøgte at flygte.

Hun lukkede øinene og lo. En dæmpet, sensitiv latter. Det forekom mig, jeg aldrig hadde set dette ansigts intime skjønhed før nu. De selsomt straalende polarøine hadde stedse behersket det enevældig. Ikke tilladt et blik udenom sig. Men nu med de lukkede øjenlaag besad det en ny og besynderlig sugende magt over mig. Noget besnærende kjælent og samtidig utæmmelig rovdyrsgrumt. Dette bløde, kortlinjede ansigt med det udpræget mongolske kjæveparti og den svulmende flamske mund. En pludselig bølge af lyst skyllede gjennem mig. Den forrige kulde slap mig helt. Og jeg vaagnede til et øieblik af vild attraa.

Da slog hun sine sære polarøine op og saa paa mig. Dette blik agede mig. Og i et fornemmelsesknittrende sekund fattede jeg hendes magt over mænd.

Et træt udtryk leirede sig om hendes mund. Og hun fortsatte i en syg tone:

— Aknei, jeg har nok ingen hensigter. Det hele kjeder mig nærmest. For jeg kjender godtfolks mening. De er selv allesammen pakkede med hensigter. Men især med henrettelsesdomme. Godt — jeg ber heller ikke om skaansel. Jeg har moret mig udmærket. Og naar jeg er mæt, gaar jeg min vei. Men se — der er alt pigen, som serverer aften.

Hun reiste sig livlig. Og med sit letsindigste smil valsede hun hen til døren, idet hun nynnende sa:

Et øieblik, mine herrer. Saa har de mig igen.

Og hun kyssede overgivent paa fingeren til os alle.

Fraværets øieblik blev langt. Minutterne ormede sig hen. Min usalige uro lod mig ikke stanse noget-steds. Rastløst vandrede jeg mellem stuerne.

Herinde i de ovnslune gammeldags rum fortsatte lystigheden. Men udendørs blæste der mørke, regn-tunge vinde. Hastig plask mod stentrammen. Nært sus i de lavtløvede lindetræer. Havets fjerne dønn. Et muntert teaterveir. Et fortræffeligt akkompagnement til denne besynderlige fest.

Det var, som ventede jeg et knald. Noget uanet rædselsfuldt maatte indtræffe. Jeg tog ikke feil. Det gulbrune hundebæst knurrede ogsaa ilsk, naar latte-ren lød høiest. Det tassede hele tiden om og veirede med vrængt snude. Snart hist, snart her. Det hadde ogsaa uro i kroppen.

Med denne sære kvinde kunde jo alt muligt hænde.

Vel, andre vilde maaske med et skuldertræk kalde hende hysterisk. Benævnelsen er mig komplet ligegyldig. For mig var det blot en mærkelig aabenbaring af kvindeligt sjæleliv. En ny udviklingsfase. Normal eller ikke var mig uvedkommende. Den var tilstede. Og jeg maatte iagtta dens forløb, selv om det kostede mig livet.

Hele mit væsen befandt sig i en besynderlig diversion. Jeg frygtede og higede ubevidst efter hende. Det var mig en gysende nysgjerrig lyst at fingre ved en fremmed menneskeskjæbne. Eksperimentere med en indviklet og farlig kvindegaade. Og selv slippe uskadt derfra. Hehe. Edderkopperne var undertiden ogsaa listige. De befrugtede madamen i behørig afstand. Ved en utækkelig hjælp af bagbenene. Og før hun fik ordnet toilettet og kunde omslynge ham med sine giftige, haarbesatte elskovsklør, var han udenfor rækkevidde. Hun naadde ikke at suge ham ud paa kvindeligt edderkopvis. Et uanstændigt nødværge ganskevist. Men naar det gjaldt livet, hvad hittede man ikke da paa? — Ethvert kneb var saamænd tilladeligt. Jeg vilde kjende dette kvindelige mysterium. Ti der var noget irriterende gaadefuldt ved hende. Noget, der hidsede og stedse sugede mig nærmere. Men jeg vilde heller ikke falde i hendes mandfolkenet. Jeg agtede at vandre videre med reist nakke. Færdig til at møde nye kvinders unbefangne liv. Jeg vilde reservere mig. Og jeg følte uvilkaarlig, hvorledes mit interiør gradvis stivnede i suveræn utilgjængelighed. He, jeg kunde saamænd ha spart mig uleiligheden.

Ti alt skulde ende saa ganske anderledes og rædselsfuldt ....

Straalende vendte hun tilbage. I en hvid, violgarneret silkekjole. Med et dronningligt coiffure, hvori der funklede et sjeldent smykke. En halvmaane af rubiner og hvide perler. Hun hadde et mangetydigt og dunkelt smil.

— De er klædt som brud? — forsøgte jeg spøgende.

Men ordene frøs paa mine læber. En isnende anelse steg op hos mig. En anelse, som jeg endnu ikke turde forme i ord. Hvorfor hadde hun vel arrangeret denne fest netop ikvæld? — Under disse paafaldende ukjendte omstændigheder og her i denne høstforladte uveirskrog. Unægtelig et selsomt tidspunkt. En afskedsfest med sommeren, hun holdt saa ganske for egen regning. Det var, som vilde hun i stort og straalende skrud vie sig til den golde, afløvede høst.

— Finder De mig virkelig smuk? spurte hun lykkelig barnestille.

— De gjør os rent tilskamme, frue. Vi er jo alt andet end klædt til fest, svarte jeg undvigende.

— Maa jeg ikke faa lov at ekstravagere lidt den sidste aften?

— Skal fruen alt reise imorgen? — spurte jeg ilsomt.

Hun svarte tilsyneladende rolig og næsten muntert:

— Ja, imorgen ved disse tider er jeg langt borte.

Men jeg hadde alligevel følelsen af, at hendes ro

var kunstlet og tonen ikke ægte. Og nattegyset udenfra sneg sig ind hos mig. Uveirsrædslen. Stormhylet fra havet med de hæse maageskrig, der varslede om vrag og sunkne menneskeskjæbner. Trods vinen og det festlig dugede bord. Trods al den unge lystighed. Ganskevist lod jeg mig henrive i nogle letsindige øieblikke. Og jeg glemte den natlige uhygge. Men den sneg sig atter ind, naar tausheden for et sekund faldt over dette desperate selskab.

— Jeg har beredt sted for eder, raabte hun overgivent. I min beskedne leilighed er der lunt. Der kan vi forlyste os efter behag. Allons messieurs!

Og hun greb en tændt kandelaber. Hr. Plume den den anden. De valsede ud af døren sammen, nynnende en kjendt melodi. Opad trapperne bar det mærkelige tog. Hver med sit blafrende lys i haanden. Henad den lange, skumle gang i fløjbygningen, hvor vinden peb og knistrede i det gamle træværk. Deres unge, heftige ansigter glødede i det nære lysskin. Fru Abigaels festlig hvide silke syntes at dølge tusind knittrende glædesstunder. Hun valsede med fristende ynde foran løitnant Plume, der holdt den tunge kandelaber i høit hævet arm. En sansedaarende dans. Rytmisk vuggende. Fjern og gaadefuldt skjøn som ungdommens leg mod en alderlig baggrund af høst og nat.

For enden af gangen laa hendes værelser. Tversoverfor dem gik der en dør ud mod en steil og aaben reservetrappe, der langs husvæggen skred ned i gaardsrummet. Der stod stadig et koldt gufs fra den dør.

Ikvæld holdt den en svare larm. Den stønnede og hven som et ulykkeligt væsen. Det rystede og klirrede i laasen, somom nogen udenfor vilde ind. Og just i samme øieblik fru Abigael Falbe passerede den, hændte der noget besynderligt. Døren sprang op med et brag. Regn og storm gøv herind. Og lysene i hendes kandelaber blæste allesammen ud. Hun satte i et skrig og for tilbage med haanden presset mod hjertet. Blygraa i sit ansigt. Stirrede ud i mørket med rædselsspilte øine, som hadde hun et grufyldt syn. Det vældige hundebæst jamrede sig ogsaa sagte.

— Blev De bange, frue? — Et pokker saa muntert festveir forresten, lo løitnant Plume og lukkede døren.

— Uf, jeg hader mørket, gispede hun skræmt. Det er nifst. Lys, lys!

Vi traadte ind i hendes værelser. Døren til sovekamret smak hun hastig igjen. Saa blev det lunere, paastod hun. Det var ogsaa uhyggelig mørkt derinde i kamret. Hun lod tænde alle stuens lamper og lys. Ja, hun rekvirerte endda fler. Jeg talte nøiagtig syvogtyve lys.

— Et lys for hvert aar, sa hun smilende. Tænk, hvor gammel jeg er. Et helt kvartaarhundrede.

Her saa meget mærkelig ud. En udpræget hvid uhygge laa over værelset. Hvidlakerede møbler. I en krog et hvidklædt toilettebord. Lange, hvide og velstivede gardiner, der naadde gulvet. En slæbende, hvid damaskesdug paa divanbordet, hvor der var anrettet en frugtdessert med tokayer. Selv paa væggen

var der spændt et hvidt silkedraperi med ophøiet violet søm. Her hang fotografier af lutter skjægløse ynglinge. Et helt galleri af smukke ansigter. Men ind imellem kunde der stikke et fjæs af en hæslig robust lystenhed. En faunsnude. Nok en hr. Kobbe.

Da kom hun hen og begyndte indsmigrende:

— Forgudsskyld — ikke kritisér. Det er allesammen mine smaa venner. De skriver endnu til mig.

— Aha, derfor er fruen saa flittig paa posthuset? Og ham der? ham tænker De vel mest paa? — Jeg pegte paa et stolt hode af en sjelden og henaandet skjønhed.

— Ham? — hun fæstede sine selsomme polarøine paa mig. Det er James, som gav mig hunden. Men nu er han død. Forresten — De synes vist, det er no skrab altsammen. Javel, det er det ogsaa. No elendigt skrab. Ikke værd at hale med sig i en kuffert engang. Men høsten kan De da fryde dem ved. Den er uforfalsket. Net arrangeret, hva?

Vissent løv i alle høstens outrerede farver. Syrlig røde rognebærkvaster i guirlander og festons. Lys allevegne. Jo, her var unægtelig en vis illumineret uhygge. En dødens hvide, visne festivitet.

Jeg kunde ikke svare.

— Vi var sandelig flinke, ikkesandt løitnant? — Hun rettede paa sit coiffure med en langsom, graciøs bevægelse, der lod tilskue hendes skjønne, violduftende arm.

Løitnant Plume bøiede sig henimod hende og mumlede noget om fruens sublime smag. Det var, som

kilte hver muskel i ham efter at omslutte hende. Jeg saa hans haand famle kjælent ved hendes kjole, som søgte den at glatte en indbildt fold.

Hun henvendte sig atter til mig med det elskværdigste smil. Men rigtignok med en stemme, der ingensomhelst indsigelse taalte.

— Aa hent min cigaretpakke da. Jeg glemte den nok i salonen.

Jeg adlød ganskevist. Men med en krænket, uvillig følelse. Jeg gik ned og tændte lys. Gav mig saa til at lede efter cigaretpakken. Skjønt jeg følte mig fuldstændig overtydet om, det blot var et paaskud. Og jeg fandt den da heller ikke.

Hvad betød det? Hvorfor sendte hun mig bort paa slige unyttige ekspeditioner? Hvorfor ikke heller hr. Plume? — Og jeg saa i et øiebliks skinsygt bitterhed den unge løitnant kysse hende i det mørke sovekammer.

Jeg stod just i begreb med at slukke lyset, da døren bag mig hastig aabnedes. Abigael traadte ind, fulgt af hunden.

En liflig skjælven krusede mit legeme. Og der jog et seirslyn gjennem mig —: endelig. Der var ingen tvil om hensigten. Hun søgte mig jo. Kvældens numne fornemmelse slap mig. Jeg kjendte lummerheden af hendes legeme. Og et vildt, sansedrukkent begjær reiste sig i mig.

Abigael — ah, nu skulde denne gaade knebles. Jeg favnede hende og trykkede et heftigt kys paa hendes læber. Men de var saa underlig brændende

og febertørre. Som al saft var veget bort. De smagte mig ikke. Jeg mødte blot en sky og selsom kulde hos hende. Og mit favntag visnede.

Hun skjøv mig ikke bort. Løftede ikke en haand til modværge. Men hun blev staaende ganske stille med et forvildet blik. Brast saa i pludselig graad.

— De ogsaa, hviskede hun. Og jeg, som trodde . . .

— Nu, og saa trodde De? — forsøgte jeg beroligende og trak hende ind til mig.

— Slip mig. Jeg vil ikke. Vil ikke, hører De.

Jeg blev medét saa uvis hed. Men en underfundig trods rørte sig i mit indre. Jeg kjendte mig skammelig snydt. Og jeg spurte i en forbittret tone:

— Hva pokker vil De mig da?

— Vil? — Ingenting selvfølgelig. Men De forstaar mig nok. De skal forstaa mig.

Jeg rystede ubarmhjertig paa hodet. Jeg forstod blot, at jeg utvilsomt hadde med et hysterisk fruentimmer at skaffe. Og jeg beredte mig til at høre de mest sindsforvirrede bekjendelser.

— Vær nu lidt taalmodig. Sæt Dem her og hør paa mig, sa hun med bønlig snufsende stemme.

En nordlandsk havsugstemme.

Det var ingenting igjen af hendes løsslupne letsindighed. Ingenting igjen af den eleverede verdensdame, der hadde spot paa læben og krudt i følelsen. Foran mig stod bare en ynkelig liden, bange kvindesjæl, der tryglede om beskyttelse. Men min forrige valne fornemmelse vendte tilbage. Og jeg prøvede en høflig indvending:

— De bør tænke paa Dem selv, frue. De andre vil finde dette lange fravær paafaldende?

— Aa, det har ingen nød. De andre spiller kort. Og jeg har forretninger med værtinden. De forstaar? — Hva bryr jeg mig forresten om andres mening mer. Den har egentlig aldrig interesseret mig. Og nu aarker jeg mindre end nogensinde denne hæslige komedie. Livet er mig ondt og sygt. Menneskene en væmmelse. Deres indhold stinker. Hvad er det hele andet end gjensidig grusomhed? — Vi er allesammen grusomme. Bevidst eller ubevidst. Der er knap en gradsforskjel i grusomheden. Og det uskyldige offer øver nok gjengjæld ved leilighed. Det er desuden adskillig behageligere at spille martyr end bøddel. Publikums letvindte bifald og det. Uf, altsammen er nederdrægtigt. Baade om mig og i mig. Og jeg, som engang trodde, jeg vaagnede til idel skjønhed ....

— Undskyld, men jeg kan ikke hjælpe Dem. Jeg kan ikke hjælpe mig selv engang, svarte jeg mismodig.

— Hjælp? — Haha. Somom menneskelig hjælp var mulig, haanlo hun. Nei, men De kan være elskværdig. De kan afse en liden stund af Deres robuste overflødighed. De kan lytte. Og det er det ikke mange, som kan. Nei, hør paa mig — jeg er slet ingen forpint kvinde. Jeg har tvertom plaget mange mænd. Ja, mange. Jeg har levet efter min egen lyst. Fulgt alle mine indskydelser og moret mig fortræffelig. Det er ikke medlidenhed, jeg ber om. Men nu er festen endt. Min ungdom er forbi. Og jeg begynder at føle livets hæslige kulde. Forstaar De mig?

Jeg nikkede taus.

— Ved De, hvad det inderste af medlidenhed er? Kjærnen? — Jo, den er grusomhed. Derfor ber jeg Dem — spar Deres medynk for mit vedkommende.

Jeg skal fortælle Dem en liden historie. Som barn hadde jeg engang faat nogle søde, smaa andunger. Jeg følte mig pludselig formuende. Et lykkeligt eie, jeg alene kunde raade over. Aa, hvor umaadelig glad jeg var i dem ... Jeg kunde ha ladt mig prygle for at redde dem. De var jo saa uskyldige. Gjorde ingensomhelst fortræd. De gik bare rundt pytten og snadrede, de dungule nøster. Undertiden var pytten sørgelig tør. Det var ingen ordentlig dam desværre. Jeg følte selv denne totale mangel paa fugtighed. Følte deres forpjuskede fjær tørste efter kjølig rislende vand. Og jeg sørgede ihærdig for at fylde pytten. Hver morgen glædede jeg mig til at made mine dyr. Og jeg saa dem trives og vokse. Deres krop tiltog i hvid og vraltende mægtighed.

En dag sa et bæst af en fætter til mig: ænderne dine blir fede, Abba; hvornaar skal de slagtes? — Jeg sparkede ham i skindlæggen, saa det gik et pynteligt hul paa den. Jeg luggede ham saa længe, til vi begge tudede omkap. For mine dyr skulde sandelig ikke slagtes. Ikke for nogensomhelst pris. Han kunde bare vove at røre dem.

Ikke desto mindre tillod jeg mig selv utrolige ting. Hvad kom saa denne besynderlige grusomhedslyst af? — For undertiden faldt der over mig en lyst til at pine dem. Jeg hadde en grisk glæde af at jage disse stak-

kars kryb, til de skreg op og berettede lydt og vidløftig om sin molest. Og jeg kunde kaste store sten i pytten, saavidt de slap undaf. Jeg vilde se dem dukke. En blev desværre halt for levetiden ved denne sport. Min spjælkede, halte andrik elskede jeg desto højere siden. Den mest udspekulerede grusomhed faldt mig ind. En rent djævelsk opfindsomhed i raffinementet. O, endnu smerter det mig at fortælle. Jeg bankede en spiger gjennem det bløde, unge andenæb. En stor tretoms spiger, saa den stod fast i gulvplanken. Jeg vilde se dens grufuldt stumme spræll. Det gule, lille andenæb blødte. Der kom blod paa mine fingre. Og i samme øieblik følte jeg en grænseløs ulykke. Det var alene den, jeg ubevidst higede efter. Jeg vilde git mit liv for det var ugjort. Og jeg vaskede dens saar. Vilde binde en klud om dens næb. Det fik man heldigvis forpurret. Ellers hadde jeg vel dræbt den ulykkelige andungen. Og da jeg endelig slap den, paakom der mig en saa vældig saar og ensom anger, at jeg atter maatte fange den ind. Skjønt jeg dunkelt følte, jeg paanyt pinte den. Men jeg vilde jo bare holde den i mit fang. Stryge dens forpjuskede fjær og se dens smaa dumme og ængstelig plirende øine vogte paa mig. O, hvor inderlig jeg ynkedes over den ... Den andunge blev en øm byld i mit indre. Selv efterat dens næb var helet, smertede dens saar mig.

Hvorfor begik jeg saa denne grusomhed? — Ak, det er det selsomme. Med velberaad hu pinte jeg dyret. For at smerte mig selv pinte jeg det. Ti midt under marterakten blødte mit indre af medynk. Jeg

nød denne vellystige selvpinsel. Jeg var grusom blot for at naa medlidenhedens ekstase. Angeren elskede jeg. Den kvælende, uoprettelige anger. Det var mig selv, jeg vilde tillivs. Og jeg stak mig tilblods med spidse naale.

Siden har jeg ganskevist ikke plaget de umælende bæst. Men mennesker desto mer. Og hvem har jeg ikke pint?—Alle mine kjære omgivelser har faat mine grusomme klør at føle. Min mand. Og endog den stakkars, syge James. Ja, ogsaa ham, jeg elskede. Og nu sidder jeg igjen med en ulidelig anger. En helvedeskval. Være nødt til at leve. Nødt til at øge selvbebreidelsernes tal . . . Nei, jeg vil ikke mer. Jeg nægter mig hjemme for livet.

Se, jeg er aabenhjertig mod Dem. Det burde De sætte pris paa. For det er de andre ikke. De himler med øinene og majer sig ud med uskyld. Men jeg føler endnu ingen har fortalt, hvordan den menneskelige sjæl virkelig ser ud. Den er langt hæsligere end enhver beskrivelse. Vi har arvet et net slump dyredrifter. Mennesket er desværre jordens største rovdyr. Selv en kongetiger sønderslider ikke mer end til hungerens mættelse. Men mennesket fraadser i ødelæggelsen. Disse dumme psykologer, der pynter paa historien og henholder sig til alle mulige civiliserede udtryk. Herregud, kan de da ikke selv erkjende, det er løgn. Det er ikke engang tilnærmelsesvis sandt. For sandheden er en helt anden og uudholdelig. Det grusomme menneskeliv. —

Det blaffede i hendes øine af polarnattens sære

flammeskin. Og hendes fremmede skjønhed stod atter gysende tydelig for mig i den festlig hvide silke. Det mægtige, ravnsorte haar med rubinsmykket. Det mongolske kjæveparti og den svulmende flamske mund. Den vældige nomadelængsel i alle legemets linjer. Hun hadde igjen et stolt og blændende øieblik. Men jeg gøs for hende. Det forekom mig absurd, at jeg nogensinde hadde huset lyst til denne besynderlige kvinde.

— Jeg ved, hvad De vil indvende. Jo, De behøver ikke at aabne Deres mund. Jeg læser Deres tanker. Husk, jeg har lappblod i mig. Jeg ser mer end andre. Og iaften er intet umuligt. Jeg kunde koge seid og galdre. Kunde gjøre en mand gal af elskov, om jeg vilde. Pas Dem — jeg er ikke at spøge med. For jeg kan stikke et menneske i hjertet, saa han dør. Et lidet voksbillede er nok. Og saa denne naal . . .

Hun trak en lang, spids sølvpil ud af sit haar. Jeg følte mig frysende usikker. Hvad kunde ikke denne uberegnelige kvinde hitte paa? — Ganskevist, hun var istand til at myrde en mand. Men det var sikkerlig ikke det, hun nu pønsede paa. En uhyggelig anelse dæmrede hos mig —: hun vilde dræbe sig selv under mine øine. Før ieg kunde hindre det. Hun vilde la en anden være vidne til sin død bare for at øge smertens vellyst. Skaffe mig, den uskyldige, tusind fortvilede kvaler. Nyde bevidstheden om, at jeg maatte leve videre med en afskylig, uaftvættelig mistanke. Jeg ventede blot paa at se den spidse, sølvbladede pil fare ind mod hendes hjerte. Og jeg vogtede nøie enhver af hendes bevægelser. I dette øieblik var jeg

fuldt vaagen og forberedt. Mine hænder dirrede af ophidselse. Færdig til at gribe hendes afsindige arm.

Men der hændte intet. Hun legte blot med det farlige vaaben og fortsatte rolig:

— Undskyld, jeg plager Dem. Men jeg maa ha sagt nogen det. Et menneske ihvertfald skal kjende mig. Det tar sig unægtelig komisk ud at traktere Dem med alle mine private dumheder. Men iaften maa jeg sladdre. Og Dem tør jeg tilfældigvis betro mig til. Deres ansigt er fuldt af fortrolighed. Jo, det er. Ta saa foreløbig mig for hvad De vil. Letsindig, grusom. Fræk — gjerne det. Aa, jeg gjætter Deres mening. Hahaha. De er saa vel udrustet med moral — ikkesandt?

— Frue, jeg hører Dem gjerne. Deres skarpsindighed og kultur forbløffer mig?

Jeg maa utvilsomt ha set taabelig forvirret ud. For hun knipsede i sine fingre og lo overgivent. Men pludselig blev hun alvorlig:

— Det er ikke kultur. Knapt nok skarpsindighed. Det er maaske heller resterne af lappinstinktet. Jeg har jo slugt en portion germannisk kultur. Jeg indrømmer det. Har jo set en del kunst og komedie paa mine reiser. Men især dineret kjedelig paa diverse europæiske kaféer og gaat tilsengs i adskillig flere kolde hotelsenge. Min mand forvænte mig. Ja, han forgudede mig indtil kjedsomlighed. Jeg gyngede mig i dagligt velvære. Skulde ingenting bestille og ingenting begribe selvfølgelig. Bare være hans søde lille kone. Et idealt samliv? — Isj. Om han bare en eneste gang hadde

fundet paa at bli sint ... Men nei. Hans øine slikkede mig ydmygt, naar jeg tilfældigvis var i miserabelt humør. Og jeg blev ubármhjertig. Han ligefrem opdrog mig til grusomhed. Jeg pinte ham med alskens udsøgte bagateller. Slig er nu engang kvinden. Hvorfor pryglte han mig ikke? — Han hadde en brutal kraft. Jeg saa ham engang ta en folkevond tyr ved hornene. Jeg forsikrer Dem — han tvang dens nakke mod jord.

Nei, jeg angrer aldeles ikke paa skilsmissen. Han kjedede mig grundig. Og han var intelligent nok til at forstaa det. Han fordrede sluttelig ingen elskov. Men gjorde heller intet forsøg paa at erobre mig tilbage. Han saa jo paa, jeg vankede lidt udenom. Med vaagne øine fandt han sig i, jeg favoriserede andre. Og gudved om jeg ikke var vendt tilbage, ifald han hadde straffet mig eksemplarisk.

Herregud — min mand var bra. Hans borgerlige meriter betydelige. Hans menneskelige interesser paaskjønnelsesværdige. En prægtig skikkelse. Stram militær. Men han tilfredsstillede blot ikke mig. Aa, jeg kunde endnu gjæspe af kjedsomhed ...

Men saa kom James. Han var en slægtning af min mand og bodde hos os. Men ellers en konstrast af Falbe. En grubler. Svag af helbred. De la dog mærke til ansigtet? — Aa, De har ret. De tog ikke feil. Mellem tusind andre maatte man mærke sig det. For det var mere end skjønt. Der bodde længsel i ham. Jeg tror, det var den, som mest tiltrak mig. Og saa det, min mand ikke kunde taale ham. Han stiklede ham bestandig. Med hans sygelige forsigtighed, hans ørkes-

løshed. Jeg tog James' parti. Mit kvindelige instinkt var straks rede til at forsvare den svagere.

Han skulde studere medisin. Alle svage individer skal studere medisin, synes De ikke? — Jovist. De skal allesammen forlæse sig paa sundhedsregler og aabne vinduer og kolde bad. Og saa tar de bare skade paa den smule helse, de har. Det gjorde ihvertfald James. Og sluttelig var han fornuftig nok til at holde op med det modbydelige studium. Han hadde ogsaa ganske andre interesser. For James var digter. Men Falbe bebreidede ham naturligvis, at han ikke tog sig sammen og blev noget bestemt. Antog et borgerligt fysiognomi, som han sa. Hvad ragede det vel min dyrebare mand, om hans fætter bestilte noget eller ikke? — Han hadde ogsaa penge. Der laa jo i massevis af penge til familjen.

James naadde aldrig frem, nei. Men der er mange, mange flere digtere end dem, der staar om i avisen. Og det er kanske de virkelige digtere. For mesteparten af dem, som naar frem til offentligheden, de er igrunden færdig med digtningen. De er bare ordspekulanter. Og de fordyrer sine linjer og sit skvalder, altefterson renomméet stiger. De har mistet sin første skjælvende charme. Alt det har James ogsaa sagt. De maa ikke tro, jeg tilegner mig æren. Mig kan det være det samme, om han i andres øine var digter eller ei. Og det syntes han vist selv ogsaa. For han savnede saa totalt enhver ærgjerrighed.

Han vakte min sjæl. Nei heller — han gav mig sin. Jeg hadde ingen, før jeg mødte ham. Hvad brød jeg

mig vel om digtekunst og problematiske livsspørgsmaal dengang? hvad om naturen? — Jeg forstod mig kun paa sport. Mine ski og min seilbaad var mig alt. Balnætterne. Jeg gav mig hen i dansen. Den beruste mig. Jeg elskede bare den ydre skjønhed. De store, stærke mænd. Den robuste kraft. Vildskaben elskede jeg.

Aa, jeg var saa frygtelig uvidende. Jeg anede ganskevist, at der eksisterte noget udenfor min begrebssfære. Og undertiden hadde jeg en ubestemt længsel efter et menneske, der ikke var som min omgang. For den interesserte sig alene for militærspørsmaal og sport. Da kom han og aabnede en ny og vidunderlig verden for mig. Jeg blev pludselig seende. Og undredes. Alt fik en anden og dybere betydning for mig. Hvad jeg før dyrkede, forekom mig værdiløst. Jeg begyndte at iagtta mig selv. Begyndte at fatte det mysteriøse menneskevæsen. Jeg læste og grublede. Med begjærlighed slugte jeg hvert af hans ord. De syntes mig at eie en straalende klarhed. Og jeg hungrede efter forstaaelse. Min glæde var stor og naiv, naar jeg endelig fandt et møsiommeligt udtryk for mit indre. Jeg tror forresten, jeg var en ganske lærenem discipel. For det varte ikke længe, før jeg hadde afluret ham hans smaa svagheder. Dem benyttede jeg mig skjændig af, naar jeg vilde opnaa en særlig gunst hos ham. James indbildte jeg mig ihvertfald at kjende. Det kneb først rigtig med mig selv. Ja endnu er jeg ikke ganske færdig med granskningen af dette interessante aktstykke. Desværre. Og blir det vel aldrig heller. Meget

vandt jeg ved denne forvandling. Men min ligesæle tryghed mistede jeg. Det vældige udsyn forfærdede mig. Og jeg fyldtes af ængstelig uro. Kun hos James fandt jeg fortrøstning. Han syntes mig en klippe af visdom og styrke.

Ja, James var stærkere end min mand. Midt i al sin legemlige svaghed. Han kunde tøile mig ved et blik. Det var hans aand, som beherskede mig. Den lyste gjennem hans skjønne ansigt. Haha, jeg ler ad den fysiske kraft. Hvad er den alligevel mod menneskeaanden? — Det usle legeme maa lystre den. Ikvæld kan jeg fornemme dens vældige veir. Den bruser som mægtige polyfonier henover jorden. Troner omstyrter den. Riger opstaar paa dens vink. Den prøver alt og higer stedse videre. Intet vil være skjult for den. Den stiger dristig op mod stjernerne. Og al den øvrige skabning bæver ... Engang vil den seire. Se bare til. Da vil hvert dyrespor i vor sjæl være udslettet. Den grusomme medlidenhed borte. Og alene retfærdigheden herske. O, jeg føler, jeg kan tale med myndighed om disse ting nu. Selvom jeg er kvinde. Selvom det bare er et beskedent glimt, jeg har faat af den uforgjængelige aand. Det har kostet mig al min ro. Men jeg angrer ikke byttet. Jeg hører ogsaa til de indviede. Og James er mig ikke længer fjern.

Nei, for mig er han ikke død. Han lever i mit hjerte. Han er min religion. Min fortrøstning. Den eneste, jeg har elsket. Ti vi hørte sammen. Der var ikke et forstaaelsens brist mellem os. Vi kjendte hinandens lønligste tanker. Vore intimeste fornemmelser laa aabne

for hinanden. En høi og aandig pagt. Vore legemer var ikke engang tilstede.

Kort — jeg vil fortælle, hvad der hændte.

Under et elskovsrus blev vi overrumplet af Falbe. En besynderlig haard ligegyldighed faldt over mig. Jeg blev blot staaende at se ham ind i ansigtet. Jeg glemmer aldrig hans blik. Rædsel og afmægtig raseri flammede i det. Et dødsskudt dyreblik. Han snappede efter veiret, som vilde han kvæles. Saa gik han. Uden et ord gik han.

Da fortrød jeg et øieblik min kulde. Jeg vilde ile efter og trygle ham om tilgivelse. Min gud — jeg hadde jo alligevel saa ondt, saa ondt af ham. Men ikke en fod flyttede jeg. Det var, somom en ukjendt magt fængslede mig til stedet. I samme urørlige stilling. Minutterne gled. Men ingen af os vekslede et ord. Jeg hørte kontordøren gaa op. Min mands raske, bestemte skridt i stilheden. De gik nedad trappen.

Forbi for bestandig. Ti jeg følte, han aldrig vendte tilbage. Og jeg nød denne grusomme kval. Nød angerens hele uopretteligheed. Men selvom han hadde skudt sig, tror jeg ikke, jeg vilde ha rørt en finger. Jeg blev fremdeles staaende stiv og stille. Som en voksfigur, hvis mekanisme er udtrukket.

Lidt efter kom pigen ind med et brev fra ham. Jeg brød det ikke engang. Jeg vidste jo, hvad det indeholdt. Han ønskede naturligvis ikke at se mig mere. Jeg var fri. Men der rørte sig ingen glæde i mig. Og jeg selv gjorde intet skridt.

Da kom James hen og greb min haand.

— Vi reiser, sa han bestemt.

Og jeg følte, jeg hadde intet valg. Ham tilhørte jeg. Det var intet, som længer bandt mig til det sted. Skjønt en saar tomhed la sig under mit bryst, da vi forlod huset.

Ak, den lykkelige tid, som nu fulgte ... Hvor svandt den hen? — Bank ikke saa, lille hjerte. Bank ikke saa, du rædde fugl. Snart blir du fri. Ja snart blir min sjæl løst og kan fly ham imøde ...

Hun pressede hænderne mod sit bryst og taug. Hendes blik flygtede ud i et fjernt straalehav. Polarnattens gaadefulde flammegys. Og hun fortsatte i en synophidset tone. Ganske, som hun talte til en anden og ikke mærkede min nærværelse engang.

— Jeg ved det. I hele dag har jeg følt ham om mig. Han venter mig. Og da gangdøren fløj op isted .... Det var ikke ham. jeg var ræd for. Men jeg har en nordlandsk gru for mørket. Nei, jeg higer blot efter at forenes med ham. Han vil nok tilgi mig al min letsindighed.

Ak, hvorfor skulde vi ikke faa leve sammen? — vi to, som var fuldkommen lykkelige. Nei, saa kom sygdommen og skilte os ad. Hvor smerteligt jeg husker altsammen ...

En dag ifjor kom han ind paa mit værelse, bleg og besynderlig ophidset. Jeg glemmer ikke dagen. Det var den 8. august. Og her var det. Just oppe paa det samme rum, de andre sidder. Han hadde værelset ved siden. Det, jeg nu sover i. Jeg har leiet dem begge for godt. Jeg synes ikke om, at fremmede skal bo der.

Nu, det er ikke derom. Han sank øjeblikkelig ned i en lænestol. Jeg trodde bare, han var træt efter spadserturen, og lo og spøgte. Mens hans hvide hænder skalv synbart. Og hans blik var underlig feberhedt og langveisfra. Da blev jeg pludselig opmærksom paa en liden blodstrime paa hans skjortebryst. Det isnede gjennem mig. Det var, som alt liv veg fra mig. Jeg spurte hastig, om han var syg. Hans læber mimrede blot. Han kunde øiensynlig ikke svare. Og hans hode hang slapt ned. En fin, rød straale silrede fra de gjenknebne læber.

Jeg ved ikke, hvordan jeg fik i hjælp. Hvordan det hele forløb. Jeg har bare en urolig forestilling om et dunkelt rum, fuldt af medisinlugt og dødsstilhed. Timeviss draabetælling og is, jeg puttede ham i munden. Det kjære, sarte drømmeansigt, som laa der svedig hvidt paa puden. Jeg vaagede over ham hele natten. O, denne sønderknuste følelse af uhygge ... Den var ikke til at holde ud. Jeg maatte hulke høit trods lægens strenge paabud om stilhed. Og mellem anfaldene kastede jeg mig over ham og kyssede hans blodbestænkte mund. Vildt, uadskillelig. De føler modbydelighed? — Men husk, det var jo min elskede. Jeg vilde ha git mit eget blod for at redde ham. Og jeg tror, mine kjærtegn frelste ham dengang. Mer end alle lægens medisinflasker og forordninger. For han slog sine skjønne, havblaa øine op og smilte. Og straks efter faldt han i en rolig slummer.

Næste dag kjendte han sig en smule bedre. Og jeg fattede atter haab. Lægen var ogsaa en saare venlig

herre, der trøstede efter evne. En smule blodstyrtning, hehe. En liden lungeaffektion — hvad betød det? — For den sags skyld kunde man saamænd gjerne leve hundrede aar bagefter. Nei, men luftforandring var visselig nødvendig. Et høifjeldssanatorium for resten af sommeren Det skadede jo heller ikke at søge en specialist.

Nei, det skadede saavist ikke. Men jeg lyttede gjerne til den elskværdige, gamle herres ord. Haab blinkede saa let frem dengang. Jeg vilde ikke tro noget slemt. Ikke engang naar jeg saa James mismodige smil ad min dumme, livslystne munterhed.

Men den dag, jeg mødte ham efter besøget hos specialisten ... Hvor dens haabløse, dumpe smerte endnu sidder i mig. Det brød indover mig med en forfærdelig vished. Han behøvde slet ikke at tale. I et rædselsglimt saa jeg sandheden. Hans blege, svedige anstrengthed. Hans besværlige, skrøende aandedræt. Øinenes feberglans. Og jeg, som hadde indbildt mig, det var livets eget ubedragelige gjenskin. Men saa var det luen af den hæslige dødsfeber selv, der raste i hans krop. Og han rykkede pludselig bort for mig i en kjølig, utilgjængelig sfære.

Dagen dunkledes for mig. Den, som nys hadde været saa straalende høi. Ligegyldig om vi gik gjennem muntre, festklædte gader med sol og grønne træskygger. Eller henad mørke, mennesketomme strøg. Den samme haabløse dødsdunkelhed laa allevegne. Og over mig faldt der en milelang, tyngende træthed. Jeg aarkede knapt at slæbe mine ben med mig. Og jeg be-

gyndte at graate bitterlig. Han søgte at trøste mig, stakkar. Maaske skjulte der sig endnu et lønligt haab hos ham. Gud ved. Men jeg trodde ikke mere paa nogen bedring. Og jeg tænkte bare at ofre mig for hans pleie. Ikke et minut skulde jeg forlade ham. Jeg vilde gjerrig vogte paa hvert øieblik. Ligetil det sidste.

Da fortalte han mig noget, som gjorde mig helt afsindig af fortvilelse. Han hadde selv øiensynlig svært for at si mig det. Maatte stanse flere gange og gispe efter veiret. Doktoren hadde ganske rigtigt tilraadet et sanatorieophold. Men han hadde paa det bestemteste nægtet ham, jeg skulde følge med. Patienten trængte absolut ro. Væk fra alt, der kunde virke hidsende. Og saa videre. De dumme specialister. Som om ikke just det at skille os ad, maatte virke endnu mer oprivende.

Jeg brugte alle middler for at komme med. Jeg trygglede ham. Jeg insinuerte. Sa, det blot var et paaskud for at bli mig kvit. Og jeg kaldte ham grusom. En skjændig egoist, der vogtede med sygelig varhed paa sin egen kjære person. Hans velbefindende var ham mere dyrebart end mig. Ja tænk — endog det bebreidede jeg ham.

Hvilke kvaler har jeg ikke beredt ham ... Aa, mit skjændige, egoistiske begjær forblindede mig. Min vanvittige kjærlighed, der ikke kunde slippe ham. Jeg vilde ikke forstaa. Jeg vilde bare elske.

Og somom jeg endnu ikke hadde pint ham nok, slyngede jeg ham den beskyldning i ansigtet, at nu vilde han ovenikjøbet unddrage mig sin mandlige beskyttelse. Jeg kunde jo ikke gifte mig før de fatale tre

aar. Hvad skulde der saa bli af mig? — Mit rygte var værgeløst prisgit skandalen. Jeg følte selv, det ikke var ganske sandt. Men jeg vilde bare være hos ham. Koste, hvad det vilde. Derfor maatte jeg saare ham. Maatte øge min egen fortvilede smerte.

Han svarte intet, men gispede blot efter veiret. Og hans syge øine bad mig holde op. Men jeg vedblev ubønhørlig. Det var mig, som stødte jeg kniven smertelig langsomt ind i et uskyldigt, modstandsløst offerlam. Og det var tillige, som dens odd sled i mine hjerterødder. Ak, James! — Jeg mente det ikke saa slemt. Jeg vilde jo bare elske dig . . .

Ved den sidste beskyldning knak han sammen, som var han skudt. Og han hulkede høit. Et voldsomt hosteanfald fulgte. Der kom blod op. Nu greb rædslen mig. Jeg frygtede et øjeblik, han skulde styrte død om. Og jeg angrede bitterlig mine giftige ord. En saar ømhed fyldte mig. Jeg hang mig om hans hals og vilde kysse ham. Men han stødte mig væk.

— Du dræber mig, brast det ophidset ud af ham.

Jeg styrtede ned i en afgrund af fortvilelse. Vovede ikke at røre mig. Ikke svare et eneste ord. Og jeg hørte hans stønnende bryst. Hans syge, mildt bebreidende stemme. Og hans forsonlige ord ramte mig som brandpile.

Hvorfor tvile om hans følelser? — Jeg vidste blot ikke, hvor det smertede ham at nægte mig noget. Alt vilde han jo skjænke mig. Sin formue. Sit navn, om han bare kunde. Nei, mig lod han nok ikke i stikken. Ak, hvad brød jeg mig vel om navn og formue. Det

var ham alene, jeg vilde eie. Ham, saalænge han drog aande. Og en grav, naar han var død.

Han prøvede en freidig tone, stakkar. Nu maatte jeg være fornuftig og unde ham ro. Kanske han ikke blev saa længe borte. Hvem vidste. Og jeg hadde jo respektabelt følge. Jeg behøvde slet ikke at ængste mig. Hektor skulde ovenikjøbet faa ekstrapaalæg om vagttjenesten. Og hunden forstod ham virkelig. Den rakte ham sin labb til afsked. Vendte hodet bort og knistrede sørgmodig. Ja, den graat og klagede sig som et menneske. Med et dybt suk la den sig for mine fødder og forlod mig ikke siden.

Akjo, han vilde nok bli længe, længe borte. Men jeg forstod, hvad han frygtede. Min lidenskabelighed. Og jeg forholdt mig taus. Selv i det øieblik sporede jeg en styg grusomhedslyst. Jeg var forurettet. Og maatte hævnes.

Og han —. Det var, som han den triste kvæld vilde gi mig al sin visdom. Hele sin ømme sjæl. Han nølte med at gaa. Knugede mine hænder og saa mig langt i øinene. Et usigelig smertefuldt blik. Haabløshedens griske eie.

Næste morgen ventede jeg ham forgjæves. Ellers pleiede han at komme ved nitiden. Men idag blev den ti. Og han kom ikke. Onde anelser rørte sig hos mig. Jeg saa ham alt død. Og jeg ilte ængstelig op paa hans værelse, der laa i en anden hotelétage. Det var tomt. Hans effekter borte. Han var reist uden et ord til afsked. Jeg ringte paa pigen. Hun bragte mig et brev med den besked, at herren paa numer 21 var reist med nattoget.

Gud, hvad har han ikke lidt .... For i dette brev sir han mig den hele ubønhørlige sandhed. Phthisis. Han er dødsdømt, har lægen sagt. Selv har han anet det længe. Og han bebreider sig bare, at han ikke har haft mod til at si mig det før. Jeg maa tilgi hans vekhed. Men han elskede mig saa. Og illusionen var for fristende skjøn. Men nu maatte det ende. Altfor længe hadde han misbrugt min hengivenhed. Jeg skulde ikke vies til døden for hans skyld. Det vilde tynge ham som en forbandelse.

Han vilde ikke gjøre denne skilsmisse unødig pinefuld. Derfor reiste han i stilhed. Til Meran reiste han. Det var ogsaa bedst at putte sig langt væk. Jeg maatte ikke se ham svinde hen. Døden var bestandig hæslig. Heller ikke maatte jeg føle mig bundet mer. Ikke en taare eller tanke skulde jeg offre ham. Og ingen skygge fra ham maatte falde over mit liv. Det var et tungt offer. Men det var hans pligt. Og mindet om mig vilde vaage i hans sjæl. Lyksalig smertefuldt.

Jeg graat meget over det brev. En grænseløs tomhed væltede indover mig. Mit liv syntes komplet forrykt uden ham. Hvad brød jeg mig om smitte? — En latterlig frygt. Jeg kunde jo ogsaa ha tæret hen og hostet som ham. Aa, det var bedre, vore huløiede kadavere hadde vandret tæt omslynget ind i den store, stjernesaaede stilhed.

Og jeg skrev paa maafaa til ham. Jeg kaldte paa ham ved alle vore kjæreste minder. Jeg forlangte jo bare at dø med ham. Men der kom stadig intet svar. Sluttelig reiste jeg efter. Jeg vilde bare se ham endnu

engang. Vilde be ham om tilgivelse for hvert bittert lidet ord, der nu kom igjen med svidende styrke. Saa fik han jage mig bort, om han vilde. Men jeg slap ikke ind til ham engang. Godt, tænkte jeg. Jeg vil vente udenfor hans dør, til han lukker op. Jeg vil vise ham min trofaste kjærlighed. Min forsagelsesevne. Musestille skal jeg sidde her. Saa skal han nok indse, hvilken barmhjertig søster han har i mig. Og jeg forbandede ret inderlig de grusomme lægeinstrukser, der nægtede et møde. Det var tidlig paa eftermiddagen, jeg kom. Men der blev stadig svart mig, patienten var gaat til ro. Flere bud listede jeg ind med sygepleierskerne. O, disse ondskabsfuldt sorte peberfjæs, der spærrede mig veien med en medynksfuld grimase ...

Endelig henad ottetiden aabnedes døren paa klem, og jeg hørte en underlig hæs og fremmed stemme kalde paa mig. Udaf dørsprækken strakte en selsom knokkelhaand sig. En haand, saa komplet blottet for kjød og menneskelig fornemmelse. Ganske, som et gulnet handskeskind var trukket over knokerne. Jeg kjendte virkelig ikke hans skjønne, livsvarme haand igjen. Det syntes mig umuligt, at den i løbet af disse maaneder var forvandlet til denne dødnings. Og den gyselige knokkelhaand rakte mig en parfumeret, rosenrød billet. Med vellystig gru greb jeg den og sa:

— Jeg slipper dig aldrig, James?

Men i samme øieblik slog der mig imøde et sødlig forraadnet og medisinblandet gufs fra værelset. Mit tag glap. Jeg veg uvilkaarlig tilbage. I et nu blev døren dreiet i laas. Og jeg hørte blot hans hæse, hule

stemme, der sa mig farvel. Fuld af syg angst læste jeg de underlige linjer, denne dødningehaand skrev:

— Hvad vil du mig? — Du, som er i pagt med livet. Du vil ikke kjende mig igjen. Der er ingenting tilbage af din James. Gys for mit gjenfærd. Du forstod ikke min kjærlighed. Det var alene mit usle legeme, du begjærte. Jeg tilgir dig. Men jeg vil helst forskaane os begge for en skuffelse. Tro da, hvad du vil. Kun for din skyld har jeg handlet saaledes. Og engang vil du nok forstaa mig. Ja, engang naar jeg er død, vil jeg besøge dig.

Jeg gøs. Det var, som hadde jeg nedkaldt en hemmelig forbandelse over mig selv. Dunkelt følte jeg, at jeg hadde rørt ved farlige kræfter. Kræfter, hvis straaler strækker sig hinsides dødens skyggedyb. Fordi de selv bundede i uendeligheden. Og jeg frygtede for denne knokkelhaand og disse ominøse linjer. Det forekom mig virkelig, at hans grusomhed var mere ubarmhjertig end min. Ti han vilde ikke se mig, men lod mig leve i en frygtelig uvished. Jeg var fast bestemt paa at si ham dette. Han skulde ogsaa kjende mine lidelser. Men da jeg næste dag vilde opsøge ham, var han reist. Ingen vidste hvorhen.

I uvis angst levede jeg nu fra dag til anden. Jeg ventede hvert øieblik, at den gyselige knokkelhaand skulde gribe efter mig. Men den viste sig ikke. Og omsider løb denne skrækkelige spænding ud i en tørst efter menneskelarm. Jeg maatte dulme min kval og min ensomhedsrædsel. Ellers var jeg sikkerlig blit gal.

En vild tid. Jeg dansede og reiste. Omgav mig med

unge herrer. Jeg ser, De smiler. Værsaagod — kald dem bare gutter for mig. De var ihvertfald allesammen saa inderlig livslystne og snille. De hjalp mig saamænd over mangen skrækkelig time. For de holdt ud. De kunde danse og ture hele natten. Og det gjaldt for mig at naa morgenlyset. Jeg turde ikke være alene i det angstfulde nattemørke.

Jeg nægter ikke for, jeg lod mig henrive af en øieblikkelig lyst. De har sin charme, disse unge fyre. Og jeg er jo kvinde. Jeg er da ikke blind for mandlig skjønhed. Men det var en kort rus, hvoraf jeg bestandig vaagnede saa modbydelig ædru op. Jeg skammede mig og flygtede. Men hvordan kunde jeg vel taale et afskyligt menneskedyr som Kobbe? — Jeg ser, De spør. Og jeg svarer Dem: hvorfor piner man sig overhodet med mennesker, man ikke liker? Hvad er det for en usalig blu undertiden for ikke at aabenbare sit egentlige væsen, sin skjønhedstørst? — Jeg traf mange skjønne mænd samtidig med ham. Men jeg turde ikke udlevere mig til dem. Kobbe var paagaaende fræk. Han hadde den besnærende fysiske styrke. De husker, jeg fortalte Dem om hans redningshistorie isommer. Godt — dengang vilde jeg ende det hele. Han skjønte det og hindrede mig. Derved fik han en besynderlig magt over mig. Jeg frygtede ham.

Ak, hvordan kunde jeg ogsaa glemme James? — Hver ensom stund følte jeg et kvalfuldt savn. Ti min sjæl tilhørte ham. Jeg saa hans straalende drømmeansigt, med det milde mismodssmil. Og der kom over mig en vild vé, saa jeg maatte klage høit og kalde paa

ham. James, James! — kom tilbage. Dø ikke bort fra mig, elskede. — Men jeg gruede for disse stunder. For natten og knokkelhaanden. Og jeg kastede mig med vild energi ud i tummelen igjen.

Da kom der et dødsskrig fra Berlin. Jeg husker hvert ord. Hvert ord husker jeg.

— Min elskede, skrev han. Jeg føler, jeg skal dø meget snart. Og jeg iler hjem. Kan ikke længer udholde denne selvpaatagne skilsmisse. Jeg nægter det ikke — det var en tid, jeg var ræd din vildskab. Ak, det hadde været tusindfold hedre, om du hadde dræbt mig med din elskov. I et eneste favntag. For jeg higer efter dine arme. Dit væsens solskin. Jeg er dig hengiven midt i min opløsning. Se, levningerne af mit usle legeme smægter efter dig. Nei, det er alene min aand, som elsker dig. Ti nu føler jeg, den ikke mere er afhængig af disse forkrænkelige pjalter. Den menneskelige aand er udødelig, Abigael. Den kan fordunkles af lidenskaber og drifter. Af laster og sygdomme. Men dens kjerne er evig. Den vil engang stige frigjort mod stjernerne. Jeg ved, jeg helst burde skjule mig endnu en tid. Men nu naar natten nærmer sig, kan jeg ikke. Min selvtugt slipper op. Jeg maa hjem ihvertfald. Maa se mit fjerne, blaa fjeldland igjen. Ak, jeg vil blot dø under samme vaarlige lyshimmel som dig. Om ikke i din favn, min elskede, saa dog i din nærhed. Kanske ikke i samme hus engang. For du vil vel ikke se mig nu i al min hæslighed. Men nogle huse borte ber jeg dig om. Og skulde jeg ikke naa saa langt . . . Aa Gud, mit bryst er saa sygt og saart.

Mit sind saa tungt. Jeg har engang suget af sjøens tungsindsblaa. Min barndom, min mor er ogsaa langt borte. Gi mig lov at komme hjem, vil du? — Det skrør i mit bryst. Syge fugle sidder derinde og kviddrer. Den dumme hjemlængsel. Hvad er dog legemet for en taabelig plage. Nei, vore aander skal engang mødes, Abigael. Vi vil forenes i en ny og uforgjængelig dimension. —

Hendes hvide silkebryst fyldtes af heftig uro. Hun holdt sin haand for øinene. Og et par fortvilet brudte hulk brast frem. Det var, som et blypress af smertelige erindringer tvang hendes graad tilbage. Og hun fortsatte med en sløret, angstmimrende stemme:

— Jeg telegraferte øieblikkelig og bad ham komme hid. Her, hvor vi hadde levet vore skjønneste timer, skulde vi atter mødes. Sankthansdag var det. Ved ellevetiden om formiddagen. Jeg sad just hernede og læste en tilfældig avis. I den selvsamme stol, jeg nu sidder. Jeg tænkte aldeles ikke paa ham i øieblikket. Da hørte jeg tydelig hans skridt ude paa gangen. Hans forsigtige, lidt famlende skridt, som han altid plejede at nærme sig min dør. Nøiagtig hans tag i dørklinken. Men kjære, tænkte jeg, er der nogen dampbaad nu? — Og jeg blev saa fælen. Der hændte ogsaa noget nifst. Døren fløj op. Og en underlig dunstskikkelse gled mig forbi. Et blændende lysskin fyldte i samme øieblik værelset. Langt mere intenst end den stærke junisol udenfor. Det flimrede for mine øine. Først en stund efter kunde jeg atter skimte omgivelserne.

Nu var jeg ikke i tvil længer. James var død. Og

henad dagen kom der ogsaa ganske rigtig et telegram fra Berlin. Han var død til samme klokkeslet.

Siden har mit liv været behersket af hans aand. Den er mere levende end nogensinde. Den slipper mig aldrig. O, James var alligevel den stærkeste af alle mænd, jeg har mødt. Hans aand seirede. Han alene er min længsel. Jeg gruer og higer bare efter det øieblik, mysteriet skal ske og vi forenes. Ikvæld fornemmer jeg ham saa ganske nær. Der er snart intet skille mellem os. Jeg kan stundom kjende gufset af ham. Han venter mig . . .

Jeg er ogsaa beredt. De finder maaske min letsindighed for aabenbar? finder ovenikjøbet, jeg er mindre egnet til at møde ham i dette kostume? — Nei, en sørgedragt og et bedehusfjæs vilde vel tækkes folk bedre. Ha, jeg ler. Jeg danser og tumler fremdeles om i alle glædens blomstrede bluseliv. For hvad er vel materien og alle talemaaderne? Hvad er den hele komedie? — Ak, la livets røg veire hen. Det er ikke den mængde snak værd. Der maa jo følge lidt os og støi med vore skrøbelige kroppe. Hvad kan jeg for det? — De illuminerte nætter har været mig en nødvendig narkose. Ellers vilde smerten blit uudholdelig. La saa bare folk skjælde. Jeg forlader gjerne festen. Ti naar jeg er død, er jeg heldigvis bare et skjønt eventyr for dem. —

Pludselig blev hun selsomt bleg og stirrende. Ganske som befandt hun sig i en autosuggesteret trance. Hun saa i retning af døren. Og hendes stemme skalv atter saa besynderlig synophidset.

— Se — der er han. Ser De ikke? — Derhenne. James, tilgi mig — jeg har ogsaa været uskikkelig. Men dig elsker jeg. Hører du? — dig og ingen anden.

Uf, kjendte De ikke det isnende gufs? — Det lugtede lig af hans lin. O, jeg tør ikke, tør ikke... Nej, ikke endnu.

Hun greb min arm og knugede den heftig. Der strøg virkelig i dette øieblik et ligklamt gufs forbi. Hunden vrængte ogsaa sin snude og hylte gudsjammerlig. En sær uhygge fyldte værelset. Mit legeme trak sig sammen i et eneste rædselsgys. Med hypernervøs tydelighed fornam jeg nogen herinde. Et andet, stofløst væsen. Bedrog mine sanser mig? eller var jeg under indflydelsen af hendes clairvoyante tilstand? — saa hendes egen gru og hemmelige forestillinger forplantede sig til mig. Jeg kunde ikke i øieblikket afgjøre det. Men der var utvivlsomt noget ubestemmelig truende i luften om mig. Jeg forsøgte imidlertid at berolige mig selv. Og skjønt hele min krop rystede i angstophidset spænding, sa jeg dog med behersket stemme:

— Det var vist bare trækken.

— Nei, nei, det var ham, paastod hun ekstatisk. Jeg saa hans straalende skjønne drømmeansigt. Han kommer for at hente mig. Men denne knokkelhaand ... Jeg tør ikke.

— Kjære Abigael — livet er endnu Deres, begyndte jeg usikker.

En sær og trodsig medlidenhed ulmede hos mig. Og jeg la haanden fortrolig paa hendes skulder.

— Rør mig ikke, sa hun og veg sky tilbage. De ser da, jeg er hellig. Jeg tilhører ham.

En hvid, aandig skjønhed laa over hendes ansigt. Og i hendes øine glimtede igjen polarnattens øde flammeskin. Det var, som selsomme katodestraaler sprang ud fra hendes væsen og strakte sig over den halvmørke stue med sit eneste blafrende lys. Nu fattede jeg endelig min tidligere syge ophidselse. Instinktivt hadde jeg frygtet for hendes farlige, suggestive egenskaber, der hadde rødder i en ukjendt kraftsfære. Og jeg trak mig gysende undaf og aabnede døren.

Uden et ord styrtede hun ud. I sprang satte hun opad trapperne, som flygtede hun for noget ondt. Jeg gav mig tid. Og da jeg omsider traadte ind til de andre, var hun lutter lystighed Fra rædslens ekstase og ind i den vildeste glæde. Hendes kamæleonvæsen forvirrede mig.

Der blev ikke en gang tid til allusioner over vort mistænkelig lange fravær. Kortbordet feiedes i hast væk. Der blev drukket og deboucheret flittig. Og hun løftede sin kjole og gjorde nogle skjemtsomme dansetrin. Spændte op, saa løitnant Plume uvilkaarlig fik hendes kaade, lille silkefod at kysse.

Den forrige uhyggestemning var blæst bort. Alt hvirvlede sig om hende i løssluppen lystighed. Ogsaa jeg blev overrumplet af dette vanvittige letsind. Og jeg styrtede mig tankeløst ind i det dæmoniske glædesrus, denne sære kvinde førte an.

Løitnant Plume trakterte frejdig piano. Han hadde fornemlig en smuk bøining af hodet. Og hans nakke var fast og brun. Jeg saa hendes øine forlyste sig med den. Engang listede hun sig ogsaa til at kile ham just

i det smaakrøllede nakkekryds. Han dukkede hodet og greb efter hende. Men hun valsede allerede bort ved hr. Kobbes arm. I næste øieblik forlod hun ham og fiskede mig op. Hendes unge, kjødfulde legeme dansede mig imøde. Indsmigrende, med hævede arme. Og jeg fordybede mig i hendes dejlighed. Om livet greb jeg hende og krystede hende vildt i favn. Da skjøv hun mig pludselig bort. Vendte sig mod Røer. Ogsaa ham maatte hun ha fat paa.

Ti selv min sagtmodige ven Johannes Røer hadde galskaben besat. Han strævede rundt i nogle ubeskrivelige takter med en affældig kurvestol. Og et fjollet vinsmil laa om hans store, glisne mund. Nu svang hun ham rundt, saa hans lange ulykkelige ben dinglede hid og did og var allesteds iveien. Indtil de saaledes filtrede sig ind i hendes silkeslæb, at han snublede. I faldet tog han hende med. Et lidet bord med flasker og glas gik ogsaa i fløiten. Og hendes kostelige silkeslæb raknede. Men hun satte sig lystigt tilrette paa hans ryg og gyngede. Da han endelig slap op, krøb han hen i en krog, som han ikke siden forlod.

Nu var der gaaet brand i hende. En uhyggelig altfortærende dødsbrand. Og flammerne af hendes forvildede sjæl knittrede og fræste i fængende latter og spot.

Et vældigt spektakel begyndte. Glas knustes og stole væltedes. Dessertbordet blev med dug og anretning hældt i gulvet. De andre var hende saare behjælpelig i ødelæggelsen. Og hun hylte af henrykkelse. Splintrede

egenhændig speilet. Greb sluttelig en stilfærdig venusbuste fra en krog og slyngede den henover, saa hodet trimlede af den. Og hun skreg af indædt skadefryd:

— Skjønheden leve! — For skjønheden skal dø. Hurra!

Jeg trak mig hen i Johannes Røers krog. Han saa paa det hele med sin stedse forbausede og halvaabne mund. Der var kommet et mørkt alvor over hans knækkede længde. Og hans stive blik hadde en fraværende uhygge.

— Uf, jeg tror, jeg reiser, sa han pludselig. Dette vil udarte.

— Sludder. Somom det kan bli stort mere behagelig sindsvagt. Drik du vin og bli klog paa kvinden, forsøgte jeg spøgende.

— Nei, jeg vil hjem.

— Er du gal? skaffe skyds paa denne tid at natten?

— Jeg gaar simpelthen min vei.

Men han blev dog staaende. Han var øiensynlig fanget af uhyggens hypnose. Som mig selv. Ti vel var jeg med i denne tummel. Vel saa og hørte jeg alt med nervespændt styrke. Men det tangerte ikke engang min bevidstheds pereferi. Jeg selv var fjernt væk. Henne i en gaadefuld sjæleegn, fyldt af uro og bange anelser. Ti der hadde leiret sig et angsttryk over mit hjerte. Og blodet suste med drønnende stempelslag for mine ører. Jeg hadde ganskevist ogsaa bedst lyst til at gaa. Men alligevel blev jeg staaende og lytte til uveiret.

Her i denne lange fløi huserede stormen. Ulte i træerne udenfor og strøg buldrende ned i ovnen. Drev med voldsom energi mod husvæggen, saa den skalv i sine fuger. Det syntes mig under ilingerne at flakne og revne allevegne. Og regnet hidsede mod ruden. Gjennem stormhylet hørte jeg havets oprørte røst. Et tordenbrøl. Saa blev der et øiebliks susende stilhed. Det murrede fordægtig ondskabsfuldt etsteds ude i mørket. Og atter bragede det løs. Heftigere end nogensinde. I et larmfyldt hvinende crescendo, der syntes mættet af usalige rædselsskrig. Det var, som alt dirrede i spænding... Somom alt flokede sig sammen til en katastrofe. Hvad vilde der vel i næste øieblik ske?

Da greb hun Hektor ved forlabberne. Slæbte det knurrende hundebæst med sig i en møisommelig dans. Det glæfste efter hende. Der blev en lang spjære i hendes silkeliv efter bæstets tænder. Med et hyl slap hun den. Gav sig til at rive sin kjole op. Hun ligefrem flængte den af sig og lod den falde i gulvet. Ja, hun trampede endog paa den.

— Hurra, skreg løitnant Plume lystig. Helt naken som de gamle hellenere i dionysosfesten.

Og han rev vaabenkjolen af sig. Den listige hr. Kobbe løsnede bukserne. Der kom et klæbrigt grin i hans modbydelige lastefulde fjæs. Men hun smat ind i sideværelset.

Indhyllet i sit karminrøde silkedraperi dansede fru Abigael ud til os igjen. Med fremskudte lænder og tilbagebøiet krop. Hendes haar hang løst over skul-

drene. Øinene lyste sansedrukne. Og det var, som knittrede al hendes væsens hemmelige lystenhed i den silkeflimrende dans. Som skalv hendes fremstrakte legeme det ventede vellystgys imøde.

Heller ikke jeg kunde længer modstaa. Jeg slængte mine overflødige klær. Og jeg hengav mig til denne sansehidsende ekstase af vinglød og kvindegjøgl. Skjønt et ondartet nag dulgte sig i mit indre.

Blot Johannes Røer krøb endnu længer ind i sin krog. Og for hvert plag, vi kastede af, tog han endnu ét paa. Han omhyllede sin lange, magre elendighed i en kappe. Nok et plæd svøbte han om sine skuldre. Hehe. Det lod virkelig til, han frøs.

Men fru Abigael satte pludselig op paa en stol og stemte den ene fod mod bordet. Draperiet gled tilside og viste en læg af sær og oprindelig skjønhed. En let svunget bølgelinje henimod det fast rundede knæ, der gjemte en lønlig fortættet lyst. Et lyserødt silketrikot sluttede stramt om foden.

— Hektor, hei! — raabte hun og svang hundepisken.

Det vældige bæst strakte sig uvillig knurrende. Gjorde et spænstigt tilløb og hoppede over hendes ben. Efter spranget baskede dens hale irriteret.

— Et mærkeligt menneske, hva? — hviskede løitnant Plume. Bortrømt cirkusdame eller —?

— Aa, hun er mindst russisk spion, sa Kobbe med en fordægtig latter. Og hans blasse, skamløst gneldrende øine aad sig ind i hendes kjød.

Hun raabte hunden paanyt an. Men Hektor lystrede

ikke mer. Hun gav den et rap af pisken. Den rørte sig ikke. Da sprang hun ned og gav sig til at slaa løs paa den. Mange rappe, rasende slag. Hvor det kunde træffe sig. Den knurrede bisk. Og hun tog igjen position.

— Hei!

Paanyt hoppede den over. Men under spranget glæfste den efter hende. Den var træt af spøgen. Og dyret krøb skjælvende sammen under bordet.

Men hun gav ikke tabt. Der kom et grusomt glimt i hendes øine. Forgjæves søgte jeg at protestere. Men hun lod sig ikke mere tøile af ord. Hun hidsede sig selv med skrig og piskeslag i bordet. Raseriet jog hende ud i fornuftdøve forvildelser. Og hun haanlo ad os:

— Hva staar dere der og glor efter, mandfolk? — Hold deres øine fra mit ben. Det er alligevel ikke bestemt for dere. Ja ikkesandt? — skade, at de blir snydt for en saa deilig skabning. Men jeg har heller ikke inviteret dere paa den. Det er bare min hunds mesterstykke, de skal se. Hektor, herud! — Og hun hoppede ned fra stolen, idet hun slog sig paa sin skjønne læg med en skadefro latter.

Hunden drog sig et stykke frem paa maven. Knistrede og peb. Den kjendte øiensynlig til, hvad der forestod. Da tog hun fat i dens messinghalsbaand og halte den helt frem. Og hun greb et staallænke med farlige knuder. Gav sig saa til at prygle løs paa dens ryg og snude med en sindsvag ihærdighed. Helst dens snude,

ligeover de saarbare øine. Hendes grusomhed var virkelig udspekuleret opfindsom. Og slagene faldt stedse hyppigere og mere brutalt energiske. Hun hidsede sig selv op i en raseriets paroksysme. Vanviddet gnistrede fra hendes øine. Og hendes arm syntes at eie en ubændig styrkens immanens. Hun hylte af marterfryd.

Lænket blev blodigt. Det ene hundeøie hang ude som en eneste uhyggelig blodpløse. Og somom hun endnu ikke hadde mættet sin bestialske grumhedslyst, spændte hun dyret i den ømfindtlige svang. Det krummede sig hylende foran hendes fødder. Dets jammer syntes mig saa skjærende menneskelig. Jeg søgte at stanse hendes arm. Jeg holdt ikke længer denne modbydelige mishandling ud.

De andre stod der rædselsstumme. Og selv i Kobbes utilladelig stupide og lastefulde ansigt sprang der et glimt af menneskeligt oprør.

— Hva vover De? — vendte hun sig mod mig. Stanse mig, naar jeg tugter min hund? — Hunde og mandfolk skal lystre, skreg hun og svang lænket over sit hode i vild, umættelig blodrus.

— Er det maaske et udslag af den seirende menneskeaand? — spurte jeg med anspændelsen af al min ydre ro. Ti jeg følte mine lemmer dirre af hadefuld ophidselse. Og jeg slyngede hende i ansigtet:

— Hvor er nu Deres James?

Da knak hun øieblikkelig sammen. Lænket faldt skraslende ud af hendes haand. Og hun sank ned paa gulvet med et sønderbrudt skrig. Kastede sig over det

mishandlede dyr med lidenskabelige kjærtegn og gav den de ømmeste navne. Ja, hun klemte dets blodige snude ind til sit kind. Den taalmodige, klodsede dyretunge prøvede endnu at slikke sin vanvittige herskerindes haand.

Men da hændte der noget aldeles utænkelig oprørende. Jeg kunde ikke i øieblikket fatte en saa raffineret grusomhed. Ti før nogen af os kunde hindre det, hadde hun lynsnart stukket den spidse, sølvbladede haarpil dybt ind i det saare, blodbulne hundeøie. Der lød et ubeskrivelig vildtskingrende, bugbrustent smerteshyl. Som vilde alle dets indvolde op. Men nu var ogsaa dyrets raseri tændt. Det for løs paa hende med en olm, brandstukket tyrs vildhed. Dets lodne, søvnige bevægelser var dødelig snare. Dets hidsede muskelstyrke dræbende farlig. De griske rovtænder parat til at knase og sønderlemme alt. Og de flængede ubarmhjertig hendes ekstravagante toilette. Der levnedes intet af hendes karminrøde silkegevandt. Det blev maset sammen til en fillehaug.

Hun laa urørlig hen med lukkede øine og et gaadefuldt smil. Heller ingen af os løftede en haand til hjælp. Jeg blev staaende, suggesteret af dette rædselsyn. Dyret holdt hende fast med sine tunge labber og rovgriske tænder, som rev og sled allevegne i hendes trikotklædte krop. Hun kunde ikke mere komme løs. De væltede rundt i et frygteligt favntag. Under bæstets ilske knurren og hendes vellystige smerteskrig.

— Endelig, gispede hun. Gjengjældelsen. Gud, hvor salig . . . Ja, bid bare. Du min herlige Hektor! — bid

graadig dybt. Mas mig sønder og sammen. Dræb mig hastig.

Da reiste hun sig med et pludseligt ryk. Hendes legeme arbeidede med en slangesmidige styrke. Ligefrem tvinede sig frem af hundelabberne. Et raskt greb i løitnant Plumes fremrakte haand — og hun stod oppe. Men bæstet fulgte med. Det slap ikke sit skjønne bytte. Det hang hende over ryggen og gramsede i hendes kjød. De skarpe rovtænder sank knasende ned i den nøgne skulder. To urolige blodstrimer tegnede sig pludselig langs hendes hvide arm. Men ikke en smerteslyd kom over hendes læber. Blot det gaadefulde, henrykte smil var der fremdeles. Som nød hun denne selvskyldte pine.

Hun hadde atter et stolt og blændende øieblik, der hun stod i sin sønderrevne trikot med et revolverbælte om livet. Et viljetæt og forvovent legeme af en slank ungpigeskjønhed. En besynderlig vild ynde. Da slog hun sine øine op og saa paa mig. Det var igjen, som polarnattens selsomme flammeskin flygtede i dem. Og det var, somom disse usigelige øine hadde noget at bebreide mig. En taaretung medynk klæmte under mit bryst. Ak, hun maatte ikke dø ... Og jeg skjøv de andre væk. De for blot raadvilde om hinanden og skjældte. Jeg greb fat i bæstet og søgte at vriste det løs. Men dets labber stod fastsveisede som jernklør. En farlig, eggende modstand. Jeg arbeidede mig op i et svedigt oprør. Dyrets utæmmelige vildskab smittede ogsaa mig. Med raseriets energi rev jeg dets vældige snude løs. Det glæfste efter min haand og entrede sig

til siden. Derved fik det et frygteligt strubetag paa hende. Og jeg hørte hendes angstgurglende stemme:

— Nei, jeg vil ikke mere. Dette er hæsligt.

I samme øieblik saa jeg en revolver blinke i hendes haand. Og med ét forstod jeg hendes grusomme hensigt —: først hunden og saa sig selv. Der var ingen tvil mere. Hun hadde hidset dyret for hastig at bli strubt. Men nu blev pinen hende for uskjønt lang. Mine anelser hadde desværre været sørgelig korrekte. Vi skulde være vidne til hendes død. Vor hjælpeløse fortvilelse skulde øge hendes vellystige dødssmerte. Men det skulde ikke ske. Jeg vilde krydse hendes afsindige plan. Og jeg fik et fyndigt tag paa hendes haand. Da hændte der en kuriøs ubetydelighed, som bragte de ulykkeligste følger.

Jeg vilde just løsne hendes greb om revolveren, da jeg kjendte Kobbes klamme fingre ved min hals. Herregud — han vilde jo bare hjælpe til. Et afskyligt gyş, der for et sekund gjorde mit tag skjælvende upaalideligt.

I samme nu saa jeg et glimt. Skuddet gik af. En rude smaddredes. Jeg følte en knittrende smerte i min høire langfinger. Noget silende hedt og slavset. Min arm blev saa besynderlig mat. Taget glap pludselig. Blodet gøv fra min haand. Fingeren var afskudt. Hang slingrende igjen i en hudlap. Resolut knyttede jeg mit tørklæ om fingerroden. Og jeg tænkte blot —: gudskelov, hun er da ikke skudt.

Imidlertid var døren fløiet op. Blæst og regn føg herind. Gardinet flagrede høit foran den splintrede rude.

Lys blæste ud. Det dunkledes ihvertfald for mig. Der opstod et farligt spektakel om mig. Møbler, der ramlede. Hundehyl blandet med menneskeskrig. Det peb, knistrede og ulte allevegne. Rædselsnatten hadde endelig vundet herind.

Jeg saa de andre stimle hjælpeløst sammen om hende. Jeg saa hende gli ud af døren. Drevet af Hektor, der beholdt sit frygtelige strubetag. Jeg hørte noget tungt falde. Revolveren. He, hvorfor var ikke det faldt nogen ind? — Bæstet trængte jo bare en hastig kugle. Og jeg vilde bøie mig efter den. Men det svimlede for mig, saa jeg maatte støtte mig til dørkarmen.

Ud paa gangen tumlede de i en forvirret klump. De søgte at holde hende igjen. Men bæstet trykkede hende med rasende fart udaf den fatale yderdør, der førte til den steile reservetrappe. Og jeg mente at høre hendes dødsstrubte stemme:

— James, slip mig! — hu, din haand er saa kold.

I næste øieblik styrtede fru Abigael Falbe, omslynget af bæstet, udfor trappen. Under rædselshyl, der isnede gjennem mig.

Hvad der siden hændte ved jeg ikke bestemt. Ti jeg befandt mig i en pinefuldt opspilet febertilstand, hvori begivenheder, ord og tanker fløde sammen. Hvori det virkelig oplevede og de utydelige indre rørelser roterede i brændende il. De nøiagtige miljoner hjernesvingninger, der sluttelig frembringer et normalt lyd- eller lysbillede, var maaske undertiden potenseret til en høiere energi. Fænomenet blev en smule forvrængt

derved. Ganskevist. Men hvad kan jeg for det? — Imidlertid forekom det mig at ha observeret følgende:

Lys bevægede sig hastig henad gangen. Jeg syntes at skimte den gamle, vindtørre værtinde med de mysende øine og den gjerrig gjenknebne mund. Og endelig seminaristen med sin høivigtige reiseveske, der utvilsomt indeholdt alle hans penge og formaninger. Jeg mener endnu at høre værtindens ublu gneldrende stemme, der skalv for sin smule regning og sit elendige, makulerede glastøi.

— Hun ramler ned, skreg Kobbe og ilte efter.

— Er tilpas for den tøita, mumlede den arge, gamle heks.

— Ti stille, madam. Hun har slaat sig komplet ihjel. — Løitnant Plume løb forvildet ud igjen.

— Aa Herregudijøssenam, dere — bare unge menneske da, ynkede kjærringen igjen.

— Haa, den stygje vinen. Den hinmannens varu si skuld. — Seminaristen lod sit lys skinne udad døraabningen. Men det blæste uheldigvis ud for ham.

Kraftesløs skjælvende slæbte jeg mig tversover gangen. Det svimlede for mig. Jeg holdt paa at falde om. Men fik fat i trappegelænderet. En silende mathedsfornemmelse. Blodet flød ustanselig fra min haand. Og jeg kjendte en svidende tør og snerpet smerte i min fingerrod. Jeg maatte sætte mig paa trappens øverste trin og lukke øinene et sekund.

Da hørte jeg en grafsende, knurrende lyd fra gaardspladsen. Knasende rovtænder, der sank i menneskeligt kjød og knokler. En hæslig sittren greb mig. Det var,

som aad bæstet af mit eget kjød og gnog paa mine knokler. Og en forarget følelse af hjælpeløshed over vældede mig.

— Bæstet river hende i filler. Totalt i filler.

Jeg aabnede øinene og saa løitnant Plume skynde sig opad trappen. Hulkende, med haanden over det blafrende lys. Han stanste og saa paa mig med sine barnlig forfærdede, brune øine.

— Reis mig op for pokker. Jeg sidder jo fast her. Jeg vil ned og slaa dyret ihjel.

Og jeg prøvede at reise mig. Men mit legeme var saa uhjælpsomt tungt. Det truede med en kvalmende afmagt.

— Hva? De er jo skudt? — Deres haand er ganske blodig.

— Er De ræd lidt blod? — Hjælp De mig bare ned, sir jeg.

— Nei, nei, nei. De maa ikke. Uf, jeg løber efter læge . . .

Og væk var han. Et bittert afmagtssmil rørte ved mit ansigt.

Nede paa den brolagte gaardsplads holdt regnet og blæsten til. Jeg hørte det strømme fra knirkende tagrenner og plaske revsende i overflødige vanddamme. Hørte løvsuset og de energiske portdrønn. Men jeg kjendte ikke mere veiret. Jeg saa flere lygter bevæge sig dernede under de to store lønnetrær. Et underlig grelt skin op under det metalgule høstløv. Da blev jeg var et grufyldt syn.

Paa den fugtig skinnende brolægning laa hendes

nøgne legeme udstrakt. Blodig forrevet. Bæstet laa halvt over hende. Dets buskede hale slog hidsig mod jord. Og det slikkede med begjærlig knurren blodet af hendes legeme. Jeg hørte dets svære, slaskende tunge. En mand, der vovede sig nærmere, glæfste det efter, saa han skyndsomt fortrak.

De lød der et langtrukket hundehyl nedenfra. Det blev besvaret af andre og fjernere. Alle byens hunde tudede. Og jeg fornam et sært dødsskrig. Det begyndte som et spidst skingrende hvin, der krøb i mine benpiber. For sluttelig at tykne i en hæslig rallen, der skrællede gjennem min hjernehinde og voldte mig en stikkende pine i min afskudte finger. Selsomme katodestraaler syntes mig at flygte fra hendes legeme ud i mørket ....

I dette øieblik for der et beslutsomt menneske nedad trappen. Straks efter faldt der skud.

Det gav et besynderligt chok i mig. Mit hode virrede om og blev saa blytungt. Det forekom mig, at jeg var skudt. At kuglen sad etsteds i mit værkende hode ... Jeg vilde op. Vilde puste ud. Men jeg sank ned i et kvælende hedt fossesvælg, hvis tordendrønn sprængte mine trommehinder. Og bevidstheden forgik mig.

Da jeg vaagnede af saarfeberen, sad Johannes Røer hos mig.

— Døde hun straks? — spurte jeg aandeløs.

— Øjeblikkelig, svarte han stille. Hendes hjerne var i faldet slaat ind.

— Hvor ligger hun?

— Derinde — han pegte mod sideværelset.

Længe blev jeg liggende hen i en hjælpeløs, blid sørgmodighed. Den uendelige velgjørende træthed, som griber konvalescenter efter en kritisk sygdom. Og jeg saa hende atter i al den hvide silke. Jeg saa hende sove sødelig med en blomst i de foldede hænder. Endelig hadde hendes vildsomme sjæl fundet hvile. Og jeg kjendte mig saa lyksalig søvnig.

Hendes hjerne brast . . . Da kom der mig igjen et pinsomt spørsmaal fore, som jeg maatte ha rede paa.

— Hvor er Hektor?

— Jeg skjød den, sa han forlegent. — Med hendes egen revolver.

— Du var tapper. Men forsent desværre. — Mine øine fyldtes med taarer.

Med stor og uforstyrrelig ro berettede han mig, hvorledes hun blev fundet. Hendes mavesæk var fuldstændig oprevet og hendes venstre skulder og overarm afgnavet ligetil benet. Mærker efter dyrets tænder allevegne. Jeg gøs ved denne detaljerede skildring. Men jeg maatte dog høre den. Og jeg beundrede hans kjæmpemæssige livstryghed.

Pludselig syntes jeg at mærke en fjern liglugt herinde. En sær uro fyldte mig. Jeg maatte straks bort fra dette uhyggelige sted. Og jeg bad ham hjælpe mig mine klær paa. Han protesterte og vilde vente, til lægen kom. Men jeg følte, mine kræfter blaffe op, og vilde nytte øieblikket. Han hjalp mig da endelig og skaffede en lukket vogn.

Det tusnede, da vi kjørte ind til nabobyen. Gjennem de samme sorte, høsttunge skoge som forrige kvæld. Med lav, graagrædt himmel, der rugede over al livets trøstesløse jammer.

— Hvorfor vilde du ikke se hende? — spurte han.

— Hendes ansigt var da det samme.

Hendes ansigt ... Og jeg følte en hemmelig uvilje mod ham. Somom jeg nogensinde kunde glemme det skrækkelig hacherede legeme under dækket. Min vens kjølige ro var mig ufattelig. Og jeg henkastede i en irriteret tone:

— Det lader til ikke at afficere dig det ringeste?

— Jo, før det hændte. Og husk, jeg advarede. Men jeg fryser ikke for et faktum.

Ved en eller anden uformodet lysvirkning stiger pludselig et hus, en egn, man længe har iagttat, overrumplende nyt frem for ens syn. Man ser dets dulgte skjønhed eller rædsel. Ved en eller anden uformodet yttring eller bevægelse faar man ogsaa øie paa et tilsyneladende velkjendt menneskes sjæleliv.

Og jeg saa forbauset paa Johannes Røers lange, blege ansigt med den halvaabne mund og det døde smil. For første gang frøs jeg foran denne selsomme menneskesjæl, jeg hadde indbildt mig at kjende saa godt. Jeg trak mig uvilkaarlig tilbage for ham. Det var mig, som delte han nattens livløse uhygge.

Min afskudte finger ligger begravet ved Abigaels side. I en liden trææske ligger den, saa den kan

raadne samtidig med hendes legeme og forgaa. Den eier hun. Det er hendes finger. Hele min krop evnede hun ikke at tilintetgjøre, Jeg slap med et par fingerled. Min haand er ganskevist vansiret. Men min sjæl har jeg endnu i behold.

Mod uveir knittrer det i min fingerstump. Mod høst. Og da lever jeg atter hin rædselsnat gjennem.

SPILDTE KRÆFTER

EN VAARSTUDIE

I

JEG er atter hjemme i min fødeegn.

Men jeg gaar her saa ensomt fremmed. Gaar disse gamle gader og veie og kjender alt vaaren om mig. Skjønt luften er saare aprilkold endnu.

Bare nogle dages regn til, sir jeg mig selv, saa er den festgrønne vaar her en solmorgen. Saa kjender du dig straks igjen. Og gaar ikke mere saa fremmed og fryser.

For græsset gror alt hernede i den sollune dalskraaning. Bleggrønne, nyfikne plantehaar, der ængstelig fimrer opad mod lyset. Uden fjerneste anelse hverken om sommer eller død. Her er ogsaa rigeligt af dinglende rakler og harpiksfede knopper. Af bækkebrus og silrende mosesik. Og piletræet staar med smaa dunede, fløilsgraa gaaseunger. De vilde stikkelsbuske langs veien med sit krusbladede, døsige dækgrønt.

Regnet siver ned i tidløs stilhed. Et uafladeligt og lydlet silkesus. Jorden drikker begjærlig. Jeg kjender det som en mild, forfriskende dusj i mit ansigt. Og mit nøgne haar blir tungt og duftende af væde.

Da stanser jeg undrende. Jeg føler noget af høitid,

som nærmer sig. Og jeg suger i fulde aandedrag den maltsøde duft af vaar.

For jeg elsker vaaren. Naar nætterne lysner, og naturen bliver yrr og ødsel. Jeg elsker fossebruset og alle de spildte kræfter. Al vaarens tøilesløshed elsker jeg. Og jeg hader oprigtig den vinterlige matematik og alle de mekaniske velsignelser. De vældige menneskeslugende fabriksuhyrer, der lægger hver fos i jernlænker og registrerer hver kraft i kilowatt. Jeg hader hele den musesmaa menneskelige økonomi og dumme snusfornuft.

Ja, jeg elsker vaaren og ødselheden. Det pragtfuldt taabelige sløseri, der paa én gang aabner for alle livets sluser. Gladelig lar billioner spirer gaa tilspilde. Jeg elsker vaaren, naar siljufløiten er svaver og ungdommen kaad. Naar sevjen siger op i planter og dyr og avler den grænseløse lystenhed.

Men mest elsker jeg disse sene og grønlighvide aprilkvælder. Med løfte om evigt lys. Med tungsindsskin paa byens sidste husgavle. Og alle de vaarlige barnehyl. Da gror der lyslængsel i menneskenes øine. Uendeligheden rører sig i deres indre.

Og da maa jeg bestandig tænke paa min gamle ven Jean-Jacques Rousseau.

II

Egentlig hed han ikke saa.

Hvad hans borgerlige navn var, skal jeg ikke bestemt kunne si. Men muligens han oprindelig hed

Jakob Rasmussen. Det var ihvertfald saa totalt udslidt af folks erindring formedelst de altfor letvindte øgenavne. Ti foruden Jean-Jacques hadde han ogsaa en hel del andre mindre historiske opnavne, der udelukkende refererede sig til hans ydre væsen og skjødesløse levnet. Man kaldte ham saaledes Luseskjæggen, Galhøpiggen, Brændevinsdjævlen, Laddefusen eller slet og ret Kruset — desaarsag, at han jevnlig saaes i gaden med et vældigt hankekrus af blaa, hollandsk fajance. Det var en erindring fra hans sjømandsdage. Og det blev mig fortalt, at han hentede alle sine flydende livsfornødenheder i det. Baade brændevin og sirup og melk. Han stansede hyppig og smagte paa kruset, saa ikke dets nyhentede indhold skulde skvalpe aldeles nytteløst over. Da hændte det undertiden, at det blev tomt, forinden han rak hjem. Især naar der var øl eller brændevin i det. Og han svang kruset over sit hode. Brølte og tordnede. Gjorde saa en vending til for at faa det fyldt. Men da hændte det ogsaa, at han fuldstændig mistede hele retningen. Baade gaden og husnummeret. Og blev slingrende ude med sit tomme krus baade den dag og næste. Naar han saa omsider fuld og haukende ranglede hjem, ropte nabolagets unger efter ham: Basuna, Dommedan. Da kunde han kyle sten efter dem og bande dem for en helvedes yngel.

Ellers likte han barn. Han trivtes ligefrem i deres selskab. Og de samlede sig gjerne om ham, og naar han sad ude paa stenhellen foran sin dør og bødte garn. For han kunde godsnakke for dem. Rigtig tusse-

snakke. Kunde gjøre sin grove røst saa myg og blid, at den sulrede med den mindste unge. Historier var han fuld af. De vidunderligste eventyr fra fjerne farvande, hvor han hadde seilet. Fra Stillehavets konkylieøer med sine palmelunde til Mexikos sol og sukrede vin. Fæle kinesiske sjørøverskrøner, fulde af dinglende kadavere i riggen og radbrækkede menneskeben langs dæk. Han nød øiensynlig vore gys. Slog saa med et besynderligt latterkluk om i nogle slemme historier, der saftig pointerede elskovens mangehaande glæder og gjenvordigheder. Og han brugte gjerne drøje udtryk, der i et lynlys aabenbarede utilbørlige vidder. Men altsammen digtede han udentvil, der han sad.

Han forstod at nære barnesjælens naturmystik. Jeg har selv engang lyttet til disse sære oplevelser fra sjø og ødemarker. Følt den lodne panrædsel. Den mystiske gru for den vældige, ukendte natur. For helst førte han os ud i skogene. De nære, dybe skoge med sorte nøkrosetjern og alle stjernenattens underfundige lyd. Og menneskene blev saa smaa herude i det store skogmørke. Det var, som hørte jeg jordbørnenes idelige angstsukke. Dybere ind i susende, natsvarte skoge . . . Stedse dybere ind gled fortællingen i spændt, aandetrang stilhed . . . Indtil han brød mut af med et:

— Hva vil dere hos mig? — Gaa hjem med dere og hold mor i skjørtet. Det passer sig bedst.

Men ungerne blev dristig staaende. Ved synet af alle de sultent lyttende barneansigter, krøb der et sært smil frem af hans lurvede, røde skjæg. Og han kunde

klappe en liden, lyslet jentunge paa hodet. Helt mygt og sagte med sin svære, barkede næve. Hans vilde, dyrebrune gnistøine fik et mildt gjenskin af fader-glæde. Og han begyndte igjen at tussesnakke med de mindste. For igrunden var han selv bare et barn.

Folk mente nok, han var en raring for sig selv, som ikke var god at bli klog paa. Men der var jo ikke noget vondt i ham heller. Og nabolaget lod ham og ungerne ifred.

De skulde jo ogsaa kjende ham. I mange aar hadde han boet i gaden. Hvis der da overhodet kunde være tale om gade eller husnumer, hvor han bodde. For det var i den usleste udkant af byen — der, hvor den endte i en steil og stenet sti. I en forfalden, rødbrun stue med en vindskjæv, blaamalet dør og grønne vin-duskarme bodde han. Den sparsomme, rødbrune væg-farve havde kjendelige graa veirslag. Ti nordvesten stod haardt paa her med ilinger af regn og sludd. Men til gjengjæld laa huset frit. Med fager udsigt over fjorden og det vide hav. Og det var ikke lang vei herfra til elven og de dybe skoge. Siden morens død hadde han levet ensom her.

Han bestilte aldrig noget synderlig. Om vinteren sturede han helst hjemme. Eller drak sig fuld sammen med sjøgutterne i madam Jespersens restauration. Men aldrig saasnart slap isen af elve og vand, før han strøg med garn og fiskestang og blev dagevis borte. Og fisk fik han ogsaa bestandig. Selv i troldtjern, hvor den ellers ikke bed. Ja, en kunde staa ret ved siden af ham uden at kjende nappet, mens han halte den

ene sprellende, krøllede ørret ind efter den anden. Han hadde en hartad utrolig fiskelykke. Folk sa, han kunde plystre fisken til sig. Sjelden solgte han noget af smaafisken. Hvad han ikke selv aad op, gav han gjerne bort til sine naboer. Det rygte kom derfor ud, at han hadde puget penge sammen paa sine langreiser. Folk saa ham jo en enkelt gang veksle en tier hos høkeren. Men de glemte, at han ofte hug en ulovlig laks.

Han var idethele slet ikke nøieseende. Eller rettere — hans kommunale sans var saare rummelig. Han forsynte sig med vinterved fra hvilkensomhelst nærliggende skog. Luggede ogsaa poteter paa fremmed aker, naar han selv manglede. Han vilde bare alting flust. Og han gav gladelig bort sin sidste skilling, om han ikke hadde den nødig til brændevin. Det var bare én eneste ting, han økonomiserede med. Sin tobaksbuss. Den brugte han op igjen et utal af gange.

Der var vitterlig ingen synlig forskel mellem ham og hans nabolag. Deres hytter var gudbedre allesammen lige skrøbelige og faldefærdige. De folk var jo ogsaa næsten uden undtagelse ligesaa fattige og fillede som han selv. De hadde ganske de samme unøiagtige retsbegreber. Og mindst lige saa stor ulyst til arbeide. Men de var gifte. De vovede ikke at drive dank for kjærringerne. Alligevel lod de af misundelse haant om hans lediggang og filler. De kaldte ham Fiskefan, Potetesluggen og Rompelausa. Og de paastod, han for at skjule sin bukseløse elendighed stadig gik med en sid, flammet oljefrakke, der i man-

gel af knapper holdtes sammen om livet med et reb. Hø, hvorfor kunde han ikke gifte sig og skikke sig som alle de andre?

Men de vovede ikke at si det høit. For de hadde stor respekt for hans styrke og viden. Han var jo udlært styrmand. Hadde faret viden om og sanket mange kundskaber. Dertil bar han ofte hjem hele bunker af leiebiblioteksromaner. Rimeligvis hadde han ogsaa smagt paa den store genfer. Jeg ved ellers ikke, hvorfra dette opnavn skriver sig.

Imidlertid — Jean-Jacques fortjener han at hede. For digter var han. Digter og filosof. Og jeg tror mindre det var for at fiske, han drev langs elvedrag og tjern. Heller af stærk, oprindelig naturfølelse. For at slippe bort fra menneskene. Han hadde saa sky øine, naar jeg en enkelt gang mødte ham dybt derinde i den skoghellige ensomhed. Og han hastede altid væk.

Men særlig husker jeg ham fra Dalen. Porten ind til hans rige. Enten han drev langs elven og prøvede ørreten. Eller han kom fra en længere fisketur. Da stansede han mig gjerne og rekvirerede en pibe tobak. Der var en egen usikker myndighed i hans tone. Jeg fik indtryk af, at han længe hadde været røgtobak foruden. Ligefrem sultede efter den. Men var snadden saa tændt, kunde han bli meddelsom. Hans ord faldt da ofte saa trygge og kloge. Der bodde saa meget af erfaring og iagttagelse bag dem. Men stundom blev de vilde og besværlige. Der laa hemmeligheder dulgt under hvert et ord. Og nattepustet fra granskogene strøg fra dem. Vindsuset fra de øde lyngheier. Pors-

dunsten fra de lumske myrer, der fyldte livet med sin vidunderlige utryghed ....

Og elven løb saa herlig ubehersket dernede under de gamle, forkrøblede piletræer. De høie, hvidstammede bjerke ludede sig udover og dyppede sit bladhang i bølgerislet. Det var forresten ikke saa farlig ment med dens sinne. Igrunden var det en gammel, godslig elv, der af lutter lystighed kunde le og knistre ved sommertide. Men i vaarflommen blev den desperat høi og talte stærkt og indtrængende. Den sydede, boblede og bruste. Vaskede klippestykkernes buskede lug. Og seilede med blank og dybsindig vælde henover grønne mosestene. Slog en smuk krøl paa sin hale i et trangt løb og hvæste i en tragtformig hvirvel. Ja, den kunde rase sig gulhvid, saa fraaden stod den ud af munden. Og spytte trodsig op mod Vorherre ... Indtil den styrtede ned i fossen med et tordenbrøl. Denne elv med fossekallens vaarlige pip, der engang har bragt mine seksaarige nerver til at skjælve i et mærkeligt og naivt digt til dens pris.

Og min stolte fos, der gnistrede som en fjern snelavine i solskinnet. Jeg kunde endnu tegne dens lange, magelige kaskader. Dens pompøse og bredladne majestæt. Dens fald var ikke overvættes højt. Knapt mer end ti meter. Men just i vaarflommen var den saa magtfuld. Man kunde høre dens gudsforgaane stemme over hele byen i de skjære vaarkvælder. Og man lyede efter den og sa med et lifligt gys —: hør fossen? — ja, nu lakker det mod sommeren. For den brød sig i grønskavlet bue over den gamle dæmning.

Stod ud i vældige regnbuesprøit. Lavede fyldig brusende strudsefjær og fræste som undersøiske miner. Sank saa ned i en hvirvlende masse af hvide dunfnug. Og gled omsider væk i den dybe, forsonlige elv bag de gamle magasiners skygge med sine sprøde, hemmelighedsfulde kvældsruder.

Jeg var saa vant til at se Jean-Jacques pusle dernede bag de ludende træer langs elven. Jeg savnede ham virkelig, naar han ikke stod her med sin lange, smekre rognestang. Denne sværlemmede, fjeldskaarne mand med sin mærkelig spidse pulhat, der var hullet og mosegrøn af ælde. Det røde, lurvede skjæg og det sky vilddyrsglimt i øiet. Kjæmpen, der sløsede saa kongelig uvorrent med tid og kræfter. Han var blit selve fossens og denne strie vaarelvs levende mening.

Der var den samme frygtløse trods hos dem begge. Han lod sig slet ikke regulere eller lænkebinde. Stolt og fri blev han ved at vandre om i sine pjalter. Et stykke lukket og ursteilt Norge, der svinder.

III

Gjennem Dalen gaar jeg atter og mindes Jean-Jacques i vaaren.

Undrende stanser jeg. Alt er saa fremmed og øde nu. Hvor er vel dammen og mine gamle, forkrøblede piletrær? Hvor er elven og den stolte fossepragt? — Ak, det er altsammen væk. Elven er tørret ud. Et gudforladt sted, fuldt af tjørneris og svære graastene.

Kanske hist og her en fattig mumlende lyd af vand, som dybt nede lister sig forsigtig væk. For hvem ved, om der ikke snart kommer en entreprenant ingeniør og belægger ogsaa den skvæt med bolt og jern. Derfor saa stille som mulig. Hyss — ingen generende opsigt. Intet kvæk af vaar, der kan irritere den griske, fremmede kapital med sine staalhandsker.

Ti ovenfor det ødslige, stenede elveleie løber der et uhyggelig sort jernrør. Der økonomiseres alle vandets og vaarens spildte kræfter. Denne kapitalisationens forbandelse, der snart snor sine jernslanger om den ganske jord. Stækker fossene og tørrer elveleiene ud. Gjør livet til en stenet ørk og menneskeheden til skidne slaver i industriens helveder.

Intet under, at jeg ikke træffer Jean-Jacques mere ad denne vei. Han kan vel heller ikke glemme dengang elven randt her fuld og frisk. Da der stod en grønsløret em af frugtbarhed og lysfylde over dalen. En gylden straaleflom af kvælden, der tændte tusinde glade sjælereflekser.

Han hadde sikkert ophørt at spadsere denne vei. Hadde udentvil fundet en anden og hemmelig adkomst til sit rige. Men jeg forhørte mig alligevel om ham. For ham uden denne elv og fos kunde jeg heller ikke tænke mig.

Man fortalte mig, at han var blit uheldbredelig sindsyg. Men forud hadde der indtruffet en mærkelig katastrofe.

I den senere tid var han begyndt at snakke høilydt paa gader og veie om de syndige maskiner. Ofte stan-

sede han vildfremmede folk. Frittede dem ud om deres livsstilling og advarede dem mod at sælge sig til fabrikkapitalen. Og han holdt et langt og overmaade indviklet foredrag om, hvor forfærdeligt det hele vilde ende. Der vilde jo hverken bli vand, luft, jord eller sommer igjen. Saa kunde de jo probere sig paa at telegrafere til Mars efter hjælp. Høhø. Der fik de sagtens svar. Nei, men hør, hvad han vilde si. Kraften udnyttedes saa længe, til vor lille klode var tømt og smak sammen som en gammel, sprukken guttaperkabal. De fordømte ingeniører besudlede naturen. De slog friheden ihjel og formastede sig endog paa selve Vorherre med sine skruer og jernskrab. Men straffen udeblev ikke.

Om nogen forsøgte en spag indvending, blev han hvid og stammende af raseri. Og han pegte med en hidsig finger paa det sorte jernrør og det udtørrede elveleie og skreg:

— Fan annamme hele greia!

Sluttelig reducerede næsten al hans snak sig til dette udbrud. Og han la til, at nu skulde uhyret sprænges i luften, saa vandet kunde flomme frit og grænseløst udover jorderige igjen. Folk lo bare af hans vanvittige snak og rystede medlidende paa hodet. Stakkars fyr — nu var han da endelig blit splittergal.

En ingeniør, som han traf oppe ved den øvre dæmning, forfulgte han med forbandelser og stenkast, saa denne maatte ta flugten. Og hans raseri tiltog stadig. Hans øine blev søvnløse og matstirrende. Han sov

jo ikke mere, aad ikke. Drev bare om denne dal dag og nat.

Men en mørk oktoberkvæld vaktes folk af en voldsom eksplosion. Og i samme nu slukkede alle byens buelamper.

Da værkets arbeidere straks efter søgte op i Dalen, fossede elven dem imøde. Tætved den nye dæmning gøv vandmassen ud af et brud paa røret. Det drønnede saa underlig hult fra det vældige jernsaar.

Helt nede ved den fulde, dybe elv laa der et menneske næsegrus, som drak han af vandet. Det var Jean-Jacques Rousseau. Han var øiensynlig slæbt herned af vandmassen og hadde et blodigt saar i hodet. I nærheden fandt man et minebor og i hans lommer et par dynamitpatroner. Han blev baaret hjem og forbundet. Senere sendtes han til sindsygehospitalet.

Men jernsaaret tog flere uger før blev lægt.

I de sene, grønlighvide aprilkvælder vanker jeg bedrøvet om i den øde dal. Jeg føler vaaren om mig. Men saa fremmed, saa langt borte. Jeg er heller ikke selv den samme mere. Jeg er ikke længer ung. Der ligger ogsaa unødig kraftspild efter min vei. Og jeg tænker paa min gamle ven Jean-Jaques. Jeg gir ham i mit hjerte ret.

Undrende stanser jeg op ved alt det hidsige nutidsjag. Vil de tilslut lægge et høitrykslaag over livet og pumpe det læns? — putte det altsammen ind i en

svær mekanisk daarekiste? — tvinge hver substantiel kraft ud i en eneste, spinkel himmelstraale? — En mager røg som vellugtsoffer til den vrede, rødlige Mars. Eller hvad er hensigten?

Og jeg tænker paanyt ... Jeg vil stige op paa et høit bjerg, hvor blæsten endnu faar jage vidt. Jeg vil stige op paa den høieste tind og prise de spildte kræfter.

JERNKORSET

EN SELSOM OPLEVELSE

I

EN sen septemberdag med kølig, solblaa luft og svindende farver i løvet vandrede jeg om i den gamle orlogsbys gravlund.

Jeg ved ikke, hvorfor jeg var gaat herind. Det er ellers et sted, jeg sjelden besøger. Jeg har et helligt gys for de dødes fredlyste haver. Men der var noget i stilheden om mig, hvori jeg fornam det døende planteliv ... noget høitidsfuldt erindrende. En gravstemt sorgens fest, der drev mig herind for at lytte til fortidssuset i de hundredaarige træer.

Det ældste hjørne af gravlunden var et frodigt vildnis under dybtgrønt askeløv. Herinde stak kors og stene op af det sammenvoksede krat, og stierne var forlængst overgroet af mygt græs. Gulnede birkeblade dryssede stille ned og lagde sig over udslettede gange og gravspor. Dunkelrød vildvin krøb over den hvidkalkede graastensmur. Og høstroser glødede paa en enkelt grav, der endnu ikke var helt glemt.

Henne i den solblaa luft over muren rejste sig de lange, lige taglinjer af værftets øde barakker. Og nøgne fjelde med blodbrune blokhuse. En dyb, eftertænksom ro allevegne, blot brudt af jublende barne-

stemmer fra skolens nære legeplads. Men naar de taug, blev stilheden saa uendelig i høstens kvægende, lydklare luft . . .

Da faldt mit øie paa et sort jernkors, halvt gjemt af sørgepil. Dets udseende var ikke synderligt forskelligt fra de andre. Maaske nok noget større og mere prunkløst. Men alligevel blev jeg staaende at stirre paa dette jernkors. Det øvede en sær tiltrækning paa mig. De enfoldige ord, som stod her, stemte mig saa dybt vemodig.

De lød:

HERUNDER
HVILER STØVET AF
PREMIERLIEUTENANT I MARINEN
ESKE BILLE
DØD DEN 26. NOVEMBER 1841

Bortrykket i den unge alder af 29 aar fra en trofast pige
og en stolt løbebane, hvorpaa han tidligt naaede vidt.

HVIL I FRED

Paa korsets bagside var der en rusten plet, som om noget var skrabet ud af skjændige hænder. Jeg kunde endnu se de støbte bogstavers ru kanter hist og her og søgte forgjæves at tyde dem. Jeg anede en hemmelighed bag dem. Den lod mig ikke i fred siden. Jeg følte gysende, jeg rørte ved et ukrænkeligt gravmulm, som vilde volde mig gru. Men korsets hemmelighed æggede mig. Det forekom mig pludselig, jeg

engang hadde kjendt dette menneskes lidelser. Trods han var død flere decennier, før jeg blev født.

Mange aar efter stod det sorte jernkors i min erindring. I kjølig, solblaa septemberluft stod det der under løvets svindende farvedrys. Det var som et uforklarligt skrig af smerte.

II

I november i aar besøgte jeg atter den gamle orlogsby.

Tilfældigvis blev jeg kvælden, før jeg skulde rejse, buden til gilde hos en af mine bekjendte — en kaptejn, hvis skib jeg for et par aar siden fulgte som passager fra Cap til England. Han var just kommet hjem fra langreise og havde kjøbt et hundredaarigt hus af prægtigt tømmer. Jeg hadde tidligere lagt mærke til huset inde i den tilvoksede have. Det laa saa herskabelig ensomt lige ved bygrænsen under de høie almetrær.

Vi sad just i en lystig klynge i den nordre stue. Den tunge, norske svinesteg var langsomt fordøjet. Og whiskyen og det varme sukkervand jog blodet i feber og fest. Der blev efterhaanden en høirøstet munterhed over kortene. Og inde i den søndre stue dansede de unge piger til et gammelt, trangbrystet klaver.

Ude blæste en barsk og isnaalet nordenvind. De nøgne almetræer sukkede. Og der gik undertiden en dump klagetone gjennem huset som fra et angersygt menneskebryst.

Men under lystigheden herinde glemtes den vinter-

lige uhygge. Bøgeveden i den svære ovn lunede. Der brændte mange lys i lamper og stager. Der var rigelig med bløde tæpper og polstrede møbler.

Hvoraf kommer det vel, at man i ethvert skikkeligt selskab pludselig skal slæbe sine skrinlagte mumier frem sammen med sekelgammelt loftløv? — Jeg har aldrig kunnet fatte denne besynderlige lyst. Men den griber ulykkeligvis alle mennesker, naar de spiser fedt og drikker umaadelig.

En mand med blondt fuldskjæg og en uhyggelig, skarptskaaren overlæbe, der virkede saa nydelsessygt, sa med en mæt stønnen:

— Ja, her har nok været mangen en munter kvæld i gamle dage.

Hans hustru, en mager, gulbleg kvinde med et par mørke, listige og snappe øine, hadde et syrligt smil:

— Da saa nok ikke stuen slig ud?

— Nei, — sir et ungt og fyldigt menneske med selvtilfredse manerer (jeg har ham i forbigaaende stærkt mistænkt for at lave slette vers) — da var salonen sikkerlig noget anderledes monteret. Gyldenlædersstole, borde med snørklede fødder. Der var s'gu en stram effekt ved de gamle marineofficerer . . .

— Ja, her har nok vanket den slags folk. En flere og otti-aarig kvinde traadte hen til bordet med livlige bevægelser. Det var kapteinens svigermoder.

Hun saa bogstavelig ud som en heks. Den lille, sammenskrumpne skikkelse, det skarpe, rynkede ansigt med den tæt gjenknebne mund. Og saa de stikkende øine under kappen. Hun talte med en spids og

rap stemme. Det var, som følte jeg den farlige gnist af hendes uudslukkelige livsenergi endnu blaffe i det forlængst visnede legeme. Hun syntes mig gjerrig nok til endnu at kunne leve en generation ihjel.

— Jeg kan huske — fortsatte hun — den sidste officer, som bodde her. Det var en vakker mand, var det. Han var blottens ung — bare 27 aar. Men han fik en sørgelig skjæbne.

Hun saa paa mig med sine grønlige, stikkende øine. Kneb sin mund endnu tættere sammen, som hun ikke ønskede at udlade sig videre om den historie.

En besynderlig uro greb mig. Og en dunkel erindring sprang paany frem. Jernkorset. Her var sikkerlig gaadens løsning. Og jeg spurte derom.

— Det var ganske rigtig ham, løitnant Eske Bille, gjentog den gamle. Det var en sjælden god og flink mand, trods det at han var ung. Og særlig var han saa snil og endefram mod smaafolk. Men han hadde nok avanceret for raskt. Han stod just for tur til at bli kaptein. Det var hans ulykke. For han fik sine kammerater imod sig. De bagtalte ham for kommandanten og rettede falske beskyldninger mod ham. Og for krigsretten tabte han sagen. Men da skal han dagen forud ha sagt: — den glæde skal mine falske venner ikke faa, at jeg lever som æreløs mand. Og natten efter skjød han sig. Men i kvældingen var han nede hos os og takkede saa pænt for alt, hvad vi hadde gjort for ham. Haa, det var nu vel ikke saa stort. Men min mand var tømmermester paa værftet dengang, og løitnant Bille slang altid indom. Herre-

gud — det er, som jeg ser ham lyslevende for mig. Høi og fornem, med det vakre ansigt og de gode, brune øjne, som bestandig var saa fulde af liv og lyst . . . Han var trolovet med en yndig pige. Fanny Schappel hed hun. Hun var endda datter af byfoged Schappel. Og hun sørgede sig nok tildøde. Men byens folk rejste jernkorset paa hans grav. Og mest smaafolk var det, som skillingede sammen. Og paa bagsiden hadde de sat, at de reiste ham dette minde til hæder og ære. Men saa stort var hadet til Bille blandt officersstanden, at de nægtede byens borgere i flere aar at reise korset. Til slut maatte de slette denne skrift ud, saa fik de endelig tilladelse. Og det kan en rigtig se den dag i dag.

Jeg sad just med ryggen til spejlet mellem de to vinduer. Et gammelt, fineret chakarandaspeil med et halvrundt og retbenet konsolbord af samme træsort. Jeg hadde tidligere lagt mærke til det. For det stak af mod stuens øvrige moderne bohave.

— Hvor skjød han sig? — spurte jeg nervøst.

Jeg vidste pludselig, hvad den gamle kone vilde si. Og jeg gøs.

Da vendte Gubjør Havnor atter sine mærkelige, stikkende øine mod mig og sa mut:

— Her i denne stue, far. Just der, hvor De nu sidder. Foran speilet der mellem vinduerne. Og spejlet er det samme. Jeg kjøbte det paa auktionen efter de forrige husfolk.

— Og her kommer De til at sove inat. Tør De virkelig? — lo kaptejnen.

— Om jeg tør? — Jeg skulde med fornøielse spille et parti ecarté med den brave løitnant, ifald han har isinde at besøge mig, sa jeg med en tvungen latter.

Da hvilede mor Havnors grønlige, stikkende øine paa mig. Der laa en trudsel i dette blik. En farlig, suggestiv magt, der kendte hvert hemmeligt viljebrist hos menneskene. Hun kneb sin mund sammen til en usynlig streg. Og hendes skindtørre kranie gjorde et besynderligt ryk. Hun vidste, hvad hun vidste, Gubjør Havnor, der hadde levet saa mange menneskealdre over.

Med min lystighed var det forbi. Det blev ogsaa mærkelig stille herinde efter dette. Jeg hørte den isnende nordensno slaa mod de klirrende ruder. Det var, somom et spøgelse vandrede gjennem stuen.

III

Det er den længste nat i mit liv, jeg nu vil fortælle om. Og over den staar jernkorset gysende klart i min erindring.

Det var forsilde at kjøre hjem. Jeg maatte derfor finde mig i at tilbringe natten paa en chaiselongue i den nordre stue. Men jeg kunde ikke bekvemme mig til at lægge mig. Jeg sad lydløst lyttende, længe efter at mor Havnor, der hadde gjort mit leie i stand, var gaat ind.

Det var ikke frygt. Bare et klamt ubehag i mit legeme med urolig hamrende puls og svedig pande. Det var; som ventede jeg noget ondt, jeg ensom var dømt til at gjennemlide.

Jeg greb mig i at tænke paa dette latterlige kærringsnak. Og jeg reiste mig trodsig. Jeg vilde ikke la mig kue af slige aandssvage stemninger. Af naturen er jeg et meget stærkt og fuldblodigt menneske. Mine nerver er af en temmelig robust beskaffenhed. Jeg forlader mig trygt paa mit sunde legeme og min fornuft. Hvorfor skulde da en taabelig bemærkning, som jeg hadde ladet falde, virke saa foruroligende paa mig?

Men alligevel besatte denne uforklarlige uro mig nu i ensomheden. Mine letsindige ord kom mig bestandig fore. De vokste til en truende vished. Det var mig selv, der hadde hidkaldt selsomme og slumrende kræfter . . .

Jeg, der aldrig har haft en eneste frygtsom tanke tilovers for mine omgivelser, skjønt jeg har sovet sammen med præriens cowboys og ensom oppe i Sydafrikas høiland, jeg gøs nu virkelig for disse fire, knirkende tømmervægge. Jeg følte mig ikke længer sikker paa mig selv og mine sanser i den sindstilstand, jeg ved denne uhyggelige historie var kommet i. Og for at forebygge enhver fiktion af mine ophidsede nerver gik jeg rundt i stuen med lyset i haanden og saa og følte paa hvert eneste stykke møbel.

Gubjør Havnors sære, stikkende øine forlod mig heller ikke. Jeg syntes endnu at se dem i døren derhenne. Et blik fuldt af hemmelig, truende vilje. Det forekom mig ogsaa, at jeg kendte en besynderlig forraadnet lugt herinde. Som af store vandplanter, der langtsomt opløses, eller af et stinkende kadaver. Den fortættede sig paa et bestemt punkt i stuen. Foran speilet mellem vinduerne — just der, hvor løitnant Bille hadde endt sit liv. Naturligvis — det skrev sig vistnok bare fra døde rotter under gulvplankerne. Jeg slog mig tiltaals ved denne antagelse og satte mig atter paa chaiselonguen.

Men trods mine mange beroligende reflektioner hadde jeg en skræk for at lægge mig. Jeg vilde allivel vaage denne nat over, til morgenlyset brød frem.

Jeg var ræd for søvnen og de farlige drømme, hvor min fornuft ikke længer var herre.

Det var forlængst slukket i ovnen. Og den isnende, havraa novemberkulde sneg sig herind og stivnede mine lemmer. Min hud blev saa ubehagelig kold og ufølsom. Og febergys rislede gjennem mig. Time sneglede sig efter time. Jeg saa i et væk paa mit lommeur, der laa paa bordet. Klokken blev tre, den blev fire. Endnu var der flere timer igjen til det første, graa morgenskjær ... Nordenblæstens hule støn i almetræerne derude. De svagt klirrende ruder, naar et vindflag drev imod huset. Og saa denne knirken i det gamle tømmer. Det var de enstonige lyde, jeg hørte. Denne nat syntes mig aldrig at ende.

Da overvældede trætheden mig. Jeg sank om og sov ind. Og lyset blev fremdeles staaende at brænde i stagen.

Hvor længe jeg sov, ved jeg ikke. Men jeg vaagnede med et ryk, somom nogen hadde rørt ved mig. Jeg reiste mig forvildet op i sengen og spærrede øinene op.

Thi op af det flimrende mørke steg et hvidglødende jernkors med en dunkel indskrift som grønlige, stikkende øine, jeg ikke kunde tyde. Og jeg kjendte atter den raadnende lugt fra et kadaver, der langsomt opløses.

Pludselig begyndte korset at sprutte og slaa gnister. Det røg af det og drev op i luer. Det blev en vældig brand, der truede mig. Jeg snappede efter veiret. Vilde skrige efter hjælp ... Men ikke en lyd kom over

mine læber. Dette pinefulde syn lammede hver bevægelse hos mig. Blot mit øie saa flammehavet, der snoede sig stedse nærmere med hvislende tungespidser. Men jeg kunde ikke røre et lem til flugt . . .

Da sluknede alt. Der blev et sekunds dybt, aandeløst mørke om mig. Og i næste nu en spæd, forknyt graalysning, somom det stundede ad morgen. Jeg stod op. Den forrige paralyse veg fra mig: det var, som mit legeme var blit et andet. Det lysnede stadig. Men det var ikke længer morgenlyset. Det kom fra et par lys paa bordet foran mig.

En isnende og lydløs klarhed om mig. Og en angstfyldt, klam kulde trængte stedse dybere ind i mit legeme. Det var altsammen saa underlig fremmed. Her var sket en fuldstændig transformation af omgivelserne. Jeg vidste ikke længere, hvor jeg befandt mig. Jeg var kommet ind i et nyt og selsomt liv. Og jeg ledte fortvivlet i min hukommelse efter et tilknytningspunkt til min forrige tilværelse. Men hver idé derom var strøget.

Jeg gruede for at se mig om. Men jeg maatte. Det var et ganske ukjendt værelse, jeg befandt mig i. Og dog staar hver enkelthed for mig endnu . . .

Et chakarandatræs spillebord var trukket ud og placeret i et hjørne. Paa dette bord stod der to lys og brændte i gammeldags lave kobberplader. En kortstok laa ogsaa henslængt her, som var den nylig benyttet. Og jeg følte, at jeg og en anden just hadde reist os fra spillet. Ti de to asketræsstole var trukket skjødesløst ud fra bordet. De hadde lave, krumme

trærygge med et bredt spænd paa midten og løse, stoppede sæder med sort damaskesbetræk. I en sirlig række langs væggen stod der flere slige stole. Et andet hjørne fyldtes af en skjænk fra gulv og til loft. Jeg talte vinduerne. Der var tre. To ud mod vest og et mod nord. Mellem de to første vinduer var der et fineret chakarandaspeil, som jeg syntes at gjenkjende. Og jeg vendte mig gysende fra det. Drev hen til det nordre vindu, hvis ruder novemberblæsten satte i en sagte, klirrende bevægelse.

Her stod en asketræs sekretær med høie, tynde ben. Smæklaaget var aabnet og hadde et grønt klædesbelæg paa indersiden. Der laa et par gaasefjer ved siden af et rundt og temmelig dybt blækhus. Det forekom mig pludselig, at jeg tidligere paa kvælden først hadde prøvet den ene. Men den dudde ikke. Den spruttede og slap blækket. Der blev en vældig, violet klat midt paa det fatale blaa brevark. Saa tog jeg bundtet frem af nederste skuffe til høire og skar mig en ny. Jeg forskar den endda lidt, før jeg fik den til. Rigtig — der laa jo en splint af pennefjeren igjen. Jeg var en smule skjælvende paa haanden. Jeg snittede mig endog lidt i venstre tommelfinger. Endnu smertede det irriterende lille saar, naar jeg klemte fingeren sammen. Jeg huskede ogsaa en væmmelig blodsdraabe, der piblede frem. Og jeg tænkte ... Ja, hvad var det nu jeg tænkte? — Uf, det var vist noget modbydeligt og grufuldt.

Jeg skuttrede paa mig, som kunde jeg ryste denne lammende tyngde af mig. Og mit blik heftede sig ved

to forseglede breve, der laa her med bagsiden op. Det ene var sammenklæbet med to grønne og en gul oblat og det ardet med tre blegrøde. Jeg vidste, at disse breve indeholdt de skjæbnesvangre ord til mine kjære. Derfor hadde det været saa vanskeligt at skjære pennen til. Mit legeme begyndte uvilkaarligt at sitre, saa jeg maatte vende mig væk.

Der paa væggen hang min sabel og mine pistoler. Hvad nølede jeg endnu efter? — For det maatte jo ske. Det var uundgaaeligt. Jeg vidste det. Inat skulde mit øie for sidste gang se det dybe, stjerneblinkende hvælv og den undrende menneskeirætte jord.

Den draabe, piblende rødt blod paa min fingerspids ... Jeg er ræd for at se blod. Selv dyrs blod gaar jeg af veien for. Mine kammerater elsker jagten. De har ofte villet ha mig med til alkejagt. Men jeg kan ikke. Jeg har aldrig i mine levedage dræbt noget dyr for lysts skyld. Jeg hittede paa de latterligste paafund for at undgaa deres jagtpartier. Ti jeg hadde en saar afsky for alle disse slagtersjæle, der elskede krigen for den mængde rindende blods skyld. Alt levende tyktes mig at fraadse i blod. Blot jeg stod udenfor med en ensom afsky. Jeg kunde ikke bekvemme mig til at være rovdyr sammen med de andre. Det var sikkerlig derfor, jeg ikke skulde leve.

Denne spændte luft om mig tiltog med urets tikken i min lomme. Hastig rev jeg det op og saa paa det. Det var et gammelt schweizerur med stærkt hvælvet glas. En by fuld af straalende taarne ved en sø og

nogle fjerne fjelde var ridset ind i talskivens guld. Det forekom mig, at jeg hadde arvet det efter min afdøde far. Til uret var fæstet en haarkjæde med guldlaas. Jeg vidste, det var min moders prægtige brune haar. Nu var det forlængst sølvgraat. Men engang hadde hun ladt det klippe af sig under en hidsig feber. Og min far lod deraf denne lænke gjøre. Det hadde saa ofte stemt mig vemodig glad. Og mine fingre strøg uvilkaarlig henover den pressede, silkebløde kæde. Da var det, som jeg fornam smertefunker ud af det moderlige haar ...

Klokken manglede fire minutter i fem. Nu maatte det ske. Det kunde ikke forhales. Thi morgendagen turde jeg ikke opleve.

Men hvor i alverden var denne tid fløiet hen? — Det var jo ikke længe siden jeg og den anden reiste os fra spillebordet. Den anden? — Ja, hvem var det? — Det tyktes mig, jeg kjendte ham nøje. Og der laa ganske rigtig kortene endnu. Jeg hadde bestemt siddet i tab hele tiden ... Min medspiller hadde ogsaa nogle uhyggelig skjæbnesvangre knokkelfingre. De var smale, men stærke. Med udprægede knoer og ganske tynd, gjennemsigtig hud, saa hver knokkel viste sig tydelig. Denne iskolde, rødblaa hud, hvor blodet vistnok blot var efterglemt til gunst for skelettet. Selvfølgelig maatte jeg tabe, naar disse umedgjørlige dødningefingre delte kortene ud. Og nu hadde jeg netop fulgt ham ud i bislaget og skudt slaaen for døren. Hvem var dette mærkelige, blonde menneske? — Jeg syntes endnu

at se hans nervøse, glassorte øine, der anede saa meget...

Da drev der et besynderligt blaf af erindring op hos mig. Og jeg gjennemsitredes af en ny og frygtelig rædsel, der bragte mit ansigt til at stivne. Jeg føler endnu denne maskemæssige stivhed, der lammede hver bevægelig muskel... Det var mit jeg, som jeg hadde lukket ud af døren. Mit forrige, selsomme jeg.

Nu huskede jeg det klart. Jeg hadde set ud af det lille vindu i bislaget efter ham. Hans skikkelse ridsede sig skarpt af i alléen derude. Et pludseligt meteorskin fra den underfundige stjernenat faldt just over hans brede skuldre. Gysende erindrede jeg hans nøgne halshvirvel, der stak op af fantomets høie, moderne snip. Og jeg kjendte endnu trykket af den selsomme gjæsts knokkelfingre...

Det var altsaa ikke længer mig, som stod her. Det var en anden. Men hvem var jeg saa?

En usalig beklemmelse kom over mig. Jeg vendte mig hastig og saa mig i spejlet. Et fremmed ansigt stirrede mig imøde derindefra. Et veirbrunt og ungt ansigt med mørkt haar og trætte, dybe øine. Jeg vidste med et, hvem det tilhørte.

Det var Eske Billes ansigt.

Men det forekom mig dog usandsynligt, at det kunde være mit. Og jeg bevægede hovedet let med en isnende fornemmelse i venstre kind og over venstre hjerneregion. Ansigtet i spejlet gjorde en tilsvarende bevægelse. Jeg bukkede haanlig. Hodet derinde bukkede ogsaa imod mig med et haanligt smil...

Da faldt der en besynderlig fornemmelse over mig. Jeg vilde af al magt holde fast paa noget, som jeg ikke fattede, hvad var... Og jeg følte alligevel, jeg var saa uomgjængelig stedbunden, saa grufuldt dødsdømt. Jeg var Eske Bille. Og nu skulde de sidste rædsler gjennemleves.

Det forekom mig pludselig næsten dumt at tænke paa døden. Virkelig at tilintetgjøre dette løierlige legeme med pustende lunger og pulsende hjerte... Jeg saa mit sunde, hudløse kjød bævre med millioner ømme nervefornemmelser. Jeg saa blodet banke blaalig under det gelatineagtige aareskind. Og jeg saa videre ind.... Helt til det nøgne skelet gren mig imøde.

Da erindrede jeg pludselig et froskeskelet, jeg hadde liggende i min sekretær. Jeg vidste, hvor det laa. I midtskuffen. Jeg trak i den lille, hvide elfenbensknap og tog det frem. Holdt dette menneskelignende skelet op mod lyset. Det sivede gjennem dets spinkle brystben og lod kraniet gløde i en underlig, skiddenrød skygge. Det var, som begyndte livet paany at blusse i det. Jeg kastede det hastig hen paa bordet mellem kortene.

Det var saa kvalfuldt at tænke paa... Om et hundredaar, maaske før, var jeg ogsaa blot et saadant upersonligt skelet. Hvor er saa alle de blødende erfaringer og smertelige sukke veiret hen? Hvor min uslukkelige lykketrang? — Frosken, som jeg tidt har traadt under fødder, har visselig haft sin jubel og sorg. Sin dag til at æde, avle og forlyste sig paa.

Men intet af alt dette har den nogensinde haft en erindringens glæde af. Den var saaledes fattigere end jeg. Men naar vi er døde, er vi ens. Hvorfor pines jeg da unødig?

I friske øieblikke syntes livet mig uforgjængeligt. Jeg arbeidede. Jeg aad og sov. Jeg spurte ikke om hvorfor eller hvortil. Jeg levede bare.

Men nu er jeg syg. Nu er jeg skjælvende træt og forpint. Nu kommer alle disse aandsfortærende spørsmaal. Hvorfor egentlig gjøre saa meget væsen af et menneskeliv? — et glødende askefnug i den underlig store og tomme evighed.

Jeg kjender en usalig tyngde over mig. Imorgen falder dommen. Sagen er klar. Krigsretten vil dømme mig for dette ubetydelige diciplinærbrud, som jeg ikke engang har nogen skyld i. Det er ogsaa det eneste faste punkt i hele denne modbydelige anklage. Og visselig vil alle mine fjender fryde sig imorgen. Deres allierede sidder jo i retten. De er sikkre nok paa sagens udfald. Deres falske beskyldninger vil godkjendes allesammen. Hvad var det nu denne kaptein sa .... Løitnant Bille har overset en given instruks. Han har falskelig udskrevet et kassationsbevis... Den helvedes løgner! — Hvad andet har jeg gjort end at gi et sygt menneske orlov? — ovenikøbet et menneske, der var fader og hadde liv at forsørge. Men nu svirer og tumler de skurke inat. De ved ikke, hvad de ødelægger. Fanny, min mor, min familie, mig selv vanæret. Og jeg, som stadig har søgt at opfylde min pligt. Jeg, som hele mit liv har staat paa hundevagt mod

fattigdommen ... Jeg og alt mit slid og al min glæde skal ødelægges ved nogle letsindige knægtes odiøse udsagn. Ved nogle uforstaaende pennestrøg.

De lo af mig, mine kammerater i kadetskolen. Af mine tyndslidte sko, mine hullede hansker. De vidste vel næppe, hvordan jeg led for at holde det gaaende... Hvor ofte jeg gik uden middagsmad og lugtede steg ud af alle de fede officerskjøkkener. Da var jeg glad ved den gaffelbid, mor Havnor undte mig, naar jeg stak derind i en fritime. Gud lønne hende for det!

Men jeg sled mig gjennem skolen. Jeg gik dem forbi, alle disse pigejægere og driverter. Jeg vandt mine overordnedes tillid. Jeg blev premierløitnant. Og nu vidste jeg med sikkerhed, at min udnævnelse til kaptejn allerede forestod.

Og hvad er saa aarsagen til dette had? — Hehe, en latterlig aarsag. Jeg følte en instinktiv modbydelighed for disse uslingers jagtpartier og forvorpne svirelag. Jeg tog ikke del i dem. Derfor skulde jeg bløde.

Dette forbandede tilfælde, der pludselig vælter hele min carrière ... Og hvad var det saa? — Det er næsten latterligt, at det skulde ha nogen vægt. Dersom den gode Anders Strippa hadde vidst, hvad han hadde gjort, hadde han sikkerlig lagt sig til at dø. Men lad mig se ... Det er omtrent 8 uger siden. Idag skriver vi den 25de. Nei, nei. Det er alt paa morgenstunden den 26de november. Nøiagtig fredag den 28de september var det. Et hundeveir om kvælden. Storm af ost—nordost med piskende regn og bundløs søle i gaderne. Jeg husker, jeg traadte midt i en vældig

dam, da jeg gik hjem. Med begge fødder plaskede jeg i, saa sølen skvættede mig op i hagen. Og jeg bandede stygt. Just i samme øieblik for der en hæslig angst i mig. Jeg vilde bestemt faa mén af dagen. Det var min moders overtroiske ømfindtlighed. Hehe. Jeg blæste ad det den gang. Hvad der hændte, hændte saa alligevel. Men nu kommer det igjen med trudsel og styrke. Og om det ikke netop var mine letsindige ord dengang, saa var det dog nogle hemmelige kræfter, de vakte tillive . . .

For den aften udfærdigede jeg det fatale kassationsbevis. Anders Strippa, der stod vagt ved hovedporten, kom til mig og klagede sig gudsjammerlig. Han løi ikke. Han saa virkelig elendig ud. Og han klagede over brystet og hodet. Jeg bad ham gaa ind og lægge sig. Men det vilde han ikke. Han vilde hjem til sin hustru. For han kjendte sig saa syg, at det var uvist, om han stod det over. Jeg turde ikke nægte ham permission. Værftschefen var kjørt ud i selskab allerede klokken syv. Og lægen vidste jeg, just om formiddagen var reist til hovedstaden. Det var temmelig uvist, naar han vendte tilbage. Jeg permitterede ham derfor i egenskab af kommandørens adjudant paa ubestemt tid og lod nr. 69 afløse som vagt.

Anders Strippa var dødssyg den aften. Mine sanser bedrager mig ikke. Og jeg kjendte det dødssyge gufs af hans legeme bedre, end nogen læge kan føle det. Efter historien med den unge matros vovede jeg ikke endnu engang at besudle mine hænder med uskyldigt blod. Og jeg greb en blanket . . . I farten

greb jeg fejl i skabet. Jeg fik fat i et kassationsbevis. Og jeg udskrev dette ulyksalige bevis, som nu er blit en saa gevaltig historie . . .

Siden kom det ud, at han var slet ikke syg. Nogle dage efter hadde han arbejdet paa et værft inde i byen. Hvad gjør egentlig det til sagen? — Han hadde kone og tre barn at forsørge. Han maatte slide, saa længe der bare var liv. Og just det bragte maaske gnisten til at blusse endnu stærkere end før. Jeg tog ikke fejl. Livskraften er en underlig spiritusflamme. Et blaff — saa er den stærkeste slukket. Bare en underfundig streg mere styrbord den kvæld, og han hadde sejlet ind i døden . . . Til held for ham selv og mig forresten. For hvilket ynkeligt liv gaar han ikke nu imøde? Og hvilken skjæbne har han ikke beredt mig? — Ti mig har han ødelagt. Gud alene ved, hvad han har ødelagt.

Det hed sig naturligvis, at jeg havde været kjøbt. Hehe. Hvilken infami er ikke god nok, naar det gjælder at henrette en vens rygte . . . O, de djævle! — Selv den graaskjæggede, hæderlige værftschef, som jeg ved holdt af mig, har de bildt dette ind. Han ser nu paa mig med andre og mistænkelige øine. Kan jeg gjøre det ene, hvorfor ikke ogsaa det andet? — Og anklagerækken er saare fuldskreven . . .

Hvad nøler jeg endnu efter? — Jeg ved, idag falder dommen. Om nogle timer falder den, som brutalt tilintetgjør hele mit livs velfærd. Den vil uigjenkaldelig lyde paa æresfortabelse og degradation. Jeg har ingensomhelst pardon at vente. Bevisrækken er saa snedig

udspekuleret. Saa nederdrægtig kompakt. Jeg maa altsaa dø. Der er ingen vej udenom.

Den gule barakke nr. 11 ved torvet. Der bor tømmermester Havnor og hans lille vævre kone med de mange barn. Det er højst besynderligt, at sligt tørt, lidet straa kan være saa frugtbart. Men det er jo sandt — græsstaaet er ogsaa det frugtbareste af alle planter. Hun har slige stikkende, livsstærke øine, mor Havnor. Nogle underlig smidige katteøine. Jeg føler endnu dette blik dybt i mit indre. Og jeg skjælver for at møde det igjen. Hvis jeg kunde tro, et menneske var synsk, maatte det være hende. Da jeg var derinde i skumringen for at takke dem for al deres godhed, lyste hendes øine mod mig saa mistænkelig seende. Det var, somom hun anede, hvad jeg hadde i sinde. Og hun rynkede sin lille farlige mund. Rakte mig en stiv, grov arbejdshaand og ønskede mig gudsfred paa rejsen. For jeg foregav en liden reise idag. Godt, at den enfoldige Havnor straks begyndte at snakke om det prægtige rejseveir, jeg vilde faa. Han mærkede ingenting. For jeg skalv indvendig. Ja, saa stærkt, at det truede med at briste for mig. Jeg kjender mig langt roligere nu. Og naar først vaabnet er i min haand . . .

Hvorfor fanden kommer mor Havnor igjen? —Jeg kan ikke for det. Men hendes lille, mumietørre skikkelse med de stærke øine lister sig bagved mig ikvæld. De irriterer mig ved sine mange, ivrige spørsmaal. Jeg ved ogsaa, at hun lægger sig ofte ud med sine naboer. Hun er ulykkeligvis altfor korrekt selv. De fortæller allesammen, hun er arrig og ondskabsfuld. Jeg tror det

ikke. Hun gnistrer bare af kraft og livsgjerrig energi. Jeg tror gladelig, hun blir over hundrede aar. Og det skal der jo en særlig ondskab til. Hehe. Men hun ber mig alligevel bestandig at sidde ned og faa en kaffetaar.

Jeg kan ikke fatte hendes godhed. Men hun har nu engang indfald paa mig. Lige fra min skoletid, da jeg spiste saa mangt et maaltid hos hende. Men hun har bestemt set, at jeg ikke er ond. Nej, det tør jeg ogsaa si iaften. Under dødens svedige gru sir jeg det. Ansigt til ansigt med dig, du evige, som menneskene nævner med saa mange navne. Der bodde aldrig noget ondt hos mig.

Hvad er vel ondskab? — Det er maaske bare uvidenhed. Det er sløv egoisme. Mine kammerater vilde kanske dømme mig mildere, om de bare vidste... Men de ved ikke. Skjønt de ved sikkerlig ogsaa. For der er noget hos ethvert menneske, der mumler, naar det gjør fortræd. Der er noget, som bliver saart og driver øiet ud i lange, fugtige syner, mens det hvisker saa stille derinde. Og paa de stemmer skulde vi altid høre, saa blev vi ikke djævle for hverandre.

Jeg har kanske ikke altid lyttet til dem. Jeg har nok enkelte ting paa samvittigheden, jeg angrer. De fleste har jeg gjort mod min vilje. I tjenestens medfør. Jeg husker endnu den unge matros... Jeg hadde i denne stund lyst til at gjemme mig for mig selv... For det smerter mig saa. Han frøs af sig to fingre en kvæld paa vagt. To døde fingre hadde han. Men alligevel sendte jeg ham op i riggen. Der kunde han ikke holde sig fast.

Nej, jeg maa ... maa viske den erindring ud. Jeg holder for øinene. Men den staar der mere brutal end nogensinde. For han gled deroppe under nokkerne. Og han masede sig saa forbistret blødende ihjel paa det svollede dæk.

Hadde det bare været mig den gang ... Jeg hulkede højt, jeg løb forstyrret om. Den unge gut vilde jeg nødigere ha mistet end mit eget liv. Det var en tapper og flink krabat. Og han hadde en mor, hvis fortvivlede ansigt jeg aldrig glemmer. Man maatte føre mig til mit lukaf, saa syg var jeg. Og sekondløitnanten — den fejge usling, der nu har sat bagvaskelsen imod mig i værk — han gav mig et skadefro grin og overtog kommandoen.

Vel, det maatte saa ske. Jeg gjorde blot min pligt. Hvad jeg derved ufrivillig har skadet andre, maa den almægtige alene dømme mig for. Den vældige kraft, der satte mig ind i livet gjennem min moders bækkenben, tilgive mig mine forurettelser ... Ti bevidst ond har jeg aldrig været.

Jeg har søgt at gjøre det rette. Jeg har bestandig handlet efter mit bedste skjøn. Derfor lod jeg ikke Anders Strippa staa ved porten hin nat. Dette disciplinærbrud dømmer mig imorgen. De falske beskyldninger blir allesammen godkendt. Og hvilke hæslige beskyldninger ... Jeg er beskyldt for at have skrevet falsk. Jeg, som af mit hjerte hader al falskhed. Selv den konventionelle nødløgn, der anses for barmhjertighed. Men det frygtelige bevis snører sig sammen om mig. Og det frygteligste er, at folk ingen rede faar paa

disse ting. Der staar de lukkede døre. Man vil bare høre kjendelsen dømt.

Vanæret. Aa, min stakkels, stakkels gamle mor . . . Hun, som glædede sig saa til min forfremmelse. Hvorledes skal hun bære denne skam? — Det er godt, hun er gammel. Døden vil snart indhente hende. Hun vil ikke savne mig saa længe. Min kjære mor! — bli hos mig. Jeg vilde dig intet ondt. Jeg var bare selv saa grænseløs ulykkelig.

Men Fanny tør jeg ikke tænke paa. Fanny, Fanny — er du vaagen nu eller sover du? Kan du tilgi mig den sorg, jeg skjænker dig? Kan du bære den? Nej, du kan ikke. Du vil sørge dig til døde. Du vil græde dine smukke, emaljblaa øine røde og forsprængte. For jeg ved, du elsker mig.

Endnu for to aftner siden var jeg hos dig. Og vi hengav os til et naragtigt haab. Vi trodde endnu paa et heldigt udfald af sagen. Trods jeg følte, at alt var ude . . . Det var bare saa godt at sidde hos dig. Jeg hadde dine hænder. Jeg hadde dig.

Kan du huske i sommer? kan du? — Da var du herude saa mange skjønne aftner. Og især sidste gang i september . . . Jeg fulgte dig om paa værftet. Allevegne fulgte jeg dig. Yderst paa udkiggen var vi, hvor havets mørkeblaa melankoli laa vidt foran os. Og i den gamle frugthave med sin syrlige æbleduft i den sene, gyldne eftermiddagssol . . . Med æggeplommerne og de høstlig-gule blade, der faldt saa enkeltvis og stille imod den trætte jord. Kan du huske derude i chaluphus 9, hvor vi saa Havfruen blive kjølhalet? — det dystre

skrog, der lignede en død hval, og saa den store lykkefyldte dunkelhed herinde. For da var vi endnu lykkelige. Og jeg tog en kniv og skar et hjerte i den furubjælke, du stod lænet ved. Jeg ridsede begge vore initialer og dagen i det hjerte. Og jeg tænkte: — hvem kommer her om hundrede aar og ser det med ligegyldige øine? — Han vil maaske smile overbærende. Men en vemodig følelse vil dog si ham, at her en gang var to mennesker, som elskede hinanden, Fanny.

Nu er eventyret forbi. Ja, nu er det forbi ... Jeg synes i dette øieblik at høre din spæde sølvstemme, Fanny. Din ømme, moderlige stemme. Og jeg hører den klage. Jeg ser dine taarer dryppe. Hvorfor kunde jeg gjøre dig saa ondt? — Ak, sørg ikke saa meget. Glem mig, du trofaste. Vend tilbage til livet med de tusinde jubelstemmer. Jeg har skrevet det til dig. Græd ikke saa meget for min skyld. Hver af dine taarer drypper ned paa mit kind i graven som svidende svovl. Hvor jeg kjender dem dryppe og svide dernede i det dybe, dunede mørke. Kjære dig! — Du maa ikke. Du vil vække mig til uro og jammer af min sæle søvn.

Jeg tror paa de gamle sagn, Fanny. Der ligger dog en menneskelig erfaring bagved dem. Hvadenten nu øiet og øret eller de dulgte sjælesanser har fortalt os dem. Her er en brakjord, som engang skal dyrkes. For rationalismen bliver bestandig det menneskeliges maksime. Hvad man ikke kan forstaa med sin hjerne, skubber man bort som ubrugeligt stof. Derfor maa denne brakjord indlemmes i den menneskelige fornufts beskedne urtegaard. Kjære Fanny — alt dette siger

jeg dig alene. Jeg vil hviske dig livets store hemmelighed i øret, min elskede ...

Igaar læste jeg et besynderligt eksempel paa mesmerisme i Magasinet. I York var en søn, der fjorten dage forud hadde mistet sin moder, blit mesmeriseret. Han hadde elsket hende inderlig, men led dog tunge bebrejdelser. Nuvel — under søvnen antog hans ansigt nøjagtig moderens dødstræk. Han talte med hendes stemme. Man hørte ham endog genta nogle gamle, episcopale dødsbønner, moderen nylig hadde brugt. Og der stinkede sluttelig lig af hans legeme. O, Fanny, min elskede! — jeg vil sikkerlig ogsaa ligne dig, naar jeg er død. Jeg føler dig saa tydelig i kvæld. Ja, det er, som jeg ser dig, taler med dig. Jeg er sikkerlig hos dig i mine sidste øieblikke, mit hjerte. Men du maa ikke sørge. Det kan jo ikke være anderledes ...

Snart lukker jeg mine øine for den straalende sol, den kvægende, blaa luft og de livsalige enge og skoge. Det er godt, det er svart høst. Gustent ligstraa derude og graa, rastløs himmel. Hør — den isnende nordensno mod de klirrende ruder. Gud hjælpe alle færdesmænd og den arme fisker paa havet inat!

Nej, det hadde jeg alligevel ikke drømt, at det skulde ende slig ... Jeg, som var saa ung og livslysten her for nylig. Og nu kjender jeg pludselig aldres vægt over mit bryst. Jeg er saa træt, saa træt. Paa nogle dage er jeg blit gammel og færdig. Jeg maa se mig i spejlet. Og jeg løfter lyset. Mit haar har virkelig islæt af hvidt. Jeg, som endnu ikke er tredive aar ... Nej, det

hadde jeg rigtignok ikke drømt. Jeg hadde bare en uendelig følelse af liv. Skjønt onde anelser undertiden sa mig, at der var noget underfundigt ved alt dette skinnende held. Jeg kan nu forstaa mine kammeraters skumle avind. Men deres ondskab kan jeg alligevel ikke fatte. Det er vist heller ikke dem, som har gjort det. Det er blot ordene, som er onde.

Der farer en vanvittig trods gjennem mig. Mine kammerater skal ikke faa lov at triumfere over min skjænsel. Og jeg griber pistolen, der ligger ladet og rede paa min sekretær. Det spænder i hver muskel. Min haand dirrer let.

Foran spejlet stiller jeg mig. Derinde staar mit blege, forvildede ansigt. O, disse syge, syge øine, der ber om naade... De er saa fulde af dødens gru. Jeg hæver lyset op og sætter mit ansigt tæt ind til glasset. Nu er igjen det syge i øiet væk. Det ser helt rolig paa mig. Men denne underfundige ro ængster mig endnu mere. Hornhinden er en smule inflammeret paa grund af de par sidste, søvnløse nætter. Og nethinden er saa svidende og mat. Det flimrer et øieblik for mig. Mit mørke haar slaar gnister. Jeg maa sætte lyset ned og støtte mig til væggen ...

I næste sekund vaagner igjen den djævelske trods. Mit legeme blir is, og mit hjerte hamrer, saa jeg har ondt for at trække vejret. Jeg maaler skuddet. Gjennem venstre øie skal det gaa. Saa undersøger jeg fænghætten. Alt er i orden. Jeg hæver allerede armen...

Da hører jeg et knæp bag panelet. Jeg farer gysende sammen. Min arm synker. Og jeg lytter angst, om det

ikke skulde ta i døren og det blege fantom stige ind. Men nej. Det er bare den barske nordensno, der driver de første, knitrende snefnugg mod ruden. Jeg vender mig og ser. Alting staar som før. Det andet lys blafrer i stagen derhenne paa kortbordet. Blot froskeskelettet ligger der ikke mere. Mirabile dictu — det er blit en levende frosk. En modbydelig klam frosk, der hopper ugenert om paa bordet. Klask — der falder den paa gulvet... Jeg hører den hoppe afsted henad de vanskelige, tørre gulvplanker ... Den vokser til en uhyggelig størrelse .... Og den aabner allerede sit flade gab, som for at sluge et skadeligt insekt...

En usalig tyngde vælter sig over mig. Jeg maa ogsaa skynde mig, om jeg skal blive frelst. Det haster mod dag. Snart graaner morgenlyset herind gjennem det nedrullede gardin.

Raskt hæver jeg høire haand med pegefingeren paa aftrækkeren. Et gys risler gjennem mig. Og jeg ser dig, Fanny. Levende stivnet staar du foran mig. Dine dejlige, emaljblaa øine har en ubeskrivelig skræk...

Da lyder der et knald. Et forfærdeligt dommedagsbrag. Jeg føler, jeg vakler. Et værkende, kvalmende mørke synker over mig. Mine kammerater stimler om mig og vil hjælpe mig op. Kjære, gode mennesker! — ser I da ikke, det er for sent?

Jeg flygter bort... Gjennem et tusmørkt værelse. Et blegt stjerneskin fra et lavt kvistvindu, hvor kristblodsdraaber skjælver dunkle. Og en omhængsseng, hvis hvide frynser vugger sig sagte for trækken. Jeg rører ved omhænget. Du sover, min elskede. Men

pludselig slaar du dine straalende, emaljblaa øine op op stirrer paa mig i lydløs rædsel.

Saa svæver jeg videre paa jagende, hvidgraa skyer. Tusinde, fjerntlysende menneskeskygger iler mig forbi. Jeg føler stundom dig stundom, mor, som et pust henover min kind. Forresten svæver jeg ikke længer. Jeg synker. Der gaar en fortærende ild i min krop. Og en usselhedsflom, der omsider vælder ud i et livsaligt mørke.

I samme øieblik falder der noget tungt og svidende over mit bryst. Et umaadeligt, hvidglødende jernkors, som mit legeme krymper sig under. Jeg vil skrige. Men jeg kan ikke faa en lyd frem. Endelig brister det. Nogle djævelske hyl. Det er, som kommer de ikke fra mig, men langvejsfra.

Nogen ryster i min arm. Uafladelig. Jeg ved ikke hvem. En ubeskrivelig ligstank fylder min næse. Jeg hører en haard, skarp stemme over mig og ser et rynket ansigt med stærke, skinnende øine, som synes uudslükkelige.

Ah — det er jo mor Havnor. Tømmermesterens kone. Nu kommer hun for at vaske og pynte mig til lig. Gud velsigne hende alligevel. Hun er god. Hun forlader mig ikke i mit sidste øieblik. Det værker saa forbandet i min hjerne. Det er kuglen, det er dagen ... Og jeg raaber forvirret:

— Kuglen, kuglen! — tag den ud. Tag lyset væk. Jeg dør ...

— Vist ikke, nej. Det vilrer bare lidt for dem, hørte jeg igjen hendes skarpe stemme si.

Det var altsammen langt borte. Jeg fattede det ikke. Omsider kom jeg langsomt til besindelse. Stykkevis vendte min bevidsthed tilbage. I et flimrende og graaligt taagelys dukkede omgivelserne paany frem.

En velgjørende og susende ro gjød sig over mig. Den gamle kone holdt lyset op i mit ansigt. Jeg fandt mig selv liggende paa gulvet foran spejlet. Og min glade erindring vaagnede.

Jeg rejste mig op og aandede dybt. Gudskelov! — det var ikke mig, som var død. Jeg var endnu mig selv og havde lov at leve det kostelige liv og se Guds herlige sol skinne . . . .

Men en besynderlig uvished tyngede mig endnu. Jeg maatte ta og føle paa de moderne, polstrede møbler for at forvisse mig om, at det hele ikke var et sansebedrag. Jeg maatte bare ha fat i det nære og materielle. Men endnu gøs jeg for at se mig selv i det gamle spejl. Jeg var ræd for igjen at møde det ulykkelige ansigt. Ved et tilfælde fik jeg dog se mit vanlige, hærdede mandsansigt derinde. Og jeg frydede mig over, at livet endnu var mit.

Da spurte mor Havnor med forskende øine:

— De har nok lidt ilde i søvne?

— Kanske, svarte jeg.

Jeg følte selv, at jeg slet ikke hadde sovet, men blot været under en ejendommelig art hypnotisk indflydelse. Og jeg spurte hende ud om dette værelses tidligere udseende og om dets unge lejeboer. Alt stemte nøjagtig med mit gyselige syn. Selv møblernes ordning

var den samme. Endog min stilling paa gulvet, da mor Havnor og værtinden fandt ham. Ti hun var blit budsendt, da man skulde sprænge døren.

Ogsaa den omstændighed, at hans kjæreste, Fanny Schappel, hadde set ham just i dødsøieblikket, fortalte hun. Der var ingen tvivl. Jeg hadde oplevet Eske Billes ulykkelige endeligt. Og mor Havnor sluttede:

— Der var noget ved Dem, især igaarkvæld, at jeg syntes, jeg saa ham lyslevende for mig . . .

Jeg fik et selsomt blik fra hendes stikkende hekseøine. Jeg for sammen. Nu vidste jeg, hvad der hadde suggesteret mig og bragt mig til at gjenleve jernkorsets usalige historie. Hendes øine. Gjennem dem førte de usynlige traade tilbage til en lidelsesnat for et halvt aarhundrede siden.

Klokken var seks. Jeg kunde ikke sove mere. Desuden skulde jeg allerede køre om et par timer. Men jeg følte dog en gru for paany at bli alene i det uhyggelige værelse og gik ind i den søndre stue.

Ved den rygende morgenkaffe og den lune ovnsvarme vendte jeg atter tilbage til livet. Vi talte ikke mere om denne historie. Og jeg tænkte, at jeg aldrig skulde bo i et hus med traditioner mere og heller aldrig spise svinesteg med surkaal og drammer til om kvælden. For da kan man ikke sove.

Men i mange dage efter laa dette menneskes uskyld tungt paa mig. Og jeg svor ved mig selv at offentliggøre dette. Det kommer sent og for en slægt, der ikke mere kender Eske Bille og hans sørgelige skæbne.

Men der er visselig en dyb og inderlig mening med den alligevel. Der skal mange slige offre til for at gjøre livet leveligt for de uskyldige, der kommer efter os.

Ti hvert offer, hvert sligt et jernkors er en milepæl i menneskehedens uendelige vej mod lykken.

DEN GAMLE GRUBE

I. FUNDET

I en sen oktober laa jeg en mærkelig kobberig egn, fjernt fra mit hjem. Et forladt grubefeldt, som skulde opmaales og undersøges. Kobber af én særdeles god lød. Den blaa, rene malm isprængt med forholdsvis faa procent svovlkis. Det var et usædvanligt rigt feldt, der paa et aarhundrede ikke var drevet, og som nu var *falden i det frie*. Nogle jordarbeidere hadde skjærpet det og senere solgt det til det konsortium, paa hvis vegne jeg opholdt mig her.

Allevegne paa mark og i skog kunde jeg støde paa stene af en overordentlig rig gehalt. Ja, selv paa veiene kunde malmen ligge at glimre i gruset. Pragtfulde kvartsstene, der hadde et rødviolet skimmer med gyldne svovlkisaarer. Jeg har aldrig set et rigere feldt. Det var ligefrem et *fund*.

Feldtet var paa det nærmeste undersøgt. Og jeg laa nu blot i underhandlinger med grundeieren om afstaaelse af veie og stabelpladse for malm og berghalde. Det var ingen let sag. Ti storbonden var nu engang gaat glip af skjærpet. Ligefrem snydt for sin retmæssige odel af lumpent arbejdspak.

Enok Abrahamsen Aure var i mange maader en særling og vanskelig at komme tilrette med. Han kunde aldrig faa kauteler nok og lavede spidsfindigheder ved enhver soleklar sag. Al mulig mistænksom bondelurhed gjemte sig i hans seige, fortørkede væsén. Sommetider kjendtes det, som hadde han øine i ryggen. Jeg følte virkelig hans snigende lure og vaskalle blik længeefter jeg forlod ham.

Hans vindtørre, sammenskrumpne oldingskikkelse stod nok i svalen og myste mistænkelig efter mig. Jeg vilde jo ogsaa vitterlig paa mit konsortiums vegne fravriste ham nogle usle kvadratalen myrmuld. Rigtignok ad lovlig vei. Men af den dyre fædrenejord, hvor han og hans æt hadde tasset om gudvedhvorlænge. En utilbørlig transaktion. Simpelthen en gudsforgaaen handling at slippe fremmede fingre midt ind i sin hellige eiendomsret. Selvom det bare var nogle maal skrein myr. Men pengene. De dyrebare og blanke kroner. Ti han forlangte en ublu pris. Og sagen var sluttelig gjennem adskillig mistro og stræv næsten i orden. Jeg skulde blot ind til hovedstaden til en sidste konference med mit selskab.

Men jeg blev endnu boende her. Der var noget, som manglede i min beskrivelse, og som holdt mig fast. Paa de gamle, høist ufuldstændige karter, hvis jeg kan kalde disse løse rids saa, viste sig to grubenedgange. Den ene stoll hadde jeg fundet. Et plant indsnit i selve fjeldvæggen. Men den anden var det trods mine ihærdigste bestræbelser endnu ikke lykkets mig at paavise. Den skulde efter frasagn være den værdifuldeste. Og

efter hvad Enok Aure hadde hørt af sin farfar som gutunge, skulde den ligge i vestlig retning for den kjendte grube og gaa ned fra aaben mark. Derfor vedblev jeg stadig at søge . . .

I et par uger hadde jeg bodd herude paa denne ensomt uhyggelige bondegaard. I denne selsomt kobberrige egn, gjemt af sorte skoge. Furet af stængte, steile dale og underlig takkede aasrygge som kammen af forhistoriske fabeldyr. Især var skogene lumske og sorte om Aure. De rakte en lodden tunge helt frem mod vaaningshuset. Som laa de paa lur efter at udslette hvert spor af menneskelig kultur. Og buskskogen spirede ogsaa frodig paa de brakfaldne marker. Ved nattetid rørte der sig et dybt suk i disse dystre skoge. Selv i stille veir.

Aure hadde en faldefærdig hovedbygning paa to stokværk, der vistnok engang hadde været hvidmalet. Hist og her sønderslagne og hullede ruder. Særlig i andet stokværk, hvor jeg hadde en stue. Et uhyggelig nøgent rum med en indestængt og muggen loftsluft. Øiensynlig stadsstuen. Ti de øvrige værelser her stod øde. Og nedenunder var det visselig ikke rigeligere møbleret.

Herinde befandt sig en svær omhængsseng med et bjerg af fugtigtunge dyner, fuld af onde drømme. En ætteseng med kvalfulde timer og dødsstunde. Og saa en asketræs dragkiste, der hadde en sjelden prydelse. Et timeglas i en udskaaret elfenbensholder, hvis karyatider forestillede de fire aarstider. Vaaren — den blege, skjære ungmø. Sommeren en temmelig blussende dame

med et pattebarn paa armen. Saa den melankolske høstenke. Og endelig vinteren, den gustne vinter. En ludende, rynket kjærring med en vældig bunke ris og erindringer paa ryggen. Hun, der hadde overlevet alle og bare spekulerede paa snetæppet. Ovenfor hang der en grafisk fremstilling af verdens ende med indviklede tal og tidsangivelser. Desforuden et speil i en forgyldt og snørklet rokokoramme. Trods fluerne hadde strævet i mange besværlige somre med at faa has paa den solide forgyldning, saa flere var blit hængende døde her af pure tjenstiver. Men af glasset var der desværre bare en ganske uspejlelig stump tilbage. Et vingebord med en kobberstage og en brøstfældig armstol udgjorde forøvrig værelsets sparsomme bohave.

Herfra husker jeg ogsaa gamle Enok Aure med sin simple stav. Den hadde en jernpigg forneden. Ofte mødte jeg ham i trappen med en pose, just som jeg steg ned. Han hilste seigt. Om jeg hadde sovet vel? — Hmr. Han kræmtede. Gildt høstveir idag, hmr. Og hán stavrede videre med sin pose og sin tynde, gjerrige næse, hvor der grodde nogle lange, lysegule, grusomt lystne haar. Og som stadig dryppede.

Engang overraskede jeg ham. Jeg hadde glemt noget paa mit værelse og vendte tilbage. Da stod han bøiet og stak med sin pigkjæp efter noget paa gulvet. Det vilde øiensynlig ikke med. Han hævede stokken og vædede piggen i sin mund. Jovist. Der kom en fjær. Og i posen med den. Nok engang i gulvet . . . Naa, her gik intet tilspilde. Selv gjæstekamrets ødsle dyner hadde sin straffende økonom.

Hver hyssingstump, hver rusten søm samlede han møisommelig op. Det var ligefrem en formuesforanstaltning. Et pigtraadsgjærde om hans ømfindtlige gjerrighed.

En gammel pige vartede mig op. Han hadde ikke mer end dette ene tyende. Et par husmænd drev gaardsbruget for ham. Selv stelte han sine to øk. Den gamle pige besørgede saa al husets udvendige gjerning tillige. Hun mælkede kjøerne og forede grisene, saa hun knapt fik tid at stege det evindelige flesk, hun trakterte mig med. Ja, Kirsten fiktede sig tynd og spids, saa hendes albueben truede med at stikke ud gjennem baade kjød og kjoleærme. Og hun løb ... Gudsigforbarme hvordan Kirsten løb og fiktede. Stakken hang hende langt ned paa et udslidt liv. Men hendes øine gnistrede under det dybe skaut. Og hendes aktivitet var uopslidelig. Snart bar det efter faarene i fuldt trav. Snart efter en sommeryrr kalv, der anstændigvis ikke kunde berge længslerne i hus. Men Kirsten kustede dem. Som det manglende bord i grisebingen og den høist fornødne spiger i høgrimen. Ligesaa uovertræffelig letvindt som hun sydde en knap i Enok Abrahamsens bukse. Hendes allestedsnærværelse var utrolig.

Og om hendes uafladelige flesk var traat og halvstegt, tilgir jeg hende. Ja, selv hendes ufordøielige sveskegrød tilgir jeg. Endog det dødstegte brød og den udrikkelige kaffe. For naar jeg ret betænker — det vilde være urimeligt at forlange mer end surr af en flue.

Alt befandt sig ogsaa i det herligste forfald. Huset, hvis tagskjæg krummede sig som en rovlysten kat. Trapperne, der knirkede og gav sig i trin og rækværk. Al den alderdommelige piben og stønnen, der huserede. Og udenfor en gnissende, paatrængende apalhage med nogle forpjuskede georginer og vantrevne nelliker, der uforskammet høilydt krævede skjøtsel . . . Nei, hvordan skulde vel den gode Kirsten kunde overkomme alt i sit forbandede løb? — Ak, hun hadde alligevel sligt hjertevarmende smil, Kirsten. Mildt overbærende til alle mine taabelige rekvisitioner. For der var jo ikke noget at forlange. Der var jo bare et kapsprang for livet.

Ja, jeg føler mig rent ud beskjæmmet ved hendes hjertensgode smil. Jeg kunde saaledes be hende om en skvæt vand i mit blikfad til et høist paakrævet haandtvæt. Javist — var det likt sig andet? — Og hun sjauede afsted. Imidlertid var der tusinde uopsætteligheder under løbet. Og mit vaskevand kom først en halvtime efter. Jeg skjændte gudforlademig. Men ogsaa jeg hadde nogle uopsættelige forretninger. Da fik hun igjen et saa velsignet undskyldende smil, at jeg glemte mit forehavende. Og hun stod et øieblik og fuklede forlegent med forklædet. Den eneste stund, tror jeg, disse flittige ben undte sig en smule ro.

For straks efter hørte jeg den gamles sønderbidte og grætne stemme nedenfra:

— Kersten, aakke pokkern blir du af?

Og saa for hun igjen afsted.

Nei, hvordan skulde hun vel overkomme alt? — Der gik jo den gamle særling og bandte og hvislede med sin tynde, skjæve mund. Vagtede paa hende med det snigende, vasblaa blik. Og der var ikke nei i hendes mund til hans urimeligheder. Han herskede over hendes ganske døgn. Der fandtes ikke den stump af hendes sjæl, som ikke skalv i useligt og aabenbart armod for storbondens luner.

Selv de tre, fire nattetimers søvn undte han hende ikke. Han plagede hende uafladelig op. Hun maatte tælle pimpenilledraaberne i for ham. Gi ham kogt melk. Snart stod hans hjerte stille. Kunde ikke puste. Og han skreg op, at hun dræbte ham med alle de tunge sengklær. Vinduet maatte op. Lyset brænde hele natten. Høit maatte hun læse af Krummachers storstilede postil. Det eneste prentede skrift, huset eiede. Og desforuden kjende ham hvert kvarter paa pulsen, at han simpelthen ikke døde.

Nei, hvordan skulde vel den gode sjæl overkomme noget overhodet? — Hun maatte jo snyde sig i sine fingre, mens hun løb.

Enok Abrahamsen Aure hadde ord for at være styrtrig. Ikke destomindre klagede han sig gudsjammerligt. Suttrede bare for at gi nogle fattige ører ud til en fantekjærring for en sopelime. De daarlige, de knappe tider. Gaardsbruget, der gik til helvede. Næhei, der var ingen anden raad gudbedre end at lægge jorden brak og opsi Kirsten. For hun bestilte ikke andet end renne rundt og gjøre galt værre. Og de fordømte husværinger, som aad ham plent ud af gaarden. Tvi, for

dovent satanspak. Men nu skulde det ha en ende. Han jog dem væk alle ihob. Slidske kunde de. Men aldrig saasnart vendte en rumpen til, bestjal de en stymper, saa bukserne revnede. Ja, der kunde en se... Dér kunde én rigtig se, hvad for elskelige frugter al denne hersens politikken bragte. Ikke en skikkelig arbejdsdag gjorde de. Neigu. De dudde ikke andet til end at æde og saa lage onger, far. For det kunde de tilgavns. Tvi for den lange svarte. Jo, det var overs tider at leve i...

Og han stødte pigkjæppen i stenhellen og stavrede smaabandende ind.

Men fremforalt saa jeg hans hæslige grusomhed. Han spiddede engang en ynkelig liden markmus paa sin pigkjæp. Satte sig saa paa hellen og nød synet af det arme, dødssprellende dyr. Med indædt skadefryd delikaterede han sig med det hjælpeløse legemes krampetrækninger. Lige indtil de sidste nervøse ryk i de smaa musetær. De skinnende sorte knappenaalsøine sprængtes ud i lidelsens ekstase... Men endnu blev han ved at stikke i dens krop, til musen paanyt sprællede. Da lo han en hæs, tandløs latter. Og da der sluttelig ikke mere var noget livstegn i dyret, tog han en sten og maste dets krop til en blodig deig.

Han hadede livet. Han likte at se forgjængeligheden hos al skabningen. Han forlystede sig i andres nød og pine. Den menneskelige elendighed frydede ham. Hans tryghed var uforgjængelig. I slægt med Vorherres. Han hadde sin odel. Sit faldefærdige hus og sin daglige

mysu. Han kunde nok tillade sig at dræbe. Jeg spurte ham engang, om han ikke frygtede for døden.

— Nei, svarte han stolt. Jeg tror ikke paa noget helvede. Det er en præsteløgn. Jeg er ikke ræd for at dø. Bare jeg ikke pines for længe.

Men han var nu alligevel ræd for at dø. Han gik i en natlig angst for døden. Derfor brandt der stadig lys ved hans leie. Og derfor maatte Kirsten ogsaa læse Krummacher for ham — det eneste forhaandenværende prentværk.

Kirsten stakkar — hun maatte stjæle sig til nattesøvn. Maatte stjæle sig til nogle lunkne potetesskrællinger sammen med hønsene. Ikke engang madro fik hun. Jeg spurte hende, om hun ikke nu paa sine gamle dage vilde unde sig lidt hvile. Over de femti som hun var. Hun maatte da kunne finde sig en lettere tjeneste.

Men hun var atter tilrede med sit godmodige smil. Nei, han Enok Aure hadde jo været gift med søster henners. Og her paa gaarden hadde hun tjent siden konfirmation. Og det.

Jeg hadde hørt, han hadde plaget sin kone til galskab. Og jeg spurte, om hun kanhænde hadde lyst at følge efter.

Forfærdet lyttende saa hun paa mig. Hyss, det var et farligt svært ord — om han tilfældigvis hørte det?

Aha, saa hun ventede maaske at arve ham?

Hendes øine fæstede sig opspilet urolig paa mig. Dumt forskrækkede dyreøine. En formastelig tanke. Og hendes svære arbeidsnæver fuklede med forklædet:

— Hnei, det er nok skyldfolket hans, om saa leit var. Og om der blir no'e etter hannom da ... Men ijøssenam skulde vel en fattig, udslidt krop som je' søge tilhold henne? — Nei, da var det nok bære, atte je gik fyri.

Kirsten gav sig til at snufse og graate.

I samme øieblik ropte han paa hende. Hun gned øinene med forklæsnippen og skyndte sig ned. Jeg hørte hans hæse, tandløse stemme i stakaandet sinne nede i trappen. Hørte ham mumle, at disse fremmedfolk rent tog magten fra en mand. Men Kirsten løb ... Ak, hvilken kvindelig underdanighed.

Men hun hadde ogsaa gaat i en herlig skole.

Efterhaanden som jeg færdedes, fik jeg vide mer om denne grusomme mand og hans ægteskab. Han hadde for vane at stænge sin kone inde i døgn for en ituslaaet kop eller tallerken. Han dængte hende aldrig. Men han mishandlede hende. Seigpinte. Stængte hende bare inde og sultede hende. Undertiden saa han til hendes fængsel. Et mørkt kott uden vindu og luft. Da hadde hans tynde, skjæve mund et vellystigt vanvidsgrin. Var forseelsen af en grovere art, kneb han hende samtidig i armen. Et ganske tyndt negletag. Hyppig, saa hendes arm maatte dovne af smerte. Der var saamænd plan i torturen. Saaledes knyttede han en hyssingløkke om hendes øre og tvann, til det krølte sig blaarødt sammen. Nappede derpaa i hyssingen. Nappede, til øret var halvt afrevet. Helt ude paa landeveien kunde man høre hendes jammershyl. Sluttelig spyttede han hende i ansigtet og slog døren i laas. Eller han

befol hende stundom at ta sine strømper af. Kitlede hende saa under den nøgne fodsaale med brændenisler, til hun vred sig i vaandefuld latterkrampe. Kort — hans utrolige grusomhed var effektfuldt beregnet.

Naar endelig Kirsten segnede under byrden af det store gaardsstel, var han nødt til at slippe sin kone ud. For paanyt at stimulere hendes afsindig rædde arbeidsløb med ilske tilraab.

Jeg tillod mig en indvending til de folk, som berettede mig dette. Gaves der da ingen øvrighed, som fik nyss om sagen? — Aajo, den vidste det vel. Men der var ingen, som turde melde det i de dage. Og da la nok den det døve øre til. For han Enok Aure var en kakse og farlig for smaakaarsfolk.

Marie — saa hed konen — og søsteren Kirsten var fra en anden og lysere egn. Nedefra sjøkanten. Deres sjæl var bølgende aaben som havet. De var ræd hans indesluttede, fjeldgnavne væsen. Dagevis kunde han gaa uden at mæle et ord. Saa tog han pludselig paa at kjeike og grine. Og de for afsted. Desuden var de af fattigt folk. Marie hadde tjent paa gaarden forud. Saa blev hun frugtsommelig. Og han ægtede hende. Tvunget af folkeskammen. Eller kanske det snarere var af gjerrig skræk for alimentationsbidraget. Barnet døde heldigvis straks efter fødslen. Det var en ren abort med vand i hodet. Og flere fik de ikke.

Sluttelig blev Marie naturligvis helt afsindig af dette jag. Hun løb jo ustanselig. Bare løb, pisket af hans havesyge magtord. Og hun løb væk og gjemte sig i skogene. Engang fandt folk hende paa en høstøde sæter

og bragte hende tilgaards. Men hun skreg og strittede imod. Nei, ikke hjem til ham. Nu vidste hun, hvem han var. Hinmanden selv. En nat hadde der staat flammetunger ud af hans øine og næsebor. Og hun hadde kjendt hestefoden i sengen. Der vokste ogsaa hugtænder ud af hans mund. En alen lange. De borede sig ind i hendes underliv. Aa, aa, satan regjerte hende. Gud berge hendes sjæl i himmerig ... Og hendes afsindige skrig ljomede langt væk i de malmtunge fjelde.

Men sidste gang hun vilrede i skogen, forsvandt hun sporløst. Man gjorde mandgard og ledte efter hende. Soknede i de nærliggende skogtjern. Efterlyste hende fra grænd til grænd. Forgjæves. Hun var og blev borte.

Politiet søgte allevegne. For der dukkede naturligvis vilde rygter op. Snart var hun set her, snart der. Sidst ombord paa en Amerikadamper, hvor hun spillede trækspil og samlede penge ind til en vis missionær Andersen fra Madagascar med paryk og skjæv næse. Men helst gik hun igjen i de nære skoge. Med en grøn stak og et rødt skaut, der stundom blaffede som ildsluer i maanelyset.

Mange mente rigtignok ogsaa, at her forelaa en forbrydelse. Og mistanken hang en tid truende over Enok Abrahamsen. Saa meget mer, som han ikke viste nogen ængstelig iver i efterforskningen. Og heller ingen ydre bedrøvelse, da man omsider gav den op. I høiden var det græmmelse. Ti han hadde ladt følgende forbittrede yttring falde:

— Retsaa. Den tort og skam skulde ogsaa den førkja

gjøre mig. Aaja, fantepak er altidens likt sig sjøl og renner sin vei fra hus og hæder.

Men Kirsten frelste ham fra al videre forfølgelse. Hun kunde aflægge sin saligheds ed paa, at han ikke hadde været ude af hendes syne, siden den formiddag søsteren forsvandt. Og saa stilnede hele historien hen.

Men Maries hemmelige forsvinden hvilte tungt over huset. Den sporedes allevegne. Ude og inde. I det opgivne gaardsbrug. I husets ligesæle forfald. I rædde folkeøine, der tilfældigvis søgte tilgaards. Og selve den tyngende taushed, der altid var tilstede herinde. Hvori nattevindens øde ovnssuk var den eneste lyd af liv. Huset bar paa en uløselig hemlighed.

Blot Kirstens tjenestiver afficerede den ikke. Hendes familjerespekt sad lige uanfægtet. Hendes medfødte fattige ærefrygt for rigdommen. Og hun blev ved at løbe og fikte for sin nærige husbond og svoger. For en ussel aarsløn. Det var da grusst at være i slægt med selve pengefan. Og hun løb i underdanig angst for hver mine hos jorddrotten. Løb, saa hendes stak snart hang i traser om hende.

Sine to gamle øk skjøttede han imidlertid. De stod paa stalden med trinde buge og bestilte ingenting. Fik knapt nok lov at røre sig i aannetiderne, paastod husmændene. Da maatte helst deres egne gampe holde for. Selv forede og striglede han dem. Mæskede dem med havre. Men til Kirsten maalte han hver pose havremel med rystende karrig haand. Menneskene undte han knapt nok føden. Heller ikke de andre dyr,

der sulteforedes. Hestene alene vakte et glimt af menneskelighed tillive hos ham. —

Endnu ét holdt mig som sagt tilbage i dette uhyggelige hus og denne selsomt tyngende egn. Jeg hadde endnu ikke fundet den anden schakt. Jeg nægter heller ikke for, at historien om hans forsvundne hustru blandede sig i min interesse. Og en besynderlig sikker anelse holdt mig fanget. Jeg var utvilsomt paa sporet —: i den gamle schakt vilde jeg finde hende. Men hvor laa vel den?

En slig nedgang er ofte vanskelig at hitte. Undertiden er den dækket af mos og krat. Men helst staar den under vand. I vestlig retning for den kjendte grubeindgang hadde vi undersøgt terrænet temmelig nøie. Hver dam og vasdipl i et par tusind kvadratalens omkreds var staget gjennem. Men forgjæves. Der gaves ikke mer end den ene, tydelige aabning i fjeldet, der var barrikaderet med tømmer efter gammel dansk lovgivning. Det var jo ogsaa igrunden ligegyldigt at søge længer. Saa meget mere, som jeg kunde garantere hele egnen kobberholdig. Jeg holdt selv sluttelig paa at opgi den anden schakt. Og jeg hadde definitivt sat torsdag den 16. oktober som sidste dag.

Det var en kjølig, høstbar solmorgen. Med fjern los og muntre skud. Intens harpiksduft fra granskogen. Det var, som hvert eneste træ stod og aandede natten ud. Dugdryss henover moss og straa. Krattets gule løv var seilet ned og laa som tydelige skriftsteder i den dunkeltgrønne underbund. En nær hakkespett. En fjerlet trostefløit op i den høstblege luft. Gylden sol

paa røde granstammer. Og vi gik hastig paa . . . Skuttrende i morgengufset.

Henimod den kjendte grubeindgang veg storskogen tilbage. Træerne stod mere enkeltvis. Indtil bergvæggen stængte, og gruben aabnede sig. Her stanste jeg et øieblik.

De to skjærpere veirede ud i luften. Hvor retninningen vel tog idag? — De saa mig saa altfor enfoldige ud. Det forekom mig næsten, de hadde mig tilbedste. Som de egentlig vidste noget mer. Og jeg anstrengte mig et øieblik for terrænbeskaffenheden. Jeg saa den virkelig an . . . Men nei. Der reiste jeg jo den aasryg tversover, hvor hvert fjed var saa bedrøvelig gransket. Der gaves saamænd ingen antydning til grubedrift engang. Og ellers stod skogen tæt og rank udefter.

Da løb der en skrigende skjære over mit hode. Jeg saa i retning af dens løb. Og jeg opdagede pludselig et hugg i fjeldsiden. Straks ovenfor indgangen til den forladte grube. Medét fik jeg øie for terrænet. Skyndsomt klattrede jeg op og skimtede en trang kløft, jeg ikke før hadde søgt. Denne fulgte jeg. Gjennem et tæt tjørne- og slaapekrat, filtret ind i et vildniss af klatrende humle og kaprifol. Den snevrede sig, jo længer vi kom. Sluttelig stængte et stort, nedfaldent bergstykke, saa der bare var en revne, saavidt en mand kunde smyge sig gjennem. Paa den anden side aabnede en fjeldslette sig. Umotiveret bred. Det forekom mig, jeg ikke hadde set den før.

Her vokste mest furu. Lave og veirvredne. Ogsaa

kratskogen bredte sig frodig her. Jordsmonnet var forøvrig fattigt. Karrigt gulnet straa. Hul lyd under fødderne. Noget græstørv, jeg karvede op, viste kuljord under. Engang i tiden hadde her ogsaa udentvil brændt miler.

Sletten var i øieblikket ganske ny for mig. Jeg hadde aldrig trængt gjennem denne kløft før. Og alligevel hadde jeg rimeligvis passeret denne slette en halv snes gange. Men ikke i det morgenlys. Ikke fra denne kant.

Skjæren sad og skrattede paa en granstub tætved. Den samme skjære udentvil. Og den haanlo ligefrem. Jeg hadede den pludselig og ønskede mit gevær. Og skjønt jeg blev ved at gaa fremover, sad den der lige uforskammet skrattende.

Mosklædt fladberg strakte sig henimod stubben med ulykkesfuglen. Men jeg hadde ingen tanke for omgivelserne længer. Kun for den forbandede fugl. Ganskevist saa jeg flere mærkelige, kratklædte hauge i nærheden. Som sammenkastede af menneskehænder. Scheidhauge. Men jeg gav slet ikke agt paa dem i øieblikket. Ikke mange steg hadde jeg gjort, før jeg styrtede ned. Ingen sigende fornemmelse som i hængemyr. Men en radikal og pludselig, som var jeg faldt i et aabent kjælderlem. Noget brast under mig. Dog hvilte jeg endnu med armene over et par stokke. Den ene gav efter. Knak i sin raaddenskab tversover. Mos og sten rutsjede ned om mig. Et kvalfuldt svingende og bundløst sekund. Schackten. Der var ingen tvil. I min nederdrægtige iver var jeg selv dumpet i. Og

jeg hang nu kanske over et femti meters svælg. Om taget glap, vilde jeg øbønhørlig styrte ned. Vilde ende som en sammenklistret masse paa bunden. Svinge mig op vovede jeg ikke. For om stokken hadde en eneste ubetydelig brist... Den stod allerede i en spændt og bragende bue. Ildnaaler kilte under mine fødder. Og livsenergien flømte ud under mit vellystige krampetag.

I næste ubeslutsomme øieblik kjendte jeg mig grebet af stærke arme og halet op. Mine to skjærpere. Skjælvende reiste jeg mig. Men med en ilfærdig glæde. Den anden schakt var jo fundet. Et moslag dækkede den. Der laa et ferskt koekskrement tæt ved, hvor jeg nyss traadte feil. Men hoverne var veget til siden. Dyret hadde veiret faren. Af instinktiv jordfornemmelse.

I hast fik vi resten af tømmerdækket af. Og jeg undersøgte mulighederne for en nedstigning. En sten traf bunden med hul, tør klang. Altsaa intet vand. Jeg lod folkene hente stiger fra første grube. Der trængtes knapt femten meter. Og jeg tændte min blændlygte og steg ned.

Endel grafit. Rigelig kvarts. Og saa kobberkisaarer. Undertiden en hel rose kobber. Henne i et hjørne var der en overset aare paa henimod en halv meters bredde. Stille dryp af vand nu og da. Dybt nede susen af en kilde. Jeg lyste foran mig med blændlygten.

Paa bunden laa der noget løst grus. En bæk sprang silrende ud fra siderne og løb lystig væk. Hvoraf jeg sluttede, at der tætved maatte findes en gang, der

10*

førte ned i dybben. Ikke mange meter inde i stollen fandt jeg ogsaa ganske rigtig et bredt hul, hvori vandet forsvandt. Jeg kastede en sten i dybet. Den sank efter et par sekunders forløb med et snævert plask. Og vi vendte tilbage til opgangen.

Da fik jeg øie paa en kjep, som stak op af grusdyngen. Jeg tog den i haanden. En afpillet benpibe. En menneskelig knokkel. Men det var slet ingen rædsel ved den. Nei, det var næstmest en god følelse, der strømmede fra den.

Vi gav os straks ifærd med at rydde grusdyngen væk. Den saa ud som et skred. Ras fra en nærliggende scheidhaug. — Jojo — man scheidede ødselt i de gode, gamle dage. Der var en overflødighed af malm alligevel. Kompagniet kunde virkelig glæde sig. Det vilde profitere storartet allerede af de kasserede scheidhauge, naar de blev afdækket.

Blændlygtens koncentrerede skin faldt over de fugtige vægge med diamantglimrende kvartskrystaller og gylden svovlkis. Og malmblaa kobberroser, der lyste jernsorte i dunkelheden. En usædvanlig rig grube, der vilde skaffe hundrede munde brød.

Et par snoge gled væk under de flittig skingrende spader. En mus smuttede ogsaa undaf. Og jeg fik tag i en sammenfiltret, slimet masse af mark. Det afskyelige festmaaltid paa kadaverets rester var endt. Og hvert af de lyssky kryb hadde faat sit. En hæslig lede krøb i mig ved synet af de nøgne, vel afslikkede menneskeben.

De sidste spadefulde scheid var kastet væk tillige-

med noget muld. Skelettet laa helt afdækket. Tydelig saa jeg det rædselsfulde fald af de udstrakte armes stilling. Den ene var totalt splintret. Kun haanden laa igjen. Og den gulnede benpibe, der stak op af scheidhaugen. Alt var næsegrust sammenhobet. Kraniet vridd til siden. En uhyggelig sprukket tomhed. Nakkehvirvlerne var øiensynlig knækket. Og døden umiddelbart indtraadt. Nogle lange, brunlige haartafser smuldrede allerede i mulden. Ingen tvil — Marie Aures levninger var fundet. Og alle de vidunderlige sagn borte.

I sin afsindige skogvilring hadde hun rimeligvis traadt paa en mosdækket, raadden tømmerstok og faldt ned i. Eller forelaa her en forbrydelse? — Det forekom mig et øieblik meningsløst, at schakten atter var tildækket. En forholdsvis frisk tømmerstok frelste saaledes mit liv. Den kunde høist være en tyve aar gammel. Saa maatte jo alligevel ét menneske kjende denne schakt. Men det kunde rigtignok hænde, at han ikke var blit den armstump vár, der stak op af grusdyngen. Det kunde jo ogsaa hænde, at han ikke reflekterede over forladte gruber. Og blot dækkede denne hemmelighed med trygge, nyhugne tømmerstokke. I tankeløs, arbeidstro iver. Paadetat krøter og hest ikke skulde falde i fælden. Og siden gaat bort og glemt det hele ... Naa, gamle Enok Abrahamsen vidste maaske besked. Men han taug med gjerrig gjenkneben mund. Og dramaet fik nok hvile i den gamle grubegangs dystre halvmørke.

Et ondt tilintetgjørelsens gys fyldte mig i den gyldne

høstmorgen. Vi dækkede skelettet med granbar, mens skogen stod dugfrisk og fuld af harpiksdunst. Og mens spurv og høg seilede for livets fulde vingeslag høit over vore hoder. Hen i frostbleg luft.

Jeg fandt hendes guldring dernede i scheidhaugen og stak den i lommen. Men et øieblik efter følte jeg en naragtig skræk ved at bære den hos mig. Og jeg vilde overlade en af mine folk den. Men han nægtede. Hvorfor? — Men hnæi — og han vilde ikke ud med sproget. Da svarte den anden, en vældig bredskuldret og rødskjægget kar, at han Enok Aures guld vel kunde bringe ulykke. Selv for at bære det en time hos sig. Jeg viklede da ringen ind i et stykke papir og bar den i haanden. Og efterat jeg hadde tat et flygtigt rids af stedet og staget det op, begav vi os paa hjemveien.

Paa tunet traf vi Kirsten, der selvfølgelig løb og fiktede mellem fjøs og grisebinge. Men hun stanste uvilkaarlig, da hun fik se os. Der kom noget langt og stivt spørgende i hendes øie, somom hun virkelig skulde ane fundet. Jeg rakte hende ringen uden et ord.

Hvad det var? — Hendes støle arbeidsfingre aabnede forsigtigvis papiret. Og hun stirrede et øieblik granskende mistænksomt paa ringen. Saa hvidnede hun.

Maries trolovelsesring, mumlede hun og sank besvimet om.

— Kersten, Kersten, aakke fan bliver du af?

Den gamle Enok Abrahamsen Aure tassede nedover tunet med sin pigkjæp. Og han blev ved at skjælde. Syg? — He, hvad var det for en ynkelig, pilraadden slægt nuomstunder. De aarkede sgu ikke at bære en bøtte vand, før de daante. Jo, det var en herlig yngel. Ikke værd at gi grisen engang. Se bare hende der, som væltede sig i lorten.

Imidlertid var hun kommet til sig selv igjen efter en slurk vand, som en af mine folk bragte hende. Og hun reiste sig halvt og rakte ham ringen.

— Der, sa hun stille og rokkede og rokkede i taus, taareløs smerte.

Enok Aures skjælvende fingre holdt den op i synet.

— Naa, sa han gnavent. Saa faar da folk no'e at renne gard imellem og svire i kaffi med. Tvi.

Han stappede ringen i vestelommen og stavrede opad tunet, idet han myste grættent mod mig. I næste øieblik vendte han sig barsk:

— Lig ikke der tøs, saa folk ser det. Har du kanske ikke andet at bestille? — Hmr, hmr.

Kræmtede saa og stavrede videre ivei. En ondskabsfuld og gjerrig livsgriskhed.

Jeg har vovet mig ned i adskillige gamle gruber og forladte stollværk. Dybt ned i et farligt og slibrigt mørke. Ad bristefærdige stiger, hvor hvert feiltrin er en ynkelig død. Men ned i et saa dybt og rædselssvangert sjælemørke som hos denne gamle mand har jeg aldrig stirret. Det syntes at gro med grusomme

og bundløse hemmeligheder. Og jeg gøs for at trænge videre ind.

Allerede samme eftermiddag blev der af mig gjort anmeldelse til lensmanden om fundet. Næste morgen reiste jeg. Der var nu ikke længer noget, som holdt mig tilbage i denne selsomt tyngende egn.

II. DEN NATLIGE LIGFÆRD

Først en fjorten dages tid efter kunde jeg vende tilbage til kobberfeltet. Jeg hadde i mellemtiden været beskjæftiget paa en ganske anden kant af landet.

Med konsortiet var snart aftale truffet. Og jeg skulde blot vende tilbage for at faa Enok Abrahamsens underskrift paa visse stemplede papirer. Samt for at hente nogle efterladte instrumenter. Først næste vaar skulde prøvedriften sættes igang. Jeg lovede mig meget af den og hadde paatat mig et maanedligt tilsyn. Saa meget mere som jeg jo var interesseret med nogle aktier i foretagendet.

Jeg kan forresten gjerne tilstaa — det er visse egne, der øver en ren magnetisk indflydelse paa mig. De repulserer eller attraherer meget bestemt. Andre landsdele farer mig igjen indifferente forbi. Jeg paastaar, at det menneskelige legeme er en saare følsom magnetnaal. Blot at vi paa grund af af vor forbandede reflektion ikke kan være eksklusivt fornemmelsesvare nok. Ti hvad digterne benævner fortryllelse, had og lede, tror jeg er af en temmelig geologisk beskaffenhed.

Jeg bekjender ærlig min psychologiske uvidenhed. Jeg er slet og ret bergingeniør. Intet andet. Men skulde ikke jordsmonnets karakter ogsaa ha lidt og si paa det menneskelige fysiognomi? Hvorfor mindede Enok Aures blaarøde ansigt med de tynde læber mig ellers om gjerrigt kobber? Og hvorfor hadde selv de, der talte ilde om ham, et knebent drag om munden? — Kobberet er grusomt. Kobberet irrer og gjerriggjør. Hehe. Jeg anstiller igjen en noget feilagtig livsbetragtning. Tar ikke de tilbørlige sidehensyn. De mange underlag af kvarts og basalt. Af jordbeg, kul og fortærelse.

Men jeg følte denne skogede egns uhygge. Der stod et selsomt gys fra disse fabelfjelde og forvittrede kobberertse, der glimrede i den fede, oljegule høstsol. Med ametystens rødviolette farve. Med den mugblaa malmtone og den gyldne kis. Og jeg ræddedes gamle Enok og den ensomme kobberegn. Skjønt jeg samtidig droges til den af ukjendte grunde. Maaske af havesyg nysgjerrighed. Men det er utilstrækkeligt. Jeg ligefrem sugedes fast af den ulykke, der hænger ved det gjerrige kobber. Ulykken alene var det, jeg søgte. Og jeg ved, at jeg er fordømt til at slæbe paa denne egn og disse menneskeskjæbner resten af mit liv.

Nuvel. Jeg vil berette om den begivenhed, der senere indtraf. Og som tilintetgjorde alle mine ærgjerrige planer og bragte mig til skyndsomst at sælge mine fordelagtige grubeaktier for en spotpris. Livet bestaar gjerne kun af en række mimosefornemmelser. Det

egentlige, det indre liv. I en samlet sum præsenterer de sig som ens samvittighed. Men undertiden kan ogsaa en eneste begivenhed blændlyshastig forklare omgivelsernes dybde og usikre mørke. Kan revolvere ens indre menneske i et blink. Det var tilfældet med mig.

Lørdag middag steg jeg iland paa det nærmeste ladested. Da jeg er en rask fodgjænger, bestemte jeg mig for at gaa. Det var en god mils vei til Aure. Kanske halvanden. Jeg vilde da endnu ha skimt af kvæld, naar jeg naadde gaarden. Men jeg forregnede mig. Maaske var afstanden lidt større. Og veien var jo ogsaa temmelig bakket og opblødt efter det idelige høstregn.

Over den kløftede egn rugede en straffende blyhimmel. Luften mørknede mer og mer. Fuld af beklemt stilhed. Jeg hørte iltert bækkebrus nærved. Pludseligt skimt af en hvidfraadende styrt nede i mulmet. Hørte hvert enkelt, træt høstblad rasle paa veien. Høsten var der. I et skogsnar stanste jeg og pustede tungt. Klummert mørke foldede sig om mig. Og ud af dette angstklemte, aandesnevre mørke sneg der sig en streng em af fugtige, nøgne bjerkeris. Sødlig lugt af raadnende løv. Jeg hadde saa vanskelig for at aande. Døden. Mørket og døden. Og jeg lyttede til mit hamrende blodsus i stilheden. Ulykkelige anelser streifede uafladelig mit sind. Min hustru hadde ogsaa havt meget mod denne reise og disse affærer. Det hadde endog udartet til ligefrem skjænderi mellem os. Og den saare afsked mindede sig atter. Hvorfor vendte

jeg ikke om? Hvorfor vedblev jeg at trænge videre ind i denne forbandede kobberegn? — Men paa trods gik jeg raskere paa. Jeg maatte min skjæbne imøde. Skjønt jeg ofte braastanste rædselsslagen ved hver uformodet lyd. Et nært hubro-ul. Et kryb, der rørte sig i løvets vissenhed ved veien.

Da jeg naadde hovedbygden, brast der et sært svovlkisholdigt lys frem under den mørke skybrem. Kirkespiret stod truende sort mod det gneldrende ulykkeslys. Selv de enkelte gravkors paa kirkegaarden kunde jeg tydelig skjelne. Ti kirken laa paa en høi bakke mod vest. Og det selsomme uvejrslys sugede sig fast i fjerne bonderuder. Lurede i afblegede, gule stubmarker og glimtede som svovlkvis i et vandgløtt. Da forvittredes skylaget. Det glødede et øieblik som heftige kobberertse. Flammede som en esse. Og det syntes mig at stige røg af en vældig verdensbrand. Selv kirkens spir begyndte at lue.

Saa sluknede alt brat. Jeg vandrede forbi korsvejen, der førte op til kirken. Og begav mig ind i det store skogmørke mod Aure. Der løftede sig idet samme en hemmelighedsfuld advarende mumlen om mig. Og en kold vind blæste mig imøde med myrraadne høstdunster. Men endnu hang der et blegt, kisfarvet skjær i luften. Et usaligt lys, man undertiden ser i onde drømme. Og jeg hastede endnu mere paa.

Men herned til skogvejen syntes ikke engang dét lys at naa. Og mørket stod mulrende stille om mig.

Da hørte jeg en dump og langsom rumlen. En lydløs gnissende larm af sæletøi og stilhed, som nær-

møde sig. Hestehoves søk i fugtig lergrus. Et skaak, der rykkede i. Og saa forresten en rullende, sort stilhed henover den svagtskinnerde veistribe. Noget umaadeligt, der listede sig imøde.

Et ravnsort hestehode dukkede op foran mig. To gnistrende dyreøine i mørket. En lastvogn med en høi og lang byrde, der tegnede sig i det efterglemte fabellys. En ligkiste. Jeg stirrede. Blot blodets susende hammerslag jog med gys og stjerner for mit ansigt. Og i et syn drog sig reisekjærre efter reisekjærre forbi. En lang og lydløs færd med stive, sorte mennesker og ubevægelige skumringsfjæs. Og jeg krøb sammen ved veikanten. Jeg gjorde mig vitterlig liden. Men det forekom mig dog, at alle disse menneske- og dyreøine stirrede udpegende paa mig.

Med en unaturlig tyk og brændende fornemmelse i min mund blev jeg staaende. Med skjælvende knær. Jeg trodde, jeg saa en halucination. Eller hvad trodde jeg? — Hele mit væsen befandt sig i en bævende angstpsychose.

Jeg saa efter det selsomme spøgelsestog, der forsvandt opad bakken mod kirken. En begravelse paa denne tid af døgnet? — En desperat umulighed. Og gamle sagn randt mig ihu om folk, der hadde set slige natlige uhyggesyner.

En ritmester og hans frue t. eks. kjørte efter et selskab hjem over en furumo paa oplandene. Da kom der et sligt stilfærdigt tog dem imøde. Af sorte heste, af sorte formummede skikkelser, der gled opad en halvglemt skogvei. En gammel kirkevei. Begge saa

de nøiagtig samme syn. Men dagen efter faldt hans hustru død om. Ramt af hjerteslag. Og fortællingen om gutten paa Holm gamle gaard var endnu tydeligere. En nat fik han ikke sove. Gjennem hans vindu hang fuldmaanen ind med dødningstive straaler. Da reiste han sig underlig tilmode. Ti ude paa tunet dansede der galante, hvidsilkede damer. Og døren fløi op. De dansede herind med sært famlende og maanehvide hænder. Rev Sengetæppet af ham, skjønt han strittede imod. I rædsel flygtede han fra drengekammeret gjennem bryggerhuset. Ved pigernes dør segnede han om med et skrig. Ti spøgelserne forfulgte ham. Disse døde damer kneb ham i overarmen. Pigerne styrtede ud og hjalp ham iseng. Maatte lægge en salmebog i dørstokken med to staalknive ikors. Det hjalp desværre altsammen intet. Han blev liggende feberrystende vaagen. Og henad aften næste dag faldt han i en heftig plettyfus og døde. Den brød ud just paa det sted af armen, hvor den hvide dame kneb.

Disse gamle historier om feighed hadde visselig sin grund. Det syge blod gjøglede. Ingen tvil — der ventede mig ogsaa en farlig feber.

I samme nu tonede kirkeklokkerne. Klangen sittrede hjernesygt gjennem mig. Men glimtvis vendte min fornuft tilbage. Noget haardt og spodsk skjød sig op i mit væsen. Kjære, jeg vidste jo saa godt besked . . . Det gjorde min hud ufølsomt kold og krusede min hjerne med gnistklar trods. Jeg tror, folk kalder det mod. Jeg vilde følge efter at se, hvad det betød. Paa behørig afstand — bevares. Men kontrol med

mine iagttagelser var nødvendig. Jeg gøs ganske vist ogsaa for den mørke skog. Hvem vidste, hvad den næste gang kunde foregjøgle mig? — Derude var jeg da ihvertfald i nærheden af menneskelige boliger. Jeg kunde skrige efter hjælp, om galt skulde være. Og jeg skyndte mig ud af skogbrynets gys.

Kirkeklokkerne vedblev at klemte udover den natmørke egn. En kold utilbøielighed hadde grebet mig. Jeg vilde blot iagtta fænomenets forløb. Og det var, som de klokker snøvlede med sig selv.

Ud af kirkedøren kom der to lygter og famlede henover gravene. Klokkerne taug. Og jeg hørte slæbende salmesang. Jeg listede mig aandeløst op mod kirkegaardsmuren.

Mørket var fuldstændigt. Blot de to svære, gammeldagse lygter lyste paa en sær og sort skare. Var det ogsaa virkelige, levende væsner, som stod her? Eller usalige fantomer, skabt af en hjernes feberglød? — Jeg turde ikke reflektere. Ikke puste, der jeg stod udenfor den lave graastensmur.

Sorthættede kvindfolk. Mænd i stive, aflagte silkehatte fra en forgangen tid. I luer med kvarterlange skygger og tungt, alvorligt reisetøi. Jeg mente at gjenkjende enkelte. En spids næse med lange, lysegule, grusomt lystne haar. Jeg gøs — Enok Aure var ogsaa tilstede. Der vendte han sig, saa det skiddengule lygteskin streifede hans ansigt. Jo, det maatte være ham. Samme tynde, kobbergjerrige mund. Samme vasblaa snigende blik. Et kvindeansigt var som meislet i bronse. Gammelt, som tilhørte det en anden tidsalder.

Men med samme knebne drag om munden. Og alle stod her med lukkede øine. Saa afsjælet stille. Ingen tvil mere — jeg var febersyg. Jeg bivaanede de dødes gravfest. Og en flod af gys gjennemrislede mig.

Da steg præsten frem. Det var slet ikke sognets muntre faarehyrde, som altid hadde et tilforladeligt og skjægget ord til mig fra sin magelige karjol. Nei, det var en ganske ung og skjægløs mand. Et fanastisk munkefjæs. Den sorte samarie hang bogstavelig om et knokkelværk. Og pibekraven skjulte utvivlsomt nøgne halshvirvler.

Den gamle, slæbende dødssalme endte og han tog tilorde. Hans stemme virkede besynderlig paa mig. Ganske som tuberkolosepatienters røst. Hæs og raadden som gravens lukkede tomhed. Den hadde intet med luftfyldte lungers dagklang at gjøre. Men det var som krøb den op fra indvoldene etsteds. Den lugtede ligefrem lim paa langt led. Og han talte:

— Det heder ganskevist —: af muld er du kommet. Men jeg vil heller sige —: fra mulmet er du kommet. Og til mulmet vender du tilbage. Jeg kjendte ikke denne mand, som her stedes til jord. I har bedt mig tale ved hans grav. Det kan jeg ikke for min samvittigheds skyld. Ti jeg har hørt om alle de onde gjerninger, han øvede. Ikke mindst mod sin hustru, hvis ben nu hviler i samme kiste. Hans sjæl var visselig ikke fra Guds skinnende lys. Men en flammetunge fra helvede. Os tilkommer det dog ikke at dømme ham. Gud være hans syndige sjæl naadig. Amen.

Der gik et snøftende suk over forsamlingen. Et høst-

ligt stønn, der sneg sig gjennem menneskeskogen. Og der blev igjen en stor stilhed for de tre, dumpe molkast.

I dette øieblik trængte der sig en kvinde frem foran præsten. Helt hen til den aabne grav trængte hun sig under, saar hulken. Noget spøgelsesagtig svævende ved hendes sorte gang. De andre lod heller ikke til at agte paa hende. De saa allesammen mod jord eller i sine hatte.

Et øieblik mente jeg, det var den ilfærdige Kirsten. Men hun syntes mig yngre. Skikkelsen svajere og mindre spids. Hendes skaut var gledet ned i nakken. Og det sorte haar løste sig op. Der faldt det gulrøde lygteskin mod hendes ansigt. Det var saa skyldfrit fuldt af skjøn og taus lidelse. Og saa denne lydløst saare kvindegraad . . .

Da gled der et blændende straaleskjær over dette ansigt. Ak — det var jo Enoks ihjelpinte hustru, Marie. Det var slet ikke Kirstens spidsbenede alderdom. Men en livsbenaadet, moderøm kvinde. Og hun kastede roser ned i graven. Javel, de forpjuskede georginer fra haven. Men de yngedes i hendes vidunderlige haand. Forvandlede sig til himmelske naadesroser. Ti hendes taarer dryppede paa hver af dem.

Var det hele ikke bare et selsomt febersyn? Stod jeg ogsaa virkelig her ved kirkegaardsmuren? — Alt forekom mig pludselig saa fornemmelsessygt usikkert. Jeg maatte ta og føle paa de regnkolde graastene. Maatte kjøle min brændende pande med haanden. En dødsklam rædsel myldrede i mig. Jeg fik en modbydelig blæksmag i munden. Min hud snerpede sig alle-

vegne. Jeg vilde flygte fra dette frygtelige sted. Men jeg kunde ikke røre et lem. Dette selsomme nattesyn fængslede mig i paralyseret rædsel. Det var, som alt viljespænd veg fra mig.

Da kom skogsuset nærmere. Med ét for der en mørk blæst henover kirkegaarden. Kvindens sorte haar flagrede vidt i vinden. Lygterne gik ud. Og der blev et sekunds nat om mig. Det forekom mig, jeg vaklede. Segnede. Mit hode var en smertefuld brændende byrde. Og en underlig iskold kvalme krøb op fra mit underliv. Men igjen for der en trodsig livsbølge gjennem mig. Jeg reiste mig atter. Og midt i dette dybe mørke saa jeg den selsomme kvinde med et forklaret skin. Det kom fra de roser, hendes kjærlige hænder strødde i graven. Høstroser, der flammede og lyste. Og jeg saa dem falde tvert gjennem det bekransede kistelaag. Som svidende glør paa den dødes bryst. Et regn af sydende kobberroser. Enok Aure høstede sin løn.

Saa jeg ham forresten ikke nyss her? — Rigtig. Der kom han jo stavrende med sin frygtelige pigkjæp og forbandet gjerrige mund. Han strakte de skjælvende fingre ud mod kvindens arme. Til et ganske tyndt og grusomt negletag. Mens hans haand visnede. Og han sank iknæ.

Samtidig rørte menneskehoben sig. Deres legemer blev transparente, saa jeg saa deres nøgne knokkelværk. Og disse skeletter med fosforskinnende øienhuler begyndte en gruful dans om graven og denne kvindeskikkelse med de glødende, ustanselige kobberroser. Hele kirkegaarden var klart belyst af det sære fosforskin.

Paa én gang forekom det mig, at de løftede sine dødninghænder og styrtede løs paa mig. Og foran dem alle stavrede Enok Aure med sin grusomme pigkjæp. Aha — nu skulde jeg, den fremmede, knebles. Som hadde trængt mig ind i hans ukrænkelige eiendomsret med mine geologiske tal og beregninger. Som paa mit konsortiums vegne hadde løiet hans kapital ned til en rimelig pris. Det var ikke smukt. Ganskevist. Men jeg hadde jo handlet i god hensigt. For at skaffe hundrede munde brød. Kunde da ikke disse skrækkelige spøgelser skjønne det? — Sludder. For egen vindings skyld hadde jeg alene gjort det. For min havesyge kobbergriskheds skyld. Jeg var ikke et skjældsord bedre end den pinsomt gjerrige Enok Aure.

Ha — der kringsatte de mig. De overvældede. Jeg søgte at flygte ... Men snublede og faldt næsegrus i den gysende aabne grav.

Den formummede kvindeskikkelse stod bestandig deroppe og dryssede roser. Det syntes mig et øieblik, jeg kjendte hende. Ah — min egen hustru. Og alle mine onde og arbeidshidsige ord dryppede nedover mig. Svidende kobberdryp i mit hode. Jeg vred og krympede mig. Brølte af smerte. Men ikke en lyd trængte op af den granklædte grav. Og den forbandede ildregn vilde aldrig ophøre ...

Da min bevidsthed atter begyndt at gry, ængstede jeg mig for at aabne mine øine. Af rædsel for paanyt at møde det grufulde nattesyn. Men jeg hadde dog en ubestemt følelse af at befinde mig i et snevert rum. Og en skrækkelig anelse slog mig. Graven. Den sit-

trende dødskulde bredte sig i mit legeme. Mine øienlaag glippede. De maatte op til et eneste stort og sidste blik af verden. Men et generende, rødt lys skar mig i øinene. Mit hode værkede og jeg lukkede dem fortvilet igjen.

I næste øieblik naadde der mig en spids, hjernestingende lyd. En strikkepinde, der faldt ned. Jeg aabnede hastig øinene og saa mig forvildet om. Lyserødt malte vægge. Et tornekronet kristusbillede. Et ganske usædvanlig ukjendt rum. Hvor var jeg henne?

Da skimtede jeg et smilende kvindeansigt, som bøiede sig over mig. Min hustrus kjære ansigt. Jeg søgte at reise mig og favne hende. Men hun la mig blidt tilbage. Og jeg famlede efter hendes haand. En taknemlig livets varme sprang gjennem mig. Og hvad mine febetørre læber ikke formaadde, fløi vel gjennem mit haandtryk.

Saa sank jeg hen i en sund og menneskelig søvn. Jeg var atter hjemme. Tiltrods for jeg vaagnede i en ukjendt bondestue. Ti min hustru var hos mig. —

Først efter en fjorten dages forløb stod jeg op af sengen. En alvorlig hjernehindebetændelse. Og altsammen var mig nyt og underligt. Bare det at puste og gaa. Men min elskede hustru pleiede mig. Hun var fuld af tilgivelse og ømhed.

Da fik jeg følgende at vide:

Den kvæld, jeg gik fra ladestedet, var Enok Abrahamsen Aure blit begravet. I samme kiste, som hans hustrus ben laa. Den natlige ligfærd var alligevel en kjendsgjerning.

Ti samme dag, jeg forlod Aure, var han blit saa trangbrystet og ussel, at han var gaat tilsengs. I en seks, syv dage laa han hen og døsede. Omsider gik der bud efter lægen. Da denne kom tilstede, var manden død af hjertelammelse. Men forinden hadde han befalet Kirsten at vaage over, at begge hans pulsaarer blev overskaarne. Samt at han blev brændt med lys under fødderne. Desuden maatte han ligge paa straa, til ottende dagen randt.

Nu var der imidlertid den uheldige ordning, at folk altid skulde rigelig beværtes paa disse kanter, før jordfæstelsen fandt sted. Og folk hadde ogsaa for vane at drøie uforsvarlig længe, før de samlede sig. Enok Aure hadde ogsaa en stor slægt. Paa den maade kom man først afsted i skumringen. Kirsten hadde ganske rigtig kastet sine visne høstroser i graven. Og en bror af Enok, som skulde ligne ham meget, var med i følget. Præsten jeg hadde set, var en nykommen kapellan.

Mig hadde man fundet bevidstløs udenfor kirkegaardens stengjærde. Folk hadde hørt mine brøl og var ilet til. Det hadde foraarsaget adskillig opstandelse i følget. Flere kvinder flygtede i angst. Andre faldt i afmagt. Man hadde saa bragt mig til en nærliggende bondegaard og budsendt læge.

Jeg ønskede ikke at gjense Aure mere. Lod derfor mine sager hente og konsortiet selv sørge for sine papirer. Og jeg reiste hjem med min hustru. I følelsen af at være sluppet fra en fristelse.

Ved et tilfælde erfarede jeg senere, at Kirsten ved testamentets aabning ikke var betænkt med en rød

øre udenfor hendes fattige tilgodehavende. En brorsøn af Enok Aure var indsat som universalarving. Men oppositionen inden bygden var dog for stærk. Og den unge mand maatte rykke ud med hele hundrede kroner af formuen til den stakkars, forpiskede jomfru. Samt gi hende føderaad i et kammers af det øde hus. Saa fik hun kanske fortsætte at løbe og fikte ... Og de hundrede kroner vandrede omsider med renter og renters renter atter i brodersønnens lommer. Pengene forblev i den hæderlige Aureslægt.

Paa loftet blev der fundet to svære kister fuldladede med kobberskillinger. Nogle nye, andre af ældre datum. Enkelte med saa gammelt og slidt præg, at man end ikke kunde dechiffrere den oldenburgers kongesiffer.

Endnu tænker jeg tidt paa denne mærkelige kobberrige egn og disse gjerrige mennesker. Paa den sjelden smukke malm med blaa gange. Med ametystfarvede forvittringer i den gyldne svovlkis. Paa de forladte gruber og stollværk, hvor der igjen hamres af flittige hænder. Hvor der trælles og bores og skuffes — bare for at udvinde en farlig unse metal.

Og jeg føler jorden under mig brænde. Fuld af fortvilede suk og glade forhaabninger, der stiger som sjælebobler op i det enkelte menneskeliv. Blot for at veire hen i uendeligheden.

HJEMLIG JORD

MIN hjemegn ligner ingen anden.

Lunefuld er den. Fuld af ravgale indfald. Af sommergrønne enge og ekelunde. Af strenge fjelde med blaa syenit og granitrøde havklipper. Stoltsusende bøgeskoge og tungnem orglende gran. Af speilende fjord og trodsigt hav. Og et melankolsk fjeldvand et par hundrede meter fra sjøen.

Jeg har hørt en fremmed kvinde si —:

Ah! — nu har jeg da endelig fundet mine drømmes egn. Ja, slig er den. Disse refleksurolige bøgeskoge. Denne store, milelangt sørgende sø. Jeg gaar under ukjendt høie bøgetrær. I en skyggedunkel salighed. Jeg gaar med en nær bevidsthed om havet og uendeligheden bag mig.

Javel. Og jeg ser ogsaa ansigter gaa igjen her, som jeg ikke har set siden mine første barneaar. Udviskede yngligetræk, der gjemmer sig bag store skjæg. Men øinene er de samme — indadvendt straalende. Dem kjender jeg mine folk igjen paa. For øinene er egnens. Og vi gaar hinanden stille studsende forbi. Hvem var dog det? — spør vi gjensidig. Kjendte ham utvilsomt. Men ingen stanser og ingen svarer.

For de vender engang tilbage til egnen alle de, som er født her. Enten for godt. Som velnærede livsovermænd eller fattighuslemmer. Eller ihvertfald i et hemmelighedsfuldt ærinde. Midt i den erhvervshidsige travlhed. Kanske bare for at vandre langt ud gjennem skogene . . . Stanse ved et eller andet underligt hareskaar i granskogen og stirre mod den sene aftenglød. Langveisfra dukker de op. Fra den anden hemisfære. Efter en menneskealders forløb. Store, firskorstenede dampkolosser har bragt dem hid. De har endnu de mange mile og gyngende havdøgn i hodet. En reiseerindring fuld af kredsende maager og svaler, af legende delfiner. Og maaske ogsaa nok et enkelt ansigts fryd.

De bryr sig ganskevist heller ikke om at forny bekjendtskabet. Derfor gaar vi hinanden saa herlig fremmede forbi. Det var bare egnen, som kaldte. Og den maa man være alene med. Den er herskesyg. Den taaler ingen mellem sig og sine ildtilbedere. Denne drømmekjære egn.

Og jeg gaar erindringstung herhjemme. To gravkors stirrer mig imøde. Mine forældres. Kanske endnu fler. For naar jeg tænker efter, ligger saa mangen ven og mangt et eventyr begravet bag aarenes skimlede muld.

Vel, man sir sig selv —: det er ikke tilfælde. Alle de aar er en stor usandsynlighed og det. Hvor har jeg ellers været imens? hvor? — Hehe. Og man har glemt sine gjenvordige mellemaar. Ti egnen er jo den samme. Lige sugende stille og indadvendt. Lige mang-

foldig ny og lunefuld. Den hjemlige jord er karrig og fuld af kjærlige muligheder.

Blot menneskene er ikke de samme mer. De skifter idelig fysiognomi. Og man gaar helst hjemløs om i den hjemlige egn.

I en sen september gaar jeg her. Naar alt fremmed badeliv er reist bort. Kvæld. Sløret himmel. Et jerntungt skylag, der blot brydes af en gylden strime dag i vest. En blændende guldtone. Vagt aftenskin henover elveosets speilvand i fjorden. Det tusner i læ af løvskogen. Og jeg tænker paa alle de forgangne mennesker i byen dernede. Baade fattige og rige, som jorden nu gjemmer. Eller som færdes derude i det tvilsomme blaa.

Og jeg tænker —: de rige efterlader sig ihvertfald et minde. En pyntet grav, en bauta. Man har endnu munden fuld af snak om dem hist og her i krogene. Sladdrer om deres velgjørenhed eller nidskhed. Familjerne udslettes ikke sans facon. I værste fald er der endnu en vovehals, om hvem mundtøjet kan gjøre sin pligt. Men de fattige. De, som ikke engang tør regnes til familje. Dem lades der intet tilbage. Hverken af medynk eller foragt. Nei, ikke et erindringens gjenskin.

Jeg gaar høit over staden. I læ af den tusnende skog. Med kvældgyldent udsyn over klipper og hav. Og jeg husker paa min brændte gade. Dér bodde kjøbmand Nikkelsen med mandlerne. Og dér tversover laa Pøtten med sit høie, mosgrønne tag, hvor alverdens gjøglere og dumdristige musikanter hadde

tilhuse. Dér er vor gode nabo, farveren med sit sørgelig sorte flagskilt og de dødsblaa negle. Og nedenfor... Hvert af de smaa træhuse har sit fysiognomi. Præget af dets eier og afkom.

Men specielt en gul trægavl rinder mig i hu. Med mysende smaa og skjæve vindusøine oppe under tagskjægget. Der bodde en italiensk gibsmager med familje. Hans butik var et eventyrland for mig. En tid hadde han indkomster og levede vistnok høit. Saa tog de af. Og han døde i stor armod. Familjen spreddtes for alle vinde.

Deres barn hadde allesammen slige sødtgysende fremmede navne. Rollo var min legekamerat og jevnaldrende. Ben, en sekstenaarig, durkdreven slamp, der engang tillod sig den frækhed at kysse min kusine midt paa munden. Og saa Fima, min lønlige elskov. Der var ganskevist endnu flere. En hel gadetrappe fuld af bittesmaa og endnu mindre skidden og livsvilter yngel. Men sortøiede var de alle. Ravgylden hud og ravnsort haar. Med sære, fremmedartede ansigtslinjer, hvorfra længslen listede sig i vaarblanke, kvældsdunke gader. Og jeg elskede dem allesammen. De var min hemmelige vé. Ti adkomsten til deres port var mig strengelig forbudt hjemmefra.

Ikke destomindre var jeg hver eftermiddag sammen med dem. Ligetil den sidste, sene vaarkvæld, de reiste.

Fima var min lønlige elskov. Endnu vaagner jeg om natten og ser med salig distinktion hendes pigeslanke deilighed. Hendes kinds gyldenblege bue og

den græske næses tungsind. Og jeg tænker paa, hvor det er sugende længesiden . . .

Faren var fra Parma og moren vistnok fra det græske archipelag etsteds. En herlig blodblanding. De var da ogsaa tidt i totterne paa hinanden og skjændtes uforskammet høilydt, saa hele nabolaget stak sit betænkelige hode ud af døren og fik moralske anfægtelser. Men det endte rigtignok altid med, at Ben løb til brændvinshandlen med den grønne klukflaske. Og derefter var der stor og syngende lystighed indenfor vinduet med det hemmelighedsfuldt røde trækgardin.

Jeg kan ikke erindre, jeg nogensinde vovede mig indenfor det gule gavlhus. En barnlig blu holdt mig igjen. Det var engang, Rollo nær hadde lokket mig med. Jeg skulde faa se en venusbuste, som han selv hadde lavet. Og Fima skulde synge italienske viser . . . .

Jeg husker, jeg stod i den lave port med ryggen mod den grønmalte portstolpe og lavede renner i sneslapset. Og Rollo med den runde kind og det gyldne smil halte mig i armen og fristede med sin Venus og sin søster. Marskvælden var saa fuld af snetø, af silrende lyd og lysende, vindig forventning. Fuld af vaagnende pubertet og ubestemt længsel.

Men jeg modstod. Jeg var af familje. Og den forbød mig simpelthen at trænge ind bag livets hemlighed. Jeg rev mig løs. Gik hjem og angrede bitterlig.

Ti Rollos øine hang stumt bebreidende ved mig. Et besynderlig forstaaelsens glimt. Fattigdommens navnløst lange og forurettede blik. Dét var det mig

alligevel en sød smerte at dvæle ved den hverdagshjemlige aften.

Hvor mange gange siden har det vel hændt mig, at jeg ikke har vovet at springe ud i det hellige følelseshav. Til et bad fuldt af fornyelsens kraft. Men den lumre familjeport har ubønhørlig lukket sig bagefter mig med et bitterligt angers-smæk. Og jeg har ladt leiligheder slippe mig af hænderne, menneskeliv værd. Bare for en latterlig gammeldags og pukkelrygget familjedecens.

Ti nu er de allesammen væk. Baade den kostelige Fima og hendes viltre, svartluggede brødre. Rollo og Ben med cirkusduften og eventyret om sig. Med røverglimtet i sit øie og ubarmhjertig stærke og skidne knoker, der stedse var rede til slagsmaal og forsvar. Hvor er de vel nu? Ja, hvor er de vel?

Maaske paa antipoderne. Maaske ogsaa indenfor fængselsmurene. Eller i en storstads nøgne elendighed. Og den vidunderlige Fima med sit gyldendunkle kind — hvor er vel hun? Hvilken tone violin har besnæret hende? Hvilken mandlig arm? Ak, i hvilken skjændsel er hun nu sunket?

Og den sidste kvæld kommer mig fore. Jeg hadde set hende nede paa hjørnet. Hun hadde et fattigt spand i haanden og listede sky opover. En saar medfølelse fyldte mig. Jeg blev staaende saa hulkende stille og ventede blot et ord fra hende. Da streifede hendes øine mig. Et stolt tilbagevisende blik. Hun nikkede bare og skyndte sig forbi. Var mig saa vigtig voksen i øieblikket. Og stram trods reiste sig i mig.

He, der hadde vi ogsaa bodd i samme gade i saa mange aar. I næstnæste hus. Hadde jeg kanske ikke et slags eiendomsret til hende? — Og fordi hun var nogle maaneder ældre end mig ... Men blaas i baade hende og hele italienerslænget. Jeg kunde finde andre vel. Kunde gaa til Diddi. Hun var rigtignok lidt ekkelt spidsnæbbet, den rige prokuratortaske. Men nydelig var hun ogsaa. Og hendes mangfoldige kulørte kjoler og kuftestas blændede mig virkelig. Jeg var stolt af at spadsere sammen med saa mange fine silkeklude. Jojo — det skulde nok dupere den fattige italienertøs. Min garderobe, hørte jeg pludselig Diddis vigtige, tynde stemme si. Og en brysom lede faldt over mig. Nei, ikke did. Jeg vilde forresten heller ikke træffe hende nu. Hun var naturligvis ude med de andre ... Naa, ihvertfald hadde jeg Adolf i baghaanden. Han var altid hjemme, den lysegule leksepuger. Men allesammen forekom mig i øieblikket saa grænseløst kjedsommelige. Og mit raseri vendte sig igjen mod Fima.

Elendige sorte zigøinerske. Jeg var jo fjorten aar for pokker. Næsten voksen. Med lange bukser. Med flipper og mansjetter og ydre tilbehør. Jeg hadde sogar i smug anskaffet mig en forholdsvis ny hanske. Tænk en kjødfarvet hanske, som en tilreisende tante hadde glemt i entréen. Den kneb slemt om haandleddet. Men hvad gjorde det? — Den tog sig virkningsfuldt ud paa venstre haand. Og den anden begravede jeg i lommen. Jeg vilde blænde Fima med dette vidunderlige overklassetegn. Kort, jeg var da misundelsesværdig nok. Jeg hadde endnu en bekvem husport, hvor

jeg ugenert kunde stikke mig ind, naar mine streger blev altfor aabenlyst gale. Og de trygge, hjemlige vinduer prangede med blomster og hvide, velstivede gardiner. Rigtignok ikke fuldt saa komplet som hos Adolf. For tænk — der var det saa fint, saa fint, at der endog var mamelukker paa rullegardinet. Og jeg gik ogsaa i femte middel. Mens Fima og hendes brødre holdt til paa almueskolen.

Men imorgen reiste de for bestandig ....

Ak, det stolte og sky glimt i hendes mandeløine under de lange, sorte vipper. Det fattige blikspand i haanden. Og saa disse muldne, vaarfeiede aprilgader med spiregrønt fuglegræs i krogene. Kvældens messingblik i alle ruder. Og endelig det tomme hjem, hun mødte. Hvor faderen var død og de brogede gibsfigurer borte ... En ukjendt tyngende kval hentede mig. Mit freidige overmod var saa ganske veiret hen. For første gang var jeg grebet af livets strenge ubønhørlighed. Og jeg følte pludselig Fimas og hendes brødres fredløse skjæbne. Medlidenhedens skjønne evne vaagnede. Jeg maatte træffe hende. Maatte holde endnu engang i hendes smale, smidige haand, der var saa fuld af sødtrislende, fremmede gys. Aa, jeg maatte hulke over den trøstesløse skilsmisse.

Og jeg ventede udenfor hendes port, hvor hun nyss var smuttet ind. Med lange, livlige pigespring. Dé og dé brostene. Hver sjette vidste jeg. Der var noget underlig dæmrende vaarlet ved hende. Og den svundne lek deroppe i bøgeskogen randt mig ihu. I et spring over stengjærdets solfyldte morgentime. Helt ind i

skyggedunkelheden, hvor den hvide og blaa symre reiste sine livsfugtige, bly bægre op af det røde, fjorfaldne løv.

Hvor høitidelig tomme dog vaarskogene var.... Som slotssale før festen. Hver spæd fuglelyd runger i stilheden. Og denne sorte muldstilhed, denne raslen og silren allevegne, denne spæde og alligevel intest vedholdende lyd af liv, der vaagner ... Men især denne skjære, ubestikkelige luft selv midt inde i skoghjertet — se, det er sluttelig for mig vaaren.

Barnekviddrende fryd. Hvor jeg husker dem allesammen nu ... Anna og Selma, Viljam, Rollo og Ben. Selv den lange, frygtede Ben med hver troløs haandbevægelse. Og endelig Fima, der puslede for sig selv i have af vissent løv. Stanste ved en nøgen bøgerod, hvor nogle soltransparente græstraa pippede frem sammen med den firbladede skogsyre. Og den sjeldne, violblaa symre. Rundt om de mange smaa, sluddrende vandlyd. Den mægtige, muldne duft af jorden, som spirede ... Akjo, det er vaaren for mig nu.—

Jeg gik op og ned ad fortauget og ventede utaalmodig. Maaske hun ovenikjøbet ikke mere kom herud ... Og et frysende øde bredte sig foran mig. Jeg skimtede knapt den vaartravle gade, hvor ellers april altid bragte mig en usigelig nyvasket fornemmelse af alle husgavle.

Min ulykke overvældede mig totalt. Jeg følte en pinefuld bentræthed. Om jeg bare kunde sidde ned paa den trap et øieblik ... Men jeg turde heller ikke miste noget af min kavalerrespekt. Hansken holdt

mig endnu stiv. Fima maatte aldeles ikke overrumple mig. Og jeg mindedes hendes natsøde mund. De lange, sorte vipper, der skyggede over fremmede længslers øienglød. Men hun kom bestandig ikke.

Den forbandede hanske. Det er alene den, der skiller os ad. Jeg river den af min haand og kaster den i rennestenen. Træt og modløs synker jeg ned paa trappen. Bare Rollo endda kom ... Han ligner hende meget. Samme sjeldne mund og øine. Og han kan vel ikke svigte mig iaften. Ja, bare der overhodet kom nogen ud af den dunkle, driftmættede port.

Endelig kommer Rollo. Med rolige, næsten gammelmodig sikkre skridt. Og hans blik synes mig saa isnende fjernt. Noget ukjendt seende er ogsaa faldt over mig. Der gror en vanskelig taushed mellem os. Og han staar stille og sparker uafladelig smaasten ud i gaden. Omsider taler han i smaa, vægtfulde sætninger.

Om jeg har set til den graa kanin ikvæld? — Den er snart tyk. Skal vædde, den faar unger om en maaned. Ja, naar han nu bare kommer til Kristiania, saa skal han indrette sig et kaninhus mindst dobbelt saa stort som det gamle.

En besynderlig frysning betar mig ved hans ord. De er saa livsfarlig nære og vaagne. Den graa kanin — hvad kjender jeg vel til dens svangerskab. En kanin er jo alene en synderlig ting, der hver dag skal mades med kaalblade og løvetand. Til fryd og fornøielse. Og som ellers kan bli brysom nok i længden. Kristiania — det lyder ogsaa saa kjølig fjernt borte. Gudved om jeg

nogensinde ser dem igjen ... For imorgen reiser de. Imorgen tidlig.

Jeg blir staaende taus og banke med min sko mod farverens trappegelænder, hvori den sørgelig sorte fane hænger i aftenstilheden. Og hvor jeg kan høre den spidsvinklede gamle ungkar vandre indenfor med de dødsblaa negle og det lystbetændte blik. Jeg svælgede tungt og saa nedad den aftenøde gade. Hvorfor kom Fima heller aldrig?

Da overrumplede han mig med sin sydlandske heftighed. Han omfavnede og kyssede mig, idet han ropte lidenskabelig:

— Du skal ikke glemme os. Fima og mig, hva?

Jeg sanste slet ikke mere. I mit hemmelige lykkerus spurgte jeg bare efter Fima. Naa, hun kom nok. ... Og i næste øieblik havde han trukket mig ind af deres port. Ak — den forbudne port. Hvor den forekom mig svimlende aftendunkel.

I samme øieblik kom Fima os imøde. Paa rappe, gyngende kvindefødder. Hun syntes mig slet ikke barn mere. Hun hadde øiensynlig glemt hoppet paa den sjette sten. Hendes gang var samtidig fuld af gesjæftighed og drømme. Og hendes spotløst alvorlige ansigt hadde et moderligt smil. En vaarbleg stjerne tændtes fjernt deroppe.

Hun stillede sig ved siden af mig op ad husvæggen. Men mælte ikke et ord. Og en selsom lyst kom over mig. En frossen gnistregn langs rygraden helt ned i alle tærs forgreninger. Og det var, som om livets legemlige dag rislede undaf mig i den rummelige, vaar-

silrende rennesten. Den, der endnu hadde sit underfundige afløb fra en eller anden skidden sneskorpe i en skyggekrog.

Hendes slidte skotske kjole med røde spætter. Et fattigt hverdagsliv, hvor der hverken var antydning til spænde eller helgedags glæde. Og saa mærke fremmed blod banke bag det liv ... En skjønhedsaabenbaring, saa eventyrfjern fra omgivelserne. Som den grønliggyldne strime kvæld over hustagene. Ikke vove at hæve sine øine videre. Men blot se de legende, gysmættede hænder ... Og sluttelig eier det slidte, skotske hverdagsliv alt af intim erindring.

Da bad hun pludselig Rollo gaa og hente Ben, der endnu var ude og løb. For mor ventede jo. Og han gik villig. Hun hadde en sær myndighed over sine brødre.

Vi var alene. Aandeløs, lykkelig taushed, der svimlede for mig. Jeg hadde forlængst bestemt mig. Jeg vilde være forvovent fræk som Rollo. Jeg vilde omslynge hende med mine arme og heftige kys. Men jeg vovede ikke. En frygtelig, forstemt blu lammede mig.

Da tog hun min haand. Jeg kjendte hendes smale, smidige fingre blande sig med mine. Og jeg hørte hende si ... Fjernt, som bag et festskudt øre hørte jeg hende si:

— Tilgi, om jeg har været slem mod dig? — Du skal 'ke tænke paa de gangene med Viljam. Hører du? —For da var jeg sint paa dig. Du og Rollo hadde heldt vand over mit nye forklæ. Og da gik jeg med Viljam.

Ak, endnu hører jeg hendes uskyldig sitrende stemme i det aftendunkle portrum. Og jeg kjender hendes

ømme pigefingre i mine. Men en uovervindelig undselighed holdt mig fanget.

Straks efter kaldte hendes mor paa hende. Et svært, robust fruentimmer med sort skjægskygge under næsen. Et hastig ransagende moderblik, der jog mig væk.

— Addio, hørte jeg Fimas kjære stemme. Og en flom af sjeldne italienske lyd blev hængende efter hende i den vaarskjære aftenluft.

Hele næste dag var en sugende tomhed. Men jeg glemte dog omsider mine sydlandske venner.

Blot om natten har jeg undertiden drømt den aftengyldne drøm tilende. Jeg staar atter i det aprilnøgne portrum, sneen just har forladt. Jeg hører det silre over en ujævn brolægning. Dunkelt dvæler dagen endnu hernede mellem trange trægavle. Et ensomt kvistvindus blink. En vaarbleg stjerne høitoppe. Og gyldent metalskin hen i en blank festluft.

Fima griber paanyt min haand. Jeg føler de skjønne, nervøstsittrende fingres fugtighed. Og jeg griber til. Jeg knuger hende i favn. Hendes vidunderlig slanke og kraftfyldte pigeskikkelse. Et sanseløst, ubændigt kys paa hendes natsøde mund. Og den døende aftens gyldenskin blander sig salig med nymaanens sølvblege gys i mit indre . . .

Jeg favner et fantom.

Fima . . . .

Nu gaar jeg atter i den gamle by. Men ad nye gader. Med ukjendte fasader og ansigter. Og jeg slentrer

ud i den røde septemberskumring ad veie, jeg alene kjender. Dirrende af oplevelsens intime nervøsitet . . .

Ti jeg har nylig oplevet en selsom historie. En rædselssvanger historie, der handler om liv og død. Og sidste nat har jeg oplevet den.

Hvem har galdret denne pige i min ensomme vei? Var det virkelig hende? Eller var det selve skjæbnen, jeg favnede i de sanseløse sekunder?

Jeg ved det ikke. Men mit legeme skjælver endnu i sød og betaget rædsel. Og min sjæl er fuld af fortvilede nag.

Men jeg vil fortælle, hvad der hændte.

Igaarkvæld vilde jeg lægge min vei gjennem bøgeskogen. Og jeg skyndte paa. Mine skridt lød saa underlig lydt, jo nærmere jeg kom den ranke skog bag stengjærdet. De gjaldede mig frygtelig imøde. Det var, somom nogen gik derinde. Gik imod mig. Og jeg stanste lydræd. De fremmede skridt ogsaa. Skogen var saa underlig levende. Og en sær tyngsel truede med at kvæle mig herinde i maanemørket og de raadnende bladdunster.

Høstligt issus i løvet. Dump septemberstilhed. Ikke en fuglelyd, ikke en listende frosk i grøften.

Da mødte jeg en pige herinde i de skogdunkle stier. En vildsom pige, der tuslede om i det visne løv. Pludselig stod hun dér. Vidste ikke hvorledes. Hun skulde øiensynlig ingensteds. Vilrede bare om. Og den tanke slog mig, at hun visselig hadde ondt isinde. Jeg kunde maaske afværge det. Hvorfor saa ikke tale til hende?

Men i det næste øieblik jog en uhyggelig anelse gjennem mig —: rør hende ikke; hun er farlig. Men det

var igjen noget uimodstaaeligt, som tvang mig ind i det fristende ukjendte. Og jeg gik hende nærmere og spurte.

Hun svarte mig saa besynderlig ubestemt. Kunde ingen rede gjøre, hvorfra hun kom og hvorhen hun skulde. Hun hadde en bylt paa armen. Og hendes nervøse fingre tufsede snart med den, snart med sjalet. Op i ansigtet kløddde de. Ingenting lod hun ifred. Selv ved min høstfrakke pillede hun. Jeg flyttede mig. Men da blev hun rent betuttet. Og hendes fingersyge uro tiltog. Saa ihærdig plukkede hun nu løs paa bylten, til den sprang op, og hele dens indhold raslede ned i løvet. Da sank hun modløs ned. Fuldstændig sønderknust viljetom. Jeg rev fyrstikker af og gav mig til at lede. Skjændte ganskevist ogsaa paa hende. Det var da for pokker heller ikke hensigten med min velvilje at samle hendes skidne klude op. Visselig — jeg skulde aldrig ha indladt mig med hende. Men min forbandede altruisme var naturligvis bestandig paafærde. Kanske bylten ovenikjøbet var et smagløst kneb for at presse penge af mig. Eller hægte sig nederdrægtig fast . . . Jo, nu var der rigtignok tid til besindelse.

Skjælvende rodede hun sine reiseeffekter sammen. Det var ikke særlig mange eller sjeldne ting. Et rundt lommespejl af rødmalt blik. En næsten taggløs kam og en tandbørste — sese, enhver ydre sans var endnu ikke ganske aflivet. Samt nogle greltfarvede klude, der rimeligvis engang hadde havt en bestemmelse. Og endelig en rar liden gibsdukke. Den hellige jomfru med barnet. Hun karrede altsammen hastig op i det blaaternede tørklæde. Sammen med vissent løv og

kvist. Saa knyttede hun bylten. Den sidste fyrstikke sved mine fingre. Og jeg mistede den i hendes skaut. Den fattede ild. Med et resolut greb kvalte jeg varmen. Sesaa — kanske hun ovenikjøbet skulde ha brændt lyslevende op for mig. Og jeg bandede endnu engang min ømfindtlige velvilje.

Da greb hun om mine fødder og hulkede. Fortvilet bøiede jeg mig ned og søgte at trøste hende. Det var jo ikke saa farligt vel? — Det lille, ubetænksomme hul i hendes skaut skulde nok erstattes. Hør — imorgen kjøbte jeg hende et nyt. Et ganske ekstra, høirødt silkeskaut. Men hun klamrede sig blot endnu fastere om mine ben. Og jamrede sig. Hun klagede idelig over at ha mistet noget. Af hendes hulkende, utydelige snak mente jeg at opfange ordet madonna. Jovist — gibsdukken laa vel forvaret i bylten. Og jeg klappede hende paa hodet.

En vemodig erindring vaktes tillive hos mig. Jeg mindedes atter Fima og hendes sortøiede slægt. Den mest graverende aarsag til det hjemlige forbud mod dem var just deres madonnadyrkelse. Jeg blev saamænd opdraget i velsignet protestantisk visdom. Men hvad hjalp vel de moderlige skjænd og det faderlige ris? — Hehe. Min gudløse nysgerrighed var nu engang vakt. Al hustugt paa trods. Og jeg søgte denne katolske yngel ved enhver sødt ulovelig leilighed.

Pludselig kjendte jeg et underlig febersygt gufs fra hendes legeme. Og jeg saa ind i hendes sære ansigt. Skautet var glidd ned. Det laa i det blege maaneglytt mellem grenene. En skjøn, næsten eventyrlig ansigts-

hvidhed. Det ravnsorte haar lurvede sig i panden. Kindets intimt vellystige bue. Øinenes hektiske maaneglans. Det mindede om et ansigt, jeg engang kjendte. Kunde bare ikke mere huske hvorfra ... Ak, det kind maatte være salig at kjende. Et eneste øieblik. Og jeg sank ned. Blev ved at stirre ind i det sorte øies maaneglans. Det syntes at gjemme selsomme blink af en fjern fortilværelse. Hvor hadde jeg dog det ansigt fra?

Da slog en urimelig tanke mig som et gys —: skulde det virkelig være hende? — Men det var jo absurd. Her og just nu. I vor mørke barneskog, hvor vi engang hadde lekt. Og saa et snes aar efter .... Hun maatte jo længst være gift. En trettiaars matrone. Med den sorte moderskygge under næsen og livsskarpsindige øine. Umulig. For denne pige var endnu ung og varm. Var fuld af smekker ynde. Og dog .... Disse øines fjernglimt hadde jeg engang set. Den gyldendunkle kindbue. Og en mystisk uro fyldte mig.

Men hun blev roligere. Slog armen om min hals og kyssede mig. Vagt som en erindring.

— Hvad heder du? — spurte jeg skjælvende.

— Natta. Kald mig Natta.

— Hvor gammel er du?

— Jeg ved ikke. Men lig bare hos mig ...

Og saa ødslig, saa dræbende alene. Om hun ikke kjendte én, som hed Fima? — Aa, aa, bare ikke spørre saa meget. Gudhjelpehende. Nu hadde hun igjen glemt alt. Kjendte sig ikke mere igjen. Og hun reiste sig halvt og greb sig til hodet. Nei, for det virrede saa underligt heroppe. De hadde slaat hende. Nogen slem-

me gutter hadde spændt hende i hodet. Her — om jeg kunde se. Men jeg saa ingenting. Og hun begyndte igjen at hulke med smaa, korte ryk.

Aa, aa, hendes søster hadde ogsaa slaat hende og jaget hende ud af sit hus. Alverden havde sparket hende .... Og saa hadde hun ingenting gjort. Nei, ingen, ingen ting.

Jeg blev saa fælen. Hvad betød dog dette? — Simulerte hun? eller var hun sindssyg? — Og jeg reiste mig gysende. Jeg turde ikke være alene med dette besynderlige menneske. For hvad kunde der ikke hænde? — I en utrolig hast gjennemløb jeg alle situationens ubehageligheder. Ganskevist burde jeg slæbe hende til et logis. Men pludselig erindrede jeg al den modbydelige mistænksomhed, jeg vilde møde ... Nei, saa heller bare følge hende ud af skogen. Gi hende nogle skillinger og la hende løbe. Jeg hadde da præsteret adskillig mer end min forbandede pligt. Og jeg var hende ustraffelig kvit. Eller hvad for noget? Var der endnu mer, denne næsvise familjemoral forlangte? Skulde jeg kanske ovenikjøbet gifte mig med et aandssvagt menneske? — bare fordi man tilfældigvis paatraf hende ensom i en natlig skog. Hehe. Der maatte sgu være en beskeden grænse for ens menneskelige forpligtelser ogsaa. Forresten hadde jeg jo nu i adskillige aar levet under et ganske andet revolverpatent moralsystem. Jeg holdt virkelig ikke af fruentimmermæssige ophævelser. Men herhjemme fik man pludselig skrupler. Man hadde raad til at holde sig med samvittighed og alt det. Jojo. Skulde man vanke svært

længe om i disse dunkle, høstraadne skoge, vilde man rimeligvis ogsaa selv ende som bodsdelirant.

Fortvilet raadvild stod jeg og overveiede. Noget maatte gjøres. Her kunde jeg jo ikke forlade hende. I en slig sansesløs tilstand. Og i denne natklamme skog fuld af høstraa myrgufs.

Hun blev bare ved at ynke sig svagt. Aa, jeg maatte da forstaa ... Det gjorde bare saa værkende ondt her. Her. Og hun greb min haand og la den paa venstre side af hodet. Jeg kjendte efter. Men kunde ikke mærke noget saar eller bulenskab. Og en hæslig mistanke greb mig —: maaske var hun simpelthen beruset. Jeg vilde trække min haand tilbage. Men hun holdt den igjen.

— Aanei, lad den ligge, mumlede hun stille. Du har en god haand.

Et øieblik laa hun taus hen. Hun ynkede sig ikke mer. Da bad jeg hende reise sig. Tog fat i hendes arm og vilde hjælpe til. Men hun stred imod. Og jeg truede med at gaa min vei, ifald hun ikke fulgte.

— Neineinei, ikke gaa da. Aa, ikke gaa ...

Og hun greb atter min haand og la den paa sit hode, idet hun tilføiede:

— Du kjender mig nok. Jeg er jo Natta. Natta kalder de mig.

Der laa et mimrende vellystgys i hendes sølvtrætte stemme. Og hendes bevægelser var saa sanseligt vaagne. Hvad var det? Skulde hun alligevel kjende mig? — og spilte bare komedie? Skulde det virkelig være?... Jeg bøiede mig over hende fuld af ophidsede tvil.

I samme øieblik favnede hun mig. Hendes smekre arme skjød sig som to maanehvide lyn om min hals. Og hun trak mig ned til sig. Et sky og saligt pigesmil. Glimt af en fjern fortilværelse i hendes øine.

Jeg blev saa underlig tilmode. Hvor hadde jeg vel denne sølvtrætte morgenstemme fra? — Ak, det var jo Fimas stemme. Hvad om det virkelig var hende? Hadde jeg ogsaa set nøje? — Og jeg løftede hendes skjønne hode op i den blege maanestribe mellem stammerne.

Jo, det var Fima, jeg holdt i mine arme. Det var virkelig hende. Og alligevel ikke. Ikke min barnesarte Fima. Men noget legemstungt, med saa meget levet, erindringssygt liv om læben. Jeg opdagede ogsaa de alderlige rynker ved hendes øiekrog. Men ellers var det samme tusmørketungsindige. Med kindets gyldenblege bue.

— Fima, hviskede jeg fuld af gys. Kjender du mig ikke?

— Du?

Hendes øine borede sig ind i mine. To ekstatiske maaneblink. Da gled der et seende erindringsglimt fra dem. Og jeg følte et hastig brændende kys paa min mund. Hun knugede mig i favn. Hendes arme var allevegne.

— Endelig! — brast det som et jubelskrig fra hendes mund.

Det svundne øieblik var mig saa nær . . . . Jeg var igjen i den kuldskjære vaarkvældsport. Fuld af forventningens fryd. Men ind i øieblikkets intime erin-

dringslyst listede der sig noget voldsomt og fremmed. Legemets brutale glæde. Og alle de vare og høie tanker var sløve hos mig. Alle de kostelige morgenfornemmelser druknede i vellystens nat. Og jeg laa hos hende . . .

Hvorlænge ved jeg ikke. Men jeg vak, da der faldt et høstligt blad med stilt hvislende lyd ned paa mit hode. For mig lød det, som en verden forgik. Og jeg kjendte atter den mægtige, muldne duft af jorden, der spirede. Men ogsaa slugte og taug. I et rædselsbævende sekund fattede jeg dens herskesygt uomgjængelige mystik.

Jeg for op og saa mig forstyrret om. Maanen stod lavt mellem træerne i vest. Den var ved sin nedgang. En bleg stribe sneg sig over nogle store, tusmørkegrønne bregner tætved. Stænkede fordægtige fosforpletter over den visne løvbund. Og steg til et spøgelseslys i en fjern bøgestamme.

En hæslig frysning kom over mig. Jeg ønskede bare at flygte bort. Ud til dagen og menneskene igjen. Men det var jo Fima? — mine guttedages lønlige elskov. Og en brødefuld medlidenhed med dette forkomne væsen holdt mig fast. Skjønt hun i øieblikket syntes mig saa navnløst fremmed.

Da reiste hun sig pludselig og slog op en skoggerlatter. Den skøie! — hun holdt mig ovenikjøbet for nar. Men denne sære latter hukkrede længe mellem stammerne.

Jeg sa nogle dumme ord og rakte hende et pengestykke. Vidste ikke selv, hvad jeg gjorde. Maatte bare

i min forvildede sjælevaande vise hende al den godhed, jeg kunde. Og jeg klappede hendes maaneblege kind. Da kastede hun mynten langt bort med et haanligt hvin. Feberilinger jog gjennem min krop. Dunkelt begyndte jeg at ane min rædselssvangre brøde. Og jeg rev min tegnebog op og rakte hende den. Jeg brugte milde ord og overtalelser. Men hun slog min haand bort. Neivel. Det kunde desvære ikke betales med nogle lumpne kroner. Ti det var og blev et svævende gjældsspørgsmaal mellem denne egn og os.

Hun gik mig tæt under ansigtet og hvislede:

— Du vilde ikke være hos mig. Du heller.

Jeg veg for hende. De øine var mig saa selsomt fremmede. To vanvittige maaneblink. Var det ogsaa Fima?

Og før jeg fik sagt et ord, hadde hun grebet sin byl og var borte i kratskogen. I nogle øieblikke stod jeg lammet tilbage. Hørte bare hendes sære latter, der hukkrede og frøs mellem maaneblege bøgestammer.

Et vefyldt nag greb mig. Min Gud, hvad hadde jeg gjort? — Og det mumlede dybt inde i mig —: et sindssvagt menneske. Sammen med et sindssvagt menneske. En utilgivelig brøde. Hun maatte findes. Mit liv skulde være en eneste barmhjertighedsgjerning mod hende. Hun, som var saa ynkelig sparket af livet. Aa, jeg vilde pleje hende og hele hendes saar. Vilde la hende kjende det eneste værdifulde. Menneskelig godhed. Og jeg ropte. Ilte efter hende. Forgjæves. Hun var forsvundet.

— Fima! — kaldte jeg fortvilet. Stanste saa og lyt-

tede. Men jeg hørte bare fjerne ugleskrig, der varslede dybt inde fra skogen. Og jeg løb igjen afsted. Med angerens pinsomme torn blødende dybt i mit indre.

Engang syntes jeg at skimte hendes citrongule bluseliv. Ropte. Men fik intet svar. Jeg rystede af skræk for paanyt at komme hende nær. Møde hendes vanvittige øine. Endelig dristede jeg mig derhen. Det var bare en bleggul løvbusk, der blændte i maanelyset.

Jeg søgte videre. Forpint og træt. Med rystende lemmer. Jeg turde ikke lade hende alene. Hvad kunde vel ikke et sindsygt menneske hitte paa? — Og skogen var farlig natteklam. Hun var istand til at sove sig ind i en dødsfeber. Om ikke noget værre. For der lurede snarer allevegne herinde i den dunstklumre skog. Sorte, knoklede grene strakte sig ud for hvert et skridt, parat til at hægte en. Og myrens underfundige ro lokkede. Om hun nu døde, før jeg kunde hindre det . . . Det vilde være en altfor grusom straf for et øiebliks letsindighed. Neinei, det maatte aldeles ikke ske. Ved alle livets gode voner maatte det hindres. Og jeg satte igjen paa sprang, hidset af en vanvittig angstenergi.

Jeg blev ved at irre om i den høstraadne maaneskog, til morgenlyset graanede. Men Fima fandt jeg ikke. —

Jeg har vanskelig for at berette det følgende. Det falder for mig selv saa pinlig usammenhængende og brudt. Noget er gaat i stykker inden i mig. Og hele mit liv truer med at falde i stumper.

Efter en tung og lemsterlig søvn vaagnede jeg først henad næste kvæld. Med en kvalfuldt tyngende for-

nemmelse som efter mange døgns svir. Langsomt vendte den smertelige erindring tilbage. Og jeg fik øieblikkelig fat i stedets avis. Fremforalt maatte jeg ha vished.

I en saare knap notis stod der, at en ukjendt pige var fundet død i skogen. Hun laa med hodet og halve overkroppen ned i et myrhul. Ved siden af liget fandtes der en bylt med nogle brogede klude. Samt en kam, et spejl og en tandbørste. Forøvrig intetsomhelst identifikationsbevis.

Aldrig nogensinde har en trykt historie i mange spændende bind virket saa sønderknusende paa mig som disse faa, fattige ord. Jeg følte mig pludselig saa skjælvende brødefuldt syg. Maatte krybe tilsengs igjen. Men jeg fik ikke sove. Min hjerne arbejdede uophørligt med et frygteligt faktum —: var ikke du den umiddelbare aarsag til hendes død?

Jeg søgte ganske vist at bortræsonnere omstændighederne. Hva pokker? — Hadde ikke jeg kommet, vilde hun saa alligevel ekskveret dommen over sig selv. Hun var betænkelig moden. Der behøvdes slet ingen uleilighed med at ryste træet. Pæren skulde nok falde. Og jeg søgte jo vitterlig ovenikjøbet at redde hendes liv. Drevet af pur og anstændig menneskekjærlighed. Vilde jeg kanske ikke reise hende op og hjælpe hende paa ret sti — ned mod byen og de slemme mennesker igjen? Skortede det mig paa velvilje? Rakte jeg hende ikke hele min pung? Og var det ikke sluttelig hende, som trak mig ned i smudset? — Nei, lad os endelig ikke tabe den retfærdige hyssingstump . . .

Men det hjalp altsammen ikke. Modbevisernes sne-

dige mangfoldighed dræbtes af et eneste argument. Jeg hadde dog git efter paa det væsentlige punkt. Dér, hvor mandsvilje aldrig maa briste. Jeg blev hos hende trods hendes forstyrrede væsen. Trods min første ømfindtlige indskyldelse. Og jeg lod mig friste af en ussel, utilfredsstillet lyst. En taabelig guttedrøm, der vaagnede med mange aars sugende ensomhed.

Nei, jeg bar skylden for dette menneskes hastige død. Jeg alene. Og hendes hukkrende latter frøs i mit indre. Hendes grufuldt sidste ord —: du vilde ikke bli hos mig, du heller. De kom upaakaldt igjen med nattegyset fra den maaneblege skog. Og selvom ingen vidste det — jeg vilde alligevel vanke brændemærket om hele mit liv for mit inderste, ubestikkelige sjæleøie. Ingen straf, intet fængsel i hele verden vilde kunde fri mig for min kval. Ingen uden hende. Og nu var hun død.

Det følgende døgn hviler i et dybt, vaandefuldt mørke i min erindring. Med pletter af urolig søvn. Med rastløst og spekulativt hjernearbejde, der søgte at undslippe brøden. Jeg hadde maaske hastværk i gaderne. Drak muligvis ogsaa sammen med en del uvedkommende mennesker paa egnens velgaaende. Det ved jeg ikke. Jeg har bare følelsen af en dump kval. Undertiden stanste et brutalt spørgsmaal mig —: kan du virkelig leve efter dette?

Og jeg gaar fremdeles omkring med en svedig og ond samvittighed. Mit eneste latterlige haab er, at det ikke var hende. Var det ogsaa virkelig Fima? — Jeg vil ikke tro det. Jeg klynger mig fortabt til den tanke,

at det underfundige maaneskin har bedraget mig. Ti jeg tør ikke se hendes lig. —

Igaar var jeg derude. En tilfældig bekjendt fra byen trak mig med. Maaske var ogsaa han usikker. Vilde overtyde sin gamle, blankbørstede samvittighed med, at den var langt udenfor politiets klør. Muligens bare af nysgjerrig passion. Det er jo en meget speciel smaabyfornøjelse at gaa rundt og se lig.

Da jeg saa hende, svandt hver tvivl. Jeg kjendte hende straks igjen. Det var Fima — ganske som min erindrings linjer hadde fastholdt hende. Og i døden hadde hendes ansigt atter en barnlig skjønhed.

Ved De, at lig undertiden kan tale? — Nuvel. Fima sa mig i de øjeblikke —: se! — du kan misunde mig. Jeg ligger rolig her. Jeg lider ikke mer. Jeg er gudskelov udenfor alt det ubarmhjertig menneskelige. Jeg trænger ingen reisepenge mer. Jeg trænger ikke lyden af et menneskevenligt ord.

Farvel Fima — min lønlige elskov. Mine guttedages veke drøm. Det høieste, der nogensinde naas oven mulde. Saa jeg ikke igjen det selsomme glimt af en fjern fortilværelse i dit øie? Saa jeg det høie maaneblink?

Var det meningen med vort morgenmøde? Eller var altsammen bare en stor tilfældighed? Hvorfor fik vor drøm ingen vinger, saa den kunde folde sig ud i skjønhed? Hvorfor skulde den ende i en rædselssvanger maanebleg høstskog, hvor vi begge vilrede om?

Ak, hvad er saa livet? Hvad er vel det ansigt, jeg elsker i dette øieblik? — Fima, hent mig nøglen til ung-

dommens port. Slip mig indenfor et øieblik endnu . . . Det er forfærdeligere end alt at bli gammel og tung af erindring.

Gudved, hvorfor du søgte herhen for at dø. Hvorfor ikke heller et andet sted? — Men ogsaa dit øie hadde forspist sig paa denne hjemlige egn, hvor du var vokset op i de kritiske aar. Eller var jeg aarsagen, Fima?

Var jeg egnens hemmelige vilje for dig?

Godt. Jeg reiser imorgen. Ud til fjerne, subtropiske steder. Det natlige skogdrama kjender ingen. Hverken dig eller mig kjender nogen herhjemme mer. Vor gade er brændt og udslettet. Og nye, ligegyldige mennesker bor i nye hjem.

Evige Fima. Vildsomme zigøinersjæl — jeg forstaar dig. Dit hjem har du fundet. Din bopæl. Den er hos mig. I mit hjerte, saalænge det banker.
